

ARTCADIA

RIPPL

a rippl művészeti intézet lapja 2022/bauhaus

bauhaus

ARTCADIA

Artcadia tematikus periodika
A MATE Rippl-Rónai Művészeti
Intézet folyóirata

FŐSZERKESZTŐ

Hatos Pál

FELELŐS SZERKESZTŐ

Szabó Zsófia

Kiadványunk minden írását
két lektor véleményezte.

DESIGN

Szalay Miklós

Kiadó: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem.
A kiadó helyszíne: 2100 Gödöllő Páter Károly utca 1.
Közreadó: MATE Rippl-Rónai Művészeti Intézet.
7400 Kaposvár, Bajcsy-Zsilinszky utca 6-10.
A kiadásért felel: Dr. Hatos Pál, intézetigazgató

ripl.artcadia@gmail.com

ISSN 2060-3266

10.57021/artcadia.1.1

A folyóiratra a Creative Commons 4.0 standard licenc
alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

2022/ új folyam 1/1

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Appelshoffer Péter, METU Budapest

Ficzek Ferenc, MATE KC

Gimesi Judit, MATE KC

Gyenes Zsolt, MATE KC

Jónás Péter, EKKE Eger

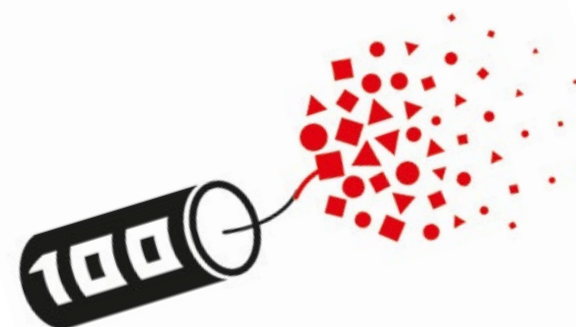
Károly Sándor Áron, MATE KC

Mátis Rita, MATE KC

Molnár Ágnes Éva, METU Budapest

Szalay Miklós, MATE KC

Szigethy Anna, MATE KC

TEMATIKUS

- 3 Szabó Zsófia Átélni, megismerni, tudni
- 15 Szalay Miklós Milyen bauhaust gondolunk?
- 26 Bauhaus-kurzusok a Rippl-Rónai Művészeti Intézetben

MŰHELY

- 48 Halász Gábor Szubjektív centenárium
- 52 Cseke Fruzsina – Májer Viktória A Bauhaus és mi
- 55 Sipos Bence A Bauhaus-szellem ajándéka

INTERJÚ

- 60 Szabó Zsófia A Bauhaus nekünk – interjú Szigethy Annával

Lectori salutem

Aligha akad a 20. század művészeti mozgalmái között nagyobb hatású, mint az 1919 elején Weimarban alapított Bauhaus. Az épület valóságát és teljességét középpontba helyező, egyszerre művészi és pedagógiai forradalom a sokoldalú formát állította kísérletezésének középpontjába. A Bauhaus alig másfél évtizedig állt fenn, de halhatatlanná tette alkotóit: Paul Kleet, Walter Gropiust, Moholy-Nagy Lászlót, Vaszilij Kandinszkijt és a többieket, akik megfordultak benne. Száz évvel később a Bauhaus öröksége leginkább akkor él – ha nem múzeumi örökségként tekintünk rá. Hanem az anyag, a forma, a szín és a módszer, a rész és az egész feszültségeinek kimeríthetetlen forrásaként.

Amikor 2018/2019-ben az akkori Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának tanárai elhatározták, hogy a tanévet a Bauhaus jegyében szervezik meg, a progresszió örök időszerűsége izgatta őket. Nem tudhatták, hogy a száz évvel korábbihoz hasonlóan munkájukat a válság jegyében kell majd kontextualizálni. A válság sokoldalúsága, az emberi tapasztalatok rutinját kicselező váratlansága pedig mindannyiunkat választás elé állít, a járvány, a háború, a klímaváltozás és az ember gondjaira bízott földi ökológia egyre nyilvánvalóbb sérülékenysége egyaránt előhívhatja belőlünk az idők végének apokaliptikus himnuszát, a hanyatlás melankóliáját, a nihilizmussal játszó cinizmust, ám a sorsunk kézbe vehetőségét hirdető humanista dacot is. Vajon melyik lesz végül e korszak győztes ars poeticája?

A művészet és a művészet oktatása ma újra racionalizmus és irracionális hatalmas áramlatai között találja magát, s rajtunk is múlik, hogy az értelem katedrálisát vagy a töredékek mauzóleumát hagyjuk utódainkra. Az Art-Cadia több éves kihagyás után új tartalommal és új formátumban jelentkezik. Új útra lépünk, belső világunkat jobban kitáró olvasnivalót kínálunk. Hallgatók és tanárok, műfajok és megközelítések változatos és eklektikus mivoltában is kivilágító egységét. Egységet, melyet a párbeszéd értelmébe helyezett mély hit teremt meg. Az immár MATE Rippl-Rónai Művészeti Intézetének munkatársaiként dolgozó szerkesztők szándéka az, hogy a tanáraink és hallgatóink által jegyzett – s lektoraink által gondos figyelemmel megrostált – esszék, projektek vagy éppen interjúk meggyőzően igazolják: az alkotó ember az univerzum polgára maradhat a 21. században is, felelős és érzékeny, aki hidat épít az idő és a tér, a valóság véres és gyógyító metaforái közé.

Hatos Pál

Szabó Zsófia

ORCID: 0000-0001-5460-9450

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szabo.zsofia@uni-mate.hu

Artcadia, ú.f. 1(1), 3–14. (2022)

DOI: 10.57021/artcadia.3290

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

Átélni, megismerni, tudni

A 2018/2019-es tanévben a 100 esztendőes Bauhaus módszereinek nyomába eredtünk a kaposvári művészeti intézetben: kutattuk, tanulmányoztuk, majd teszteltük a Bauhaus pedagógiájának, művészeti szemléletének és stílusának jelenkori érvényességét, lehetőségeit. Az átélés – megismerés – tudás egységét a Bauhaus legendás tanára, Johannes Itten a játék, ünnep és munka mottójával kapcsolta össze. Ez a tanulmány az elmélettől a gyakorlatig vezető utat mutatja be: mi így dolgoztunk, játszottunk és ünnepeltük együtt a Bauhaust Kaposváron.

kulcsszavak: Bauhaus, centenáriumi programsorozat, művészeti oktatás, pedagógia, élmény alapú tanulás

Experience, recognition, knowledge

In the 2018/2019 academic year, we followed the methods of the 100-year-old Bauhaus at the Rippl-Rónai Art Institute: we researched, studied and tested the contemporary validity and possibilities of Bauhaus pedagogy, artistic approach and style. The unity of experience - recognition - knowledge was linked by the legendary Bauhaus teacher Johannes Itten with the motto of play, party and work. This paper describes the process from theory to practice: this is how we worked, played and celebrated the Bauhaus together in Kaposvár.

keywords: Bauhaus, centenary programme, art education, pedagogy, experience-based learning

„A játék ünnep lesz – az ünnep munka lesz – a munka játék lesz.”

(Johannes Itten)

„Legintenzívebb iskolánk: saját tapasztalataink világa. A próbálkozás többet ad, mint a tanulmányozás, s a játékos kezdetek kedvet csinálnak, és magától értetődően vezetnek a leleményből fakadó építkezéshez, a pedagógiailag ugyanilyen fontos feltaláláshoz. A cél: a felfedezés. A felfedezés – akár mint újrafelfedezés is – minden alkotómunka lényege.”¹ – írta Josef Albers *Alkotásra nevelés* című 1928-as írásában. Albers szavai összecsengtek a Bauhaus korábbi mestere, Johannes Itten nézeteivel, aki ugyancsak az átélni – megismerni – tudni hármasságát követte oktatói gyakorlatában. Ez az átélést és személyes tapasztalást hangsúlyozó szemlélet ösztönözte, hogy 2018/2019-ben a kaposvári művészeti intézetet is egyfajta Bauhaus-laboratóriummal tegyük, s a száz évvel ezelőtti minták újragondolásával helyet adjunk hallgatóink leleményeinek és (újra)felfedezéseinek.

E kísérlet előkészítő szakaszában először csak egy szűkebb körű, oktatókból verbuválódott kutatócsoport tanulmányozta és térképezte fel a Bauhaus forrásvidékét, oktatási rendszerét, a jellemző feladattípusokat.² Az átfogóbb pedagógiai módszertan kidolgozását a projekt ötletgazdája, *Uhl Gabriella* készítette elő, ehhez kapcsolódott a Bauhaus-tematika kortárs reflexióinak elemzése (*Szigethy Anna*), illetve az eseményművészetek és a színházi tematika áttekintése (*Szabó Zsófia*). A kutatócsoport további tagjai saját szakterületük vonatkozásában vizsgálták: *Hatos Pál* a

Weimari Köztársaság időszakának történelmi-kulturális közegét, *Borbás Dávid* a Bauhaus történetének mozgóképes feldolgozási lehetőségeit tárta fel. A kutatócsoport látványtervező szakos hallgató tagja, *Kalmár Magdolna* számos jelmez- és tárgytervet, textilmintát és több térplasztikát készített, a pedagógiai program aktualizálását ötleteivel segítette.

2018 őszén ezeket a kutatási eredményeket, ismereteket nyilvános előadásokon foglaltuk össze. Az előadássorozatot *Uhl Gabriella* általános történelmi bevezetője nyitotta meg, aki egy másik alkalommal a *Gesamtkunstwerk* fogalmának változásairól beszélt. Emellett a fent említett témaköröket érintő előadások követték egymást, amelyek az 1920-as évek történelmi hátterét és kulturális környezetét (*Hatos Pál*), a Bauhaus színpadi műhelyének tevékenységét (*Szabó Zsófia*), valamint a Bauhaus és a kortárs művészet kapcsolódási lehetőségeit mutatták be (*Szigethy Anna*).

A programsorozat nyitó- és záróeseménye alkalmából a Bauhaus-ünnepeket is megidéztük, hogy felmutassuk: a nemes eszmék és az állhatatosan végzett műhelymunka komolysága mellett az iskola légkörét egy olyan felszabadult játékosság is áthatotta, ami a közös célok megvalósításának ugyancsak elengedhetetlen kellékévé vált.

Ezek az előkészületek alapozták meg, hogy 2019 tavaszán oktatóink bevonásával egy teljes szemeszteren és különböző kurzusokon keresztül, hétről hétre ünnepeljük meg a legendás német iskola 100. születésnapját Kaposváron, s így a hallgatók a Bauhaus által inspirált feladatokon és személyes feldolgozásokon át kerülhessenek közelebb annak szellemiségéhez.

1 Josef Albers, „Alkotásra nevelés (1928),” ford. Tandori Dezső in *A Bauhaus. Válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, szerk. Mezei Ottó (Budapest: Gondolat, 1975), 160.

2 *Bauhaus pedagógiai programja és a Z-generáció* című kutatási projektet az EFOP-3.6.1-16-2016-00007 sz. Intelligens Szakosodási Program a Kaposvári Egyetemen támogatta.

a munka játék lesz

A Bauhaus képzési rendszerének legfőbb újításaként emelhetjük ki, hogy a hagyományos, másolásra építő, akadémikus rajzstúdiók helyett a forma és anyag tanulmányozására helyezték a hangsúlyt. E megközelítést elsőként **JOHANNES ITTEN** képviselte a Bauhausban: színekről, formákról, kontrasztokról, kreativitásról vallott reformpedagógiai elvei – bár ő maga 1923-ban távozott az iskolából – diákjainak és kollégáinak (Albers, Klee stb.) szemléletében egyaránt tovább hatottak.

Az Itten által vezetett alapozó kurzuson ismerkedhettek meg a diákok a kompozíciók szerkesztési szabályszerűségeivel, emellett sokat foglalkoztak a különböző érzeteket kiváltó anyagokkal, ami a képzés következő szintjére való átlépést, azaz a hallgatók műhelyválasztását is támogatta. Itten odafigyelt az egyéni tehetség kibontakoztatásának folyamatára, a sematikus gondolkodás feloldására, valamint az alkotáshoz szükséges koncentráció fejlesztésére, amit harmonizálási gyakorlatokkal (meditáció, légző- és mozgásgyakorlatok, valamint Gertrud Grunow tánckurza) segített.³ Itten távozása után az alapképzés vezetését Josef Albers és Moholy-Nagy László vette át.

Az egykori Bauhaus-növendékből lett oktató **JOSEF ALBERS** az anyag, funkció, szerkezet összefüggéseit feltáró, konstruktív gondolkodásra serkentette a hallgatókat, a különböző materiák (zsilettpege, fémforgács, hullámpapír stb.) hulladék- és szerszámok felhasználását ösztönözte, ekként igyekezett a diákok tértapasztatását, érzékelési szenzitivitását és kreativitását fejleszteni.⁴

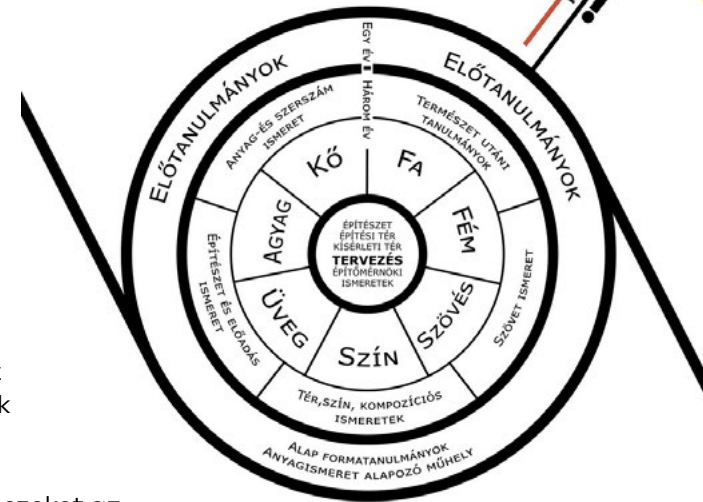
MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ az alapozó stúdiókon ugyancsak

Itten nyomdokain haladt: nála az anyagok haptikus-optikus tulajdonságai, a térviszonyok, az egyensúly kérdése, a konstrukciók stabilitásának/mozgásának megfigyelése került a fókuszba.⁵

Az alapképzés elvégzése után ezeket az alapismereteket, felszabadult kreatív energiákat vihették tovább a növendékek, amikor a saját készségeiknek leginkább megfelelő – agyag, kő, fa, fém, szövet, festék, üveg – műhelyben folytatták tovább a képzést. A műhelyoktatással párhuzamosan látogatták **PAUL KLEE** *Formatan* kurzusát, akinek oktatási elveit több ezer lapnyi szöveg, vázlat, rajz őrzi, s amelynek kivonatát *Pedagógiai vázlatkönyvében* adta közre, míg az analitikus rajz és a színek tudományába **VASZILIJ KANDINSZKIJ** vezette be a növendékeket.

A Bauhaus alapozó kurzusának és jellegzetes műhelystruktúrájának rekonstruálására Kaposváron nem (vagy csak részben) nyílt lehetőség, az egyetemi képzési paletta a kézműves és formatervezési praxis hiányában más irányokat vetett fel a Bauhaus-tematika összeállításához. Ennek okán volt olyan oktatónk, aki a történetiség felől közelített, mások az egykori bauhauslerek konkrét pedagógiai módszereit, illetve technikai kísérletezéseit hasznosították, vagy a mesterek és növendékek egyéni alkotótevékenységéhez fordultak inspirációért: a mindent átható *bauhaus stílusnak* köszönhetően az iskola szellemiségét bármelyik módszer képes volt közvetíteni.

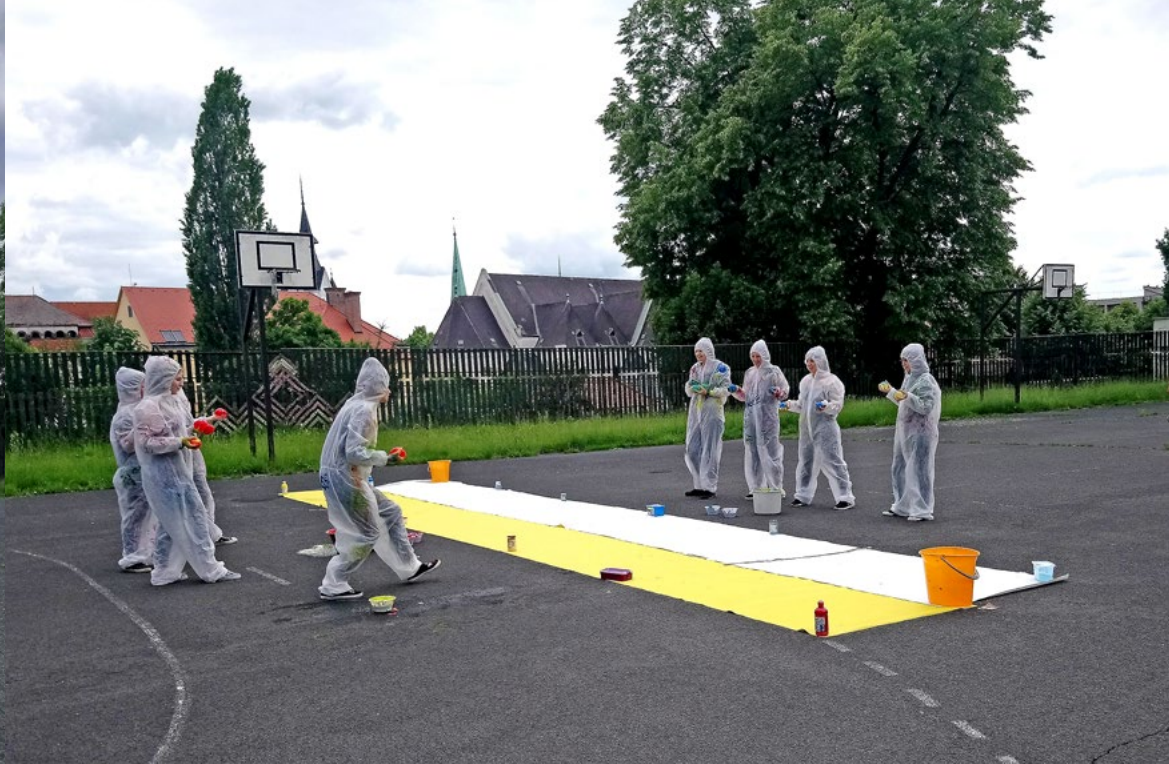
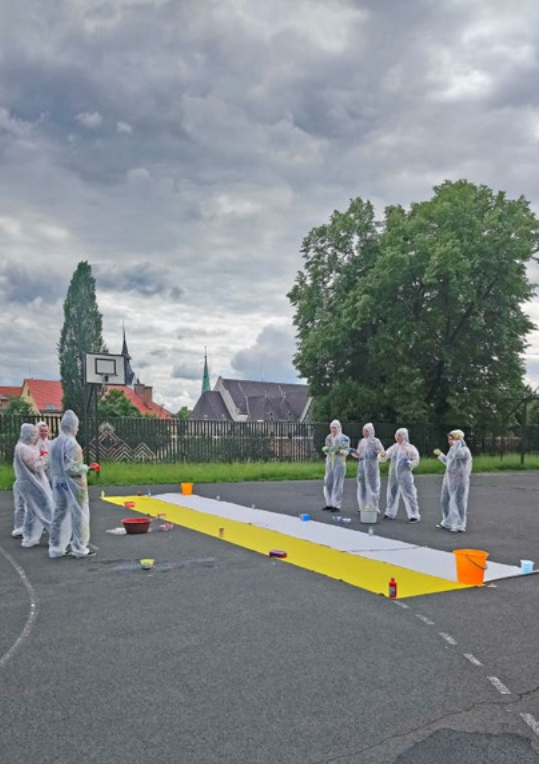
A legtöbb esetben az egyes kurzusok profilja már eleve meghatározta a használatba vett médium(ok) jellegét (fotográfia,

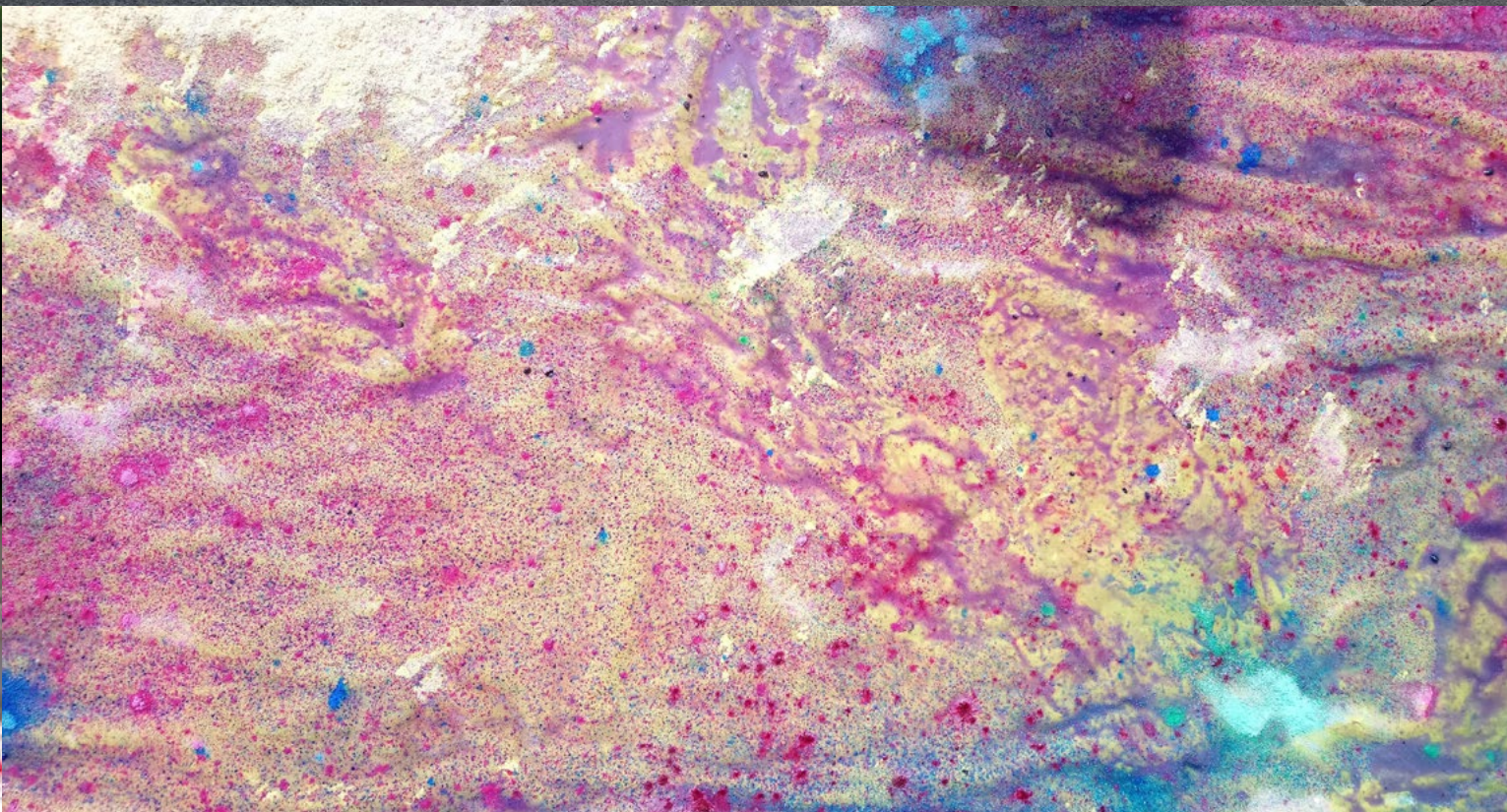
⁵ Michael Siebenbrodt, „Magyar művek a Bauhaus művészi-alkotói képzésében,” ford. Schulcz Katalin in *A művészettől az életig. Magyarok a Bauhausban*, szerk. Bojkay Éva (Pécs: Janus Pannonius Múzeum, 2010), 124–126.

³ Forgács Éva, *Bauhaus* (Pécs: Jelenkor Kiadó, 2010), 66–68., Magdalena Droste, *Bauhaus 1919-1933* (Budapest: Taschen/Vince Kiadó, 2003), 24–34.

⁴ Sz. Rados Márta, „A Bauhaus műhelyei,” *Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények VI. kötet*, 4. sz. (1962): 533–534.

Finálé: a szénrobbanás akció és az eredménye: keményítős pigmentek papírszalagon

6 A Kassák Lajos köréből indult Bortnyik Sándor maga nem volt hivatalosan a Bauhaus növendéke, de 1922-ben Molnár Forkas meghívására Weimarba költözött. Jó kapcsolatot épített a magyar művészekkel (Weininger Andor, Forbát Alfréd, Breuer Marcell), megismerkedett az iskola mestereivel (Kandinszkij, Klee, Feininger), találkozott az útutató művészekkel (Schwitters, Doesburg) és részt vett számos Bauhaus-eseményen, ünnepeken. Magyarországon aztán 1928-ban megalapította magániskoláját, a Műhelyt, amit az iskola bevezetésének időszakában „magyar bauhaus”-ként népszerűsített – ez az akkori magyar művészetben a „merészen újszerű” szinonimója volt.

Bakos Katalin, *Bortnyik Sándor és a Műhely, Bortnyik Sándor tervezőgrafikai munkássága (1914–1947) és a „magyar bauhaus” (1928–1938)* (Budapest: L'Hormatton – Kossuth Klub, 2018), 45–50., 190–195.

grafika, mozgóképes gyakorlatok, rajzolás-festés stb.), de a tartalmi/gondolati keretek megadásánál az oktatók nagyobb szabadságot adtak a hallgatónak, ami a feldolgozások (parafrázisok, stílusgyakorlatok, reflexiók) kibontásának kreatív folyamatát segítette. Bár a diákok csaknem minden kurzuson a történeti háttér megismerésével kezdték el a munkát, **BORBÁS DÁVID** *Bauhaus History* feladatának teljesítésénél meg is álltak az alapfogalmak és események összefoglalásánál: a hallgatók 4-6 perces dokumentumfilmeket vágtak össze archív álló- és mozgóképekből, amit az iskola történetéről szóló narráció egészített ki.

A Bauhaus-mesterek pedagógiai gyakorlatának precízebb lekövetését főként a rajzolás-festés kurzusok oktatói választották, akik a kompozíciós törvényszerűségek, a térbeli viszonylatok és szintani ismeretek feltárásához hívták segítségül a módszertani elveket. **APPELSHOFFER PÉTER** például Paul Klee kompozíció-elemzéseire és Albers szintani megfigyeléseire alapozta kurzusát. A hallgatók a kocka ábrázolásán keresztül tanulmányozták a Klee által felvázolt pont, vonal, sík, fény-árnyék és szín rendszerét, amelyhez Albers színek kölcsönhatásait feltáró analízisei társultak. **MÁTIS RITA** az ember és tér együtthatóit kutatta diákjaival, a kiadott feladatok közt megjelent a Bortnyik Sándor művészetét idéző konstruktív szerkezetesség,⁶ a téri viszonylatok és játékok felfedezése (M.C. Escher „lehetetlen” terei), az emberi test geometrikus formákra bontása, a test mozgásfázisainak vizsgálata, ami Itten és Schlemmer rajzóráin is gyakorlat volt.⁷

KÁROLY SÁNDOR ÁRON fotográfiai kurzusán a technikai eljárások határozták meg a művek elkészülésének folyamatát, mivel az 1920-30-as évek laborálási gyakorlatainak és képkészítő módszereinek megidézésével (szolarizáció, montázs stb.), de kötetlen témaválasztással dolgoztak a hallgatók. Annak ellenére, hogy a Bauhausban csak 1929-ben alakult meg az önálló fotórészleg, a fényképezés (avagy a fény és a fényérzékeny anyagokkal való kísérletezés általában) számos alkotó életművének szerves részét képezte – lásd Moholy-Nagy műveit a fotogramtól a fotóplasztikáig⁸ –, így a hallgatók a technikai-formai-tartalmi inspirációk bőséges tárházából meríthettek alkotásaikhoz.

„A festéktől a fényig” számos további út kínálkozott a kurzusok Bauhaus-tematikáihoz, de nem véletlen, hogy újra meg újra Moholy-Nagy nevéhez kanyarodunk vissza. Moholy-Nagy László 1923-as belépésével az iskola szemléletváltó fordulatainak kulcsfigurája lett: ekkor változott át a gótikus építőműhely romantikus-expresszionista ideájára alapozott szervezet a művészet és technika új egységét hirdető fórumává. Moholy-Nagyot médiumokon átívelő, sokoldalú érdeklődése (festészet, fotó, film, színház, könyvszerkesztés, írás, tipográfia, kinetikus művészet stb.), energikussága és kísérletező kedve tette igen alkalmassá e szerepkörre, s mert „öbenne sűrűsödött leginkább a Bauhaus-eszmény”.⁹

Több oktatónk Moholy-Nagy munkásságában lelt egyértelmű kiindulópontot a hallgatói feladatok meghatározása során. **MOLNÁR ÁGNES ÉVA** egyik kurzusán (*Hommage à Moholy*) célzottan Moholy-Nagy László életműve

7 A Bauhausban ember- és aktrajzolás Itten, később Oskar Schlemmer tanított: Ittent elsősorban a test ritmusa, a megragadható forma érdekelte, lásd Johannes Itten, „A Bauhaus előkészítő tanfolyama (1963),” ford. Kurucz Gyula in Mezei, *Bauhaus*, 82. Schlemmer az emberre mint testi és szellemi (kozmosz) lényre tekintett, az emberről szóló tananyagnak tehát mindezen ismeretekre is ki kellett terjednie. Oskar Schlemmer, „Tananyag: Az ember (1927),” ford. Horváth Katalin in Mezei, *Bauhaus*, 155.

8 Andreas Haus, „Moholy-Nagy László fotókísérletei,” ford. Kelemen Pál in Bajkay, *Magyarok a Bauhausban*, 234–247.

9 Passuth Krisztina, *Moholy-Nagy László* (Budapest: Corvina Kiadó, 1982), 42.

képezte az alaptémát, a diákok szabadon választhattak, hogy mely művére reflektálnak feldolgozásaikkal. Ugyancsak ezt célozta a **BORBÁS DÁVID** által kiadott hommage fénygyakorlat, amit Moholy **Fekete-fehér-szürke** című filmje alapján készítettek el a hallgatók. A film eredetileg a **Fény-tér-modulátor** absztrakt formáinak ritmikus, mozgékony villódzásait rögzítette; a diákok fémesen csillogó használati tárgyakkal (például konyhai eszközökkel) imitálták ezeket a kontrasztokra és mozgásra épülő formajátékokat.

Moholy-Nagy egykori jövendölése szerint „az optikai alakítás jövendő problémája: a közvetlen fény alakítása.”¹⁰ Fénnyel és térrel dolgozó megvalósult alkotásai mellett grandiózus terveket (fényarchitektúra és -freskó) szőtt, amelyek a fény irányított mozgatásával, szimultán vetítésekkel, tükrözésekkel¹¹ dolgoztak volna, hogy a teret újraformálják. A kaposvári kurzusokat is megihlette ez a gondolatkör: a térbe vetített fény vált fő motívumává a **FICZEK FERENC** vezette rajzstúdiumnak, ahol a hallgatók a különféle tárgybeállításokat írásvetítőre helyezett műanyag fóliákkal világították be; ennek nyomán a fényel-színnel megfestett, megkomponált tárgyegyüttesek új vizuális struktúrákká, képarchitektúrákká szerveződtek.

Moholy-Nagy László mellett Ludwig Hirschfeld-Mack és Kurt Schwerdtfeger szín- és fényművei inspirálták **GYENES ZSOLT Projektogram**-feladatát, amelyben fény, hang, mozgás, performatív beavatkozás, bevilágított tér, animáció – azaz különböző médiumok több, egymást követő munkafázisban elegyedtek. A mű a hallgatói csoport közös alkotásaként született: a diákok először rövid, a Bauhaus ikonikus alapszíneit

és -formáit megidéző animációkat készítettek, amiket aztán különböző felületekre vetítettek fel, s ebbe a bevilágított térbe időnként maguk a hallgatók is besétáltak. Ezeket a vetítéset rögzítették, majd a szintén diákok által komponált zenei aláfestéssel együtt megszületett a csaknem 9 perces animáció-videó akció, ami a hallgatóktól a **Katarzis** címet kapta.

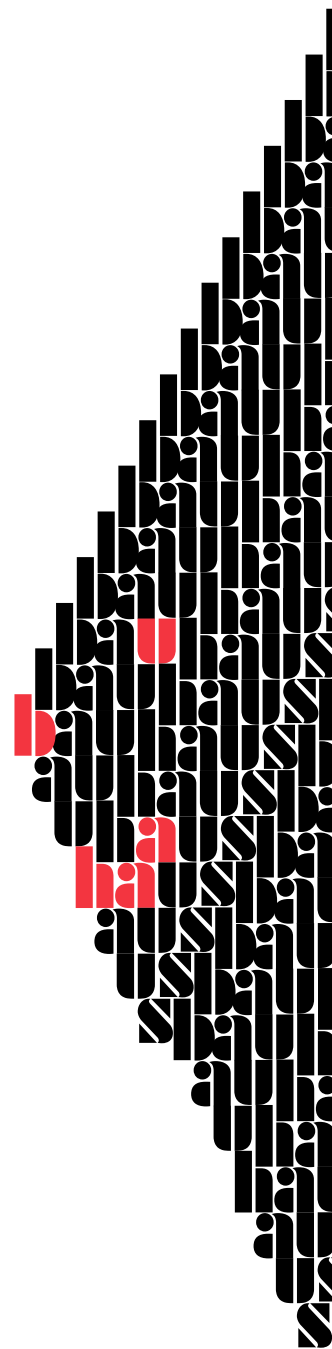
JÓNÁS PÉTER kurzusán a kötöttséget valamely sokszorosító grafikai eljárás használata jelentette, de a hallgatók szabadon választhattak, hogy a Bauhausra tartalmi és/vagy formai oldalról, milyen módon reflektálnak. Az egyéni kutatómunka, motívumgyűjtés után témáikhoz technikát választottak (hidegtű, papír-, illetve linóleummetszet): kreatív átírásaik főként a konstruktív szerkezetesség jegyében készültek el (Bauhaus-logó, geometrikus struktúrák, stilizált figurák). **GIMESI JUDIT Színtan** kurzusán is egy parafrázis született, amikor Johannes Itten színekörét egy pop artos gesztussal nagy méretű, dekoratív textilképpé, designtárggyá fogalmazták át a hallgatók.

A Bauhaus fennállásának 14 esztendeje alatt az alapító Gropius által áhított végső cél, az építész képzés valósult meg a legnehezebben. Az építés-konstruálás gesztusára Kaposváron is csak kis léptékben, de adódott lehetőség: **SÖRÖS RITA** kurzusán a hallgatók kis méretű bükkfa-lapokból építhették meg saját épületmakettjeiket, városmodelljeiket. A térkonstrukciók az épület aulájában kaptak helyet, ahol egyes részei idővel összeomlottak, másutt új elemekkel egészült ki a rendszer, a folyamatos beavatkozásoknak köszönhetően napról napra átépült, új struktúrákkal gazdagodott a látvány.

Magára a **bauhaus stílus** fogalmára kérdezett és mutatott

10 Moholy-Nagy László, „A fotogram és határterületei (1929),” ford. Kurucz Gyula in Mezei, *Bauhaus*, 213.

11 Moholy-Nagy László, „Levél František Kalivodához” in Passuth, *Moholy-Nagy*, 327.

12 Kállai Ernő, „A Bauhaus tíz éve (1930),” ford. Mezei Ottó in Mezei, *Bauhaus*, 253.
13 Forgács Éva, „A Bauhaus és a művészet új fogalma,” *Valóság*, XVI. évf., 6. sz. (1973): 28–29.

rá **SZALAY MIKLÓS** *Bauhaus Play*-projektje, amelyben a hallgatóknak „bauhausosan” kellett egy tipográfiai feladatot megoldani. A bauhaus stílussal kapcsolatban már az 1920-as években felmerült, hogy ez az alapszínek és tiszta formák rendszerére építő konstruktív komponálásmód, formatervezés, építészet, betűtípus stb., nem vált-e idejekorán üres formalizmussá. Kállai Ernő 1930-as írásában ironikusan sorolja fel a stílus ismérveit, hogy aztán megállapítsa: e művek „mindenekelőtt tolakodóan hatásos formájukkal” értek el hatást;¹² Forgács Éva szerint csak a stílus volt képes áthidalni azt a szakadékot, amely a Bauhaus eszmei programja és a társadalom közt fennállt.¹³ A Gropiust követő igazgató, Hannes Meyer ugyanezen (idealista) okból támadta a sematizálódás folyamatát:

*„megvetünk minden formát
amely formálissá prostituálódott.
Így minden bauhausmunka végcélja
minden életet adó erő összefogása
társadalmunk harmonikus megformálására.”¹⁴*

14 Idézi Forgács, *Bauhaus* (2010), 202.

Ezt az utópisztikus, pátosszal teli programot száz esztendővel ezelőtt is nehéz volt valóra váltani, a forma azonban követhető volt: a tiszta, puritán geometria és a színek együttese harmóniát, rendet, egyszerűséget és nemkülönben modernitást sugallt. A tipográfiai feladat megoldása során hallgatóinkat látszólag olyannyira magával ragadta a bauhaus stílus formalizmusa, hogy kissé elvesztek a betűk-színek-formák konstruálásának játéklehetőségeiben,

s a vizualitást olykor a funkcionalitás (ez esetben az olvashatóság) rovására helyezték előtérbe.

Érdekes megvizsgálni ennek a formalizmusnak a jelenlétét vagy épp hiányát **A Bauhaus meg én SZIGETHY ANNA** vezette projektjéhez készült munkákon. A hallgatók itt egy megadott listából választhattak a Bauhauzhoz kapcsolódó műalkotások, designtárgyak közül, és a régiből kiindulva kellett egy saját művet létrehozniuk. A kortárs reflexiók és újragondolások nyomán jóval kevesebb őrződött meg a formalista vonásokból, a hallgatók bátrabban nyúltak más műfajokhoz, médiumokhoz az eredeti művek újraértelmezéséhez. Josef Hartwig sakk-készlete, Herbert Bayer tipográfiai újításai és bizarr fotója, Kandinszkij egy kompozíciójának lebegő alakzatai, Marianne Brandt teáskannája animációkon, videómunkákon született újjá. Emellett fotósorozatok készültek, amik többek közt az építészet és ember viszonyára, illetve az általános emberi és a személyes kapcsolatára kérdeztek rá.

A Bauhaus Walter Gropius és Hannes Meyer által áhított társadalmi szerepvállalásának kérdése egyébiránt a kortárs művészeti kurzusok tematikájában is visszaköszönt, s az elkészült művek ez esetben ugyancsak a formalizmustól való ellépést mutatják. **MOLNÁR ÁGNES ÉVA Bauhaus és társadalmiság** című programjában a hallgatók a jelenkori társadalmi jelenségekre, problémákra próbáltak egyéni válaszokat adni, vagy az aktuális kérdésfelvetések vizuális megfogalmazásáig eljutni (nemi identitás és a test társadalmi megítélése, klímaváltozás, instant élet, bezártság, elszigeteltség stb.). **SZIGETHY ANNA A dolgok**

A BauhausUP! iniciátorai
(balról jobbra):
Szigethy Anna,
Szabó Zsófia,
Uhl Gabriella

kép forrása:
<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/6-bevezeto-eloadas-sorozat>

című projektjében hasonló véleményformálásra ösztönözte a hallgatókat, de itt a feldolgozás apropóját a mindennapi tárgykultúra, a személyes környezet feltérképezése és elemzése adta. Az ember és tárgyainak szürreális randevűit felvonultató vizuális válaszok ez esetben a felhalmozás, birtoklás és ragaszkodás, praktikum és túltervezés stb. kérdésköreire reflektáltak.

a játék ünnep lesz

A Bauhaus életének talán legjátékosabb vonulatát a színpadi műhelyben készült produkciók és a Bauhaus-ünnepségek jelentették – a 2018/2019-es tanévben mindkettőt igyekeztünk megvalósítani, hogy a kurzusok munka- és energiaigényes feladatai mellett az iskolai élet önfeledt pillanatait is gyarapítsuk.

A Bauhausban legendás estélyek, kosztümös bálók gondoskodtak az oktatók és hallgatók szórakozásáról, a zenéről, tánctól, színházról, költészetéről, improvizációról, ötletes jelmezekről és főként a közösségi élményről, de ezek az ünnepségek az ellentétek, konfliktusok feloldásának színtereként is szolgáltak. E programok nem titkolt pedagógiai célja volt a „játékosztón” előhívása, mivel úgy hitték, a játékban rejlő spontaneitás hozzájárul az alkotó, teremtő erő kibontakoztatásához.

Évente szokásosan megrendezték a lampionünnepet, októberben a sárkányünnepet, megünnepelték a karácsonyt, illetve Gropius májusi születésnapját – de gyakorlatilag bármely esemény alkalmat adhatott a kreatív szórakozásra. Így kerekedett a desszau Bauhaus-épület avatására a **Fehér**

15 Mercedes Valdivieso,
„Ünnepek és hétköznapok”
ford. Schulcz Katalin
in Bajkay, *Magyarok a
Bauhausban*, 300–315.

ünnepség, majd annak első évfordulóján a **Címszavak ünnepe**. 1928-ban **Szakáll-, orr- és szívünnepet** tartottak, de mind közül az 1929-es **Fémünnepség** lehetett a legemlékezetesebb: a belső terekbe fémcsúszdák vezettek, a falak bádorgborítása torzítva tükrözte vissza a résztvevők táncoló alakját, ezüstgömbök függtek a mennyezeten, és általában mindent (és mindenkit) beborított a fémes csillogás.⁷⁵

A kaposvári Bauhaus-év programjait hasonló ünnepekkel vezettük be: az októberi nyitóest előadása után a RIPPL Galéria terébe invitáltuk az érdeklődőket. A galéria falain a Makovecz Imre Művészeti Szakkollégium tagjainak infografikái, plakátjai sorakoztak, amelyeken a Bauhaushoz kapcsolódó helyszínek, fogalmak, idézetek, ábrák jelentek meg. A vendégek a húszas évek zenei aláfestése mellett beszélgethettek, mindehhez a Bauhausban sokat használt alapszínekre hangolt látvány társult. A hangulat fokozását az ugyancsak kék, piros, sárga színben pompázó, geometrikus formákat mintázó ételek segítették, az italokhoz kínált színes jégkockák oldódási folyamata pedig szintani kísérletnek is beillett.

Az előadássorozat decemberi záróeseményén a Bauhausban egykor népszerű lampionünnepet gondoltuk újra, ami 21. századi átíratában egy ledes fényfüzérekkel hangulatossá tett estélyé változott. A zenés-táncos este során fotográfus hallgatónk kreatív fényfotózással örökítették meg a ledfüzéreket viselő/mozgató résztvevőket. A falakat Gimesi Judit oktató kollégánk optikai szállal szőtt, interaktív, színes fényekben játszó textiljei díszítették, s a

Természetes mozgások (Bauhaus-bumm kontra polgári puk) – az Éneklő Akadémia előadása a BauhausUP! megnyitóján

színes fényekkel Kalmár Magdolna látványtervező hallgató papír térplasztikai is játékba kezdtek.

A felszabadult játékosság jegyében fogantak a látványtervező szakos hallgatók bevonásával megvalósított performanszok is. A hallgatók a félév során megismerkedtek a Bauhaus-események, -táncok és a színpadi műhely munkájának jellegzetességeivel, majd ötleteket gyűjtöttek a saját művek kidolgozásához. Ezekből az elképzelésekből állt össze a **Bauhaus Up!** kiállításmegnyitójára készült **Passzázs** című performansz, és további négy, rövidebb esemény bontakozott ki később a **Performansz napon**.

A hallgatókat az Oskar Schlemmer által vezetett színpadi műhely munkájából a bábuszerű, stilizált mozgás ragadta meg, de éppoly jellegzetes összetevőnek ítélték az alapszínek és mértani testek használatát is, ami az egykori Bauhaus-táncok koreográfiájában ugyancsak visszaköszönt. A **Passzázs** előadása az épület aulájában egy ösztönösebb mozgást mutató gesztusfestés-akcióval kezdődött, majd a mozdulatsor gépiesebb formára váltott. Ez a mozdulat kísérte aztán végig az egész bemutatót, amely az aulából az udvarra vezetett: két ponton a mozgás állóképbe dermedt, amikor a hallgatók kezében tartott színesre festett geometrikus elemek és tárgyak konstruktivista kompozíciókba rendeződtek.

A **Performansz napon** kerültek kidolgozásra azok a hallgatói ötletek, amik a **Passzázs** előadásából kimaradtak; itt már nem volt külső közönség, így mindenféle nyomás és teljesítménykényszer nélküli, fesztelenebb produkciók születhettek. Az első eseményhez Sipos Bence képalkotás

szakos hallgató **Tér & forma** című Bauhaus-videója szolgált alapul: a falra vetített mozgóképhez a diákok kevés mozgással, színes fóliákkal átírt térben sorakoztak fel, majd lámpák és tükrök segítségével reflektáltak a Bauhaus fényel, mozgással és térrel folytatott kísérleteire. A művészet és technika új egységét képviselte a **Blacklight** névre keresztelt esemény is: a hallgatók UV-lámpával bevilágított térben a falak közt kifeszített spárgát UV-festékes kézzel festették meg, azaz tették láthatóvá, mintha az élénk színű vonalak a semmiből keltek volna életre.

A másik két esemény az elemi energiák és a játékösztön felszabadítását célozta, így intenzívebb mozgást, aktivitást, spontaneitást igényelt a hallgatóktól. Az egyik programon a Sörös Rita kurzusán használt bükkfa-lapokat építették különböző struktúrákká, majd – mint a dominókat – le is döntötték a létrehozott alkotást. A nap záróeseményén a színeké lett a főszerep. A diákok fehér védőruhát vettek fel, és két csapatra váltak: először festékbe mártott vízibombákat hajigáltak egymásra, majd a magasba szórtak különböző színes porokat, ami a már átnedvesedett öltözkükön szintén nyomot hagyott. Az esemény a sportpályán zajlott, amelyre előzetesen papírszalagokat fektettek le, így a festékes vízibombák, valamint a levegőbe szórt színes porok révén egy közösen létrehozott absztrakt festmény is született a program végére.

az ünnep munka lesz

A Bauhaus történetének talán legfontosabb, mindenkit megmozgató eseménye volt 1923-ban az a kiállítás, amit

egyfajta „munkabeszámolóként” a tübingiai kormány kért Gropiustól. Mivel az iskola fennmaradása volt a tét, egy olyan mintaház építését tűzték ki célul, amelyen keresztül a műhelymunka hatékonyságát és az oktatás eredményességét egyaránt bizonyíthatják, így nem akármilyen tárlattá duzzadt ez a bemutatkozás.

Az iskola műhelyeiben, tantermeiben a mesterek és diákok munkái reprezentálták az egyes műhelyek tevékenységét, míg a főépületben egy nemzetközi építészeti tárlatot nyitottak.¹⁶

Klee *Pedagógiai vázlatkönyvének* eredeti rajzait például az előadóépület egyik termében függesztették ki, míg festményeit a Bauhaus-mesterek más alkotásaival együtt a Thüringisches Landesmuseumban láthatták az érdeklődők.¹⁷

A legfontosabb azonban, hogy felépült egy ház (*Haus am Horn*), amelynek belső tereiben a bútorok, tárgyak, eszközök mind egyszerű, praktikus, olcsó, de mégis elegáns Bauhaus-termékek voltak.¹⁸ A kiállításhoz kapcsolódott a Bauhaus-hét eseménysorozata, amelyen előadásokat hallgathattak a modern művészetről, de nagy sikert aratott Oskar Schlemmer *Triadikus balettje*, illetve Kurt Schmidt–Georg Teltscher *Mechanikus balettje*, és újra bemutatták Hirschfeld–Mack és Schwerdtfeger reflektorikus fényjátékát is.¹⁹ Bár bizonyos programok meghiúsultak,²⁰ a Bauhaus-hét programjait és a kiállítást végeredményben pozitívan értékelte a korabeli sajtó.

A kaposvári Bauhaus-év legizgalmasabb eseményének is az a momentum kínálkozott, amikor végül egymás mellé került minden alkotás, ami a tavaszi szemeszter során elkészült. Felemelő élmény volt látni, ahogy a RIPPL Galéria tereiben, az aulában és a folyosó falain animációk, videók, dokumentumfilmek, festmények, tanulmányrajzok, különféle

sokszorosító grafikai eljárással készült metszetek, digitális printek, installációk, fotográfiák sorakoztak fel. A *Bauhaus Up!* címmel megrendezett kiállítás megnyitó ünnepségét Szalay Miklós és Szigethy Anna köszöntője vezette be, majd a látványtervező hallgatók fent említett *Passzázs* című performanszát láthatta a közönség, illetve egy meghívott performer csoport, az Éneklő Akadémia tagjai mutatkoztak be *Természetes mozgások (Bauhaus-bumm kontra polgári puk)* című előadásukkal.

A hallgatók számára – bár a szemeszter végére talán kissé belefáradtak a bauhaus stílusba, a bőrük alá szivárgott piros, kék, sárga körök, négyzetek, háromszögek világába – különleges élményt jelentett a tanulásnak és kísérletezésnek ez a módja. Betekintést nyerhettek egy száz évvel ezelőtti gondolkörbe, és az oktatókkal együtt rácsodálkozhattak, mennyi módszert adott a Bauhaus a művészeti oktatásnak, amelyek eredetéről ma már nem tudunk, csak használjuk őket. Talán arra is fény derült, hogy annak a bizonyos (üres) formalizmusnak a lekövetése sem könnyed stílusgyakorlat, hiszen azt a gondosságot, mivességet, ritmust és teres nagyvonalúságot reprodukálni, amit a bauhäusleriek képviseltek – csak látszólag, a felszínen egyszerű. Ha pedig mélyebbre nézünk: a múlt tapasztalataiban alaposan megmerítkezni még akkor is tanulságos lehet, ha korunk pártos, romantikus küldetéstudat, hevület nélkül és gyakran tisztos távolból csupán szemlélődik, ironizál, tükröt tart és reflektál a világ jelenségeire. •

16 Forgács, *Bauhaus* (2010), 129.

17 Helene Schmidt-Nonne, „Hogyan tanított Paul Klee Weimarban és Dessauban,” in Paul Klee, *Pedagógiai vázlatkönyv* (Budapest: Corvina, 1980), 53.

18 Forgács, *Bauhaus* (2010), 135.

19 Forgács, *Bauhaus* (2010), 141., 148.

20 Többek közt Schlemmer *Figurális kabinetjének* bemutatója is meghiúsult. Körner András, *Weininger Andor színpadai a Bauhaus-tól New Yorkig* (Budapest: 2B Kulturális és Művészeti Alapítvány, 2008), 161–164.

Bibliográfia

- Albers, Josef. „Alkotásra nevelés (1928).” Fordította Tandori Dezső. In *A Bauhaus. Válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, szerkesztette Mezei Ottó, 160–166. Budapest: Gondolat, 1975.
- Bakos Katalin. *Bortnyik Sándor és a Műhely. Bortnyik Sándor tervezőgrafikai munkássága (1914–1947) és a „magyar bauhaus” (1928–1938)*. Budapest: L'Harmattan – Kossuth Klub, 2018.
- Droste, Magdalena. *Bauhaus 1919-1933*. Budapest: Taschen/Vince Kiadó, 2003.
- Forgács Éva. „A Bauhaus és a művészet új fogalma.” *Valóság*, XVI. évf., 6. sz. (1973): 21–32.
- Forgács Éva. *Bauhaus*. Pécs: Jelenkor Kiadó, 2010.
- Haus, Andreas. „Moholy-Nagy László fotókísérletei.” Fordította Kelemen Pál. In *A művészettől az életig. Magyarok a Bauhausban*, szerkesztette Bajkay Éva, 234–247. Pécs: Janus Pannonius Múzeum, 2010.
- Itten, Johannes. „A Bauhaus előkészítő tanfolyama (1963).” Fordította Kurucz Gyula. In *A Bauhaus. Válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, szerkesztette Mezei Ottó, 71–83. Budapest: Gondolat, 1975.
- Kállai Ernő. „A Bauhaus tíz éve (1930).” Fordította Mezei Ottó. In *A Bauhaus. Válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, szerkesztette Mezei Ottó, 252–254. Budapest: Gondolat, 1975.
- Körner András. *Weininger Andor színpadai a Bauhaustól New Yorkig*. Budapest: 2B Kulturális és Művészeti Alapítvány, 2008.
- Moholy-Nagy László. „A fotogram és határterületei (1929).” Fordította Kurucz Gyula In *A Bauhaus. Válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, szerkesztette Mezei Ottó, 212–213. Budapest: Gondolat, 1975.
- Passuth Krisztina. *Moholy-Nagy László*. Budapest: Corvina Kiadó, 1982.
- Schlemmer, Oskar. „Tananyag: Az ember (1927).” Fordította Horváth Katalin. In *A Bauhaus. Válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, szerkesztette Mezei Ottó, 155–159. Budapest: Gondolat, 1975.
- Schmidt-Nonne, Helene. „Hogyan tanított Paul Klee Weimarban és Dessauban.” Fordította Karátson Gábor. In *Paul Klee. Pedagógiai vázlatkönyv*. Budapest: Corvina, 1980.
- Siebenbrodt, Michael. „Magyar művek a Bauhaus művészi-alkotói képzésében.” Fordította Schulcz Katalin. In *A művészettől az életig. Magyarok a Bauhausban*, szerkesztette Bajkay Éva, 118–129. Pécs: Janus Pannonius Múzeum, 2010.
- Sz. Rados Márta. „A Bauhaus műhelyei.” *Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények* VI. kötet, 4. sz. (1962): 525–551.
- Valdivieso, Mercedes. „Ünnepek és hétköznapok.” Fordította Schulcz Katalin. In *A művészettől az életig. Magyarok a Bauhausban*, szerkesztette Bajkay Éva, 300–315. Pécs: Janus Pannonius Múzeum, 2010.

Szalay Miklós

ORCID: 0000-0002-6228-3734

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szalay.miklos@uni-mate.hu

Artcadia, ú.f. 1(1), 15–25. (2022)

DOI: 10.57021/artcadia.3291

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

Milyen Bauhaust gondolunk?

A bauhaus-eszme reneszánsz elődei: szabályos testek, utópiák és az abszolút emberi arányok. A bauhaus társadalmi, technológiai feltételei és mellette különös párhuzamok: dodekafónia, futurizmus, anarchizmus, tanácsköztársaság. Figyelem! Az egyik totalitárius eszme stílusa – az orosz konstruktivizmus – veszélyes és tilos a másik totalitárius eszmére, a náciizmusra! Gondolatkísérlet: a funkció érintése. Bauhaus ma: méregdrága Barcelona-szék és olcsó IKEA. Végző számvetés: lehet, hogy a Bauhausnál húzhatjuk meg a vonalat, amikortól világosan elválaszthatjuk a designt és «a művészetet».

kulcsszavak: Bauhaus, utópia, reneszánsz, mai bauhaus, abszolút arányok, totalitárius eszmék

What kind of Bauhaus is in our minds?

The renaissance predecessors of the Bauhaus idea: regular bodies, utopias, and absolute human proportions. The social and technological conditions of the Bauhaus and its contemporary parallels: dodecaphony, futurism, anarchism, the Soviet republic. Attention! The style of one totalitarian idea – that of Russian constructivism – is dangerous and forbidden to the other totalitarian idea, notably, that of Nazism. Thought experiment: the touch of the function. Bauhaus today: overpriced Barcelona chair and cheap IKEA. Final reckoning: we may be able to draw the line at the Bauhaus from which we can clearly distinguish between design and “art.”

keywords: Bauhaus, utopia, renaissance, today's bauhaus, absolute proportions, totalitarian ideas

Palladio sétál Vicenza utcáin, odalép hozzá a Gropius Walter: – Kérem, van maguknál bauhaus? – Nincs – feleli a mester –, de igény volna rá.

Azért kezdem egy ilyen korszerűtlenre és kényelmetlenre képzeltem viccel és ennyire messziről – 1566-ból – a történetet, hogy mindennek előtt végiggondoljuk a mértani szimmetria, az ideologikus eszmeépítés állítólag harmonikus és egyúttal funkcionális voltát – hozzátéve, hogy jóra és rosszra is lehet használni. Majd ebből az alapállásból tudunk továbblépni a 20. századi funkciófogalom és a Bauhaus-eszme felé. Amit lehet akár kis b-vel is írni, ha nem intézménynévként, hanem stílusként emlegetjük. Ez az írás inkább szól a Bauhaus körülményeiről, mint magáról a konkrét iskoláról és az ott tanító művészekről – vagyis számomra az számít, hogy ez az egész valahogyan és valamilyen keretek közt egyáltalán megtörtént. Ez a megtörténtség, a Bauhaus mint designtörténeti fordulópont a fontos, aminek előzményei és következményei kielégítően magyarázzák mai designszemléletünket.

1. előzetes: a bauhaus reneszánsza, a reneszánsz bauhaus

Tehát először az érett reneszánszban vagyunk, ahol humanista arányrendszereken gondolkodnak a szakemberek, köztük Andrea Palladio, a vicenzai építész. Ő nem csak a

kellemes arányrendszerű reneszánsz villák prototípusát alkotja meg a Rotondával, hanem arra a gondolati ösvényre is rátalál, ahol a szabályos arányok a minden, és ebből a mértani és humanista nézőpontból úgy tűnik, az igaz arányból következik a kényelem és a szépség. Ahogyan a 15. században a méltóságteljes latin betűk, úgy a 16-dikban a szabályos mértani testekből¹ épült paloták váltak formai-ideológiai alapvetésekké. Hogy mennyire jogosan, az remélhetőleg ezen írás végére tisztázódik.

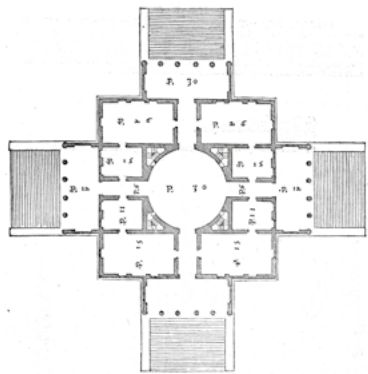
Azt állíthatjuk tehát, hogy a mértani tökéletesség által érzékelt harmónia eszménye Észak-Olaszországban az 1560-as években tűnt föl.² Ezt az eszményt a későbbi évszázadok alatt sokan értelmezték másképp, mindenesetre ilyen szó szerinti építészeti, tárgyalakotási értelmezésnek legközelebb 350 év múlva láthatjuk közvetlen példáját, amikor szabályos testekből nagyon hasonló logikával hoztak létre épületeket, tárgyakat és más műveket. A 16. századi ábrázolóművészetről érdemes megjegyezni, hogy a perspektivikus ábrázolás bravúrja sokakat készített tudományos geometriai ábrák vagy festmények közzétételére. Az érett reneszánsz és a Bauhaus közti időszakból fontos állomás Étienne-Louis Boullée geometrikus stílusú épületterve a francia forradalmat közvetlen megelőző időkből, a Newton-kenotáfium.³

Önmagában az a megdöbbentő, hogy egyáltalán mértani alapú párhuzam vonható a reneszánsz és a bauhaus stílus közé. Azért kockáztatható ez meg mégis, mert ahhoz társadalmi és/vagy tudományos eltökéltség szükséges, hogy

1 „Hirschvogel's Geometria (1543),” The Public Domain Review, October 15 2012, hozzáférés: 2022.04.20., <https://publicdomainreview.org/collection/hirschvogel-s-geometria-1543>.

2 Hunter Dukes, „Solid Objects: 16th-Century Geometric and Perspective Drawings,” The Public Domain Review, July 8 2021, hozzáférés: 2022.04.20., <https://publicdomainreview.org/collection/solid-objects>.

3 Kovács Dániel, „Gömbház, a tökéletesség mintaképe,” hg. hu, 2011. május 29., hozzáférés: 2022.04.20., <http://hg.hu/cikkek/varos/12025-gomb-haz-a-tokeletesseg-min-tokepe>.

a Rotonda alaprajza
(forrás: metmuseum.org)

Szalay: Vicenza+Bauhaus,
retusált fotó, 2019.

valaki a testek szabályosságának avagy a szabályos testeknek a primátusát hirdesse; pusztán humanista eszményből még egyáltalán nem következne mindez. Vagy ha igen, inkább azt észleljük, hogy emberi arányokba akarja a szabályos mértani alakokat beleerőltetni a reneszánsz ideológia – de az a helyzet, hogy ebben is párhuzamra talál a 20. században.

Ami külön érdekes a konkrét reneszánsz villában, hogy ez a szabályos testekből épült kompozíció mégiscsak fenséges és emberi és csak másodsorban érezni a mértani szabályrendszer kötelmeit. Hiába mondanánk pikírtén, hogy az épület többszörös alaprajzi szimmetriája és a térelrendezés szabályosságának illetően kergetése csak kényszerességet és utópikus koncepciót jelent, a Rotonda szép. Hogy emiatt vagy ennek ellenére? Építészetben és designban ezerféle arányrendszer képzelhető el, a pusztá sorolás és a szabályos mértani formák erőltetése nem feltétlen célravezető. És mégis. A szabályosság igénye, a végsőkig kiélezett komponálás esztétikája már akkor és ott benne volt az érett reneszánsz levegőjében. A tökéletes formák, a mértanivá tett emberi arányok mellett a harmadik párhuzamos tény, hogy Morus pár évtizeddel korábban írta meg szintén műfajteremtő *Utópiáját*. Campanella *Napállamát* pedig 1623-ban adják ki, így már szerencsére nem pusztá stilisztikai botlás utópikus álmokat (vagy államokat) látni a Rotondába. Az utópia irodalmi műfajának nagy korszaka később a 20. század: elég csak Huxleyra és Orwellre gondolnunk.

A reneszánsz előzmények után ugorjuk a 20. századba és vizsgáljuk meg a Bauhaus keletkezésének megelőző

körülményeit. Kezdjük a technológiai feltételekkel! A század első éveire megszokottá váltak például a betonépületek. 1900-ra a celluloid könnyebb gyárhatóságával a filmipar gyors fejlődésnek indult. Ekkoriban találják fel és terjesztik el az első műgyantaféléket. A kiragadott anyagpéldák után értékeljük röviden a 20. század eleji designállapotokat is: az uralkodó kortárs stílus a szecesszió, amit a művészettörténeti alapértelmezés szerint könnyebb az ornamentikával, mint a társadalmi programmal megragadni, de a tárgyalkotásban például már nem feltétlen csak egy ornamentális stílus jegyében lehet bútort tervezni, például Koloman Mosernek⁴ egyszerű és sallangmentes formákat sikerül használnia 1901-ben. A század első évei nagy lendületet adnak a német tervezőgrafikának, ahol az ornamentális elemek és a tipográfia végre – uszkve 80 év útkeresés után – egyensúlyba kerülnek: erre kiváló példa a Klingspor Foundry.⁵ Ebben az időszakban tervezték meg az első értékelhető küllemű talpnélküli betűtípusokat (pl. Akzidenz Grotesk, Franklin Gothic⁶), az első társadalmilag és funkciójában is igazi logókat (AEG, Bayer, Shell, Fiat) – egy mindezekhez képest rettentően elavult és képmutató társadalmi keretben. A képmutatásra adott reakcióként is értelmezhető az 1896-ban indított müncheni Jugend folyóirat,⁷ fiatalok vagány és meghökkentő művészetét mutatva be, meztelenkedéssel és elképesztő tipográfiával.

Ez az időszak az anarchiáé és az egyelőre még utópikus szocializmusé is – tehát politikailag is előkerül az utópia lappangó műfaja. Minden utópia egy vágyott társadalmat, világot tár elénk és az utopizálás indítéka mindig a társadalmi

4 „Koloman Moser (Wien, 1868–1918, Wien),” Galeria bei der Albertina Zetter, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.galerie-albertina.at/en/artists/13689/koloman-moser/>.

5 Dr. Dan Reynolds, „Schriftkünstler. A historiographic examination of the relationship between handcraft and art regarding the design and making of printers' type in Germany between 1871 and 1914,” TypeOff, 26 January 2019, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.typeoff.de/2019/01/artists-and-craftsmen-in-german-type-1871-1914/>.

6 Morris Fuller Benton fontja: Franklin Gothic, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.linotype.com/3525-22459/textsansseriffonts.html>

7 Jugend Magazine, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.jugendmagazine.net/>.

8 Czigányik Zsolt, „Utópia és utópizmus: egy irodalmi és politikai fogalompár nyomában,” *Korunk* 30, 2. sz. (2019/2): 11–22.

9 Ady Endre, „Négy fal között (Kosztolányi Dezső verses könyve),” *Magyar Elektronikus Könyvtár*, hozzáférés: 2022.05.01., <https://mek.oszk.hu/00500/00583/html/ady67.htm>.

10 Moholy-Nagy László, „A szelent-embertől az egész emberig (1929),” hozzáférés: 2022.05.01., <http://www.intermedia.c3.hu/mszovgy1/moholy.htm>.

funkciók újragondolása.⁸ Funkció a tételrendezésben, funkció a társadalmi felépítményekben. A kettő szorosan összefügg, mert „mégis mindig csak annak lesz igaza, aki nem utasítja el magától a kézenfekvőt és hasznosat”.⁹ A Budapesten 1914 körül épített, nem erőltetetten, de mégis szecessziósan kialakított bérházak indadisztes esztétizáló homlokzatai erős kontrasztban állnak az ugyanebben az évben az olasz Sant'Elia által rajzolt úrodüsszeiás épületvázlatokkal. És a zsánerfestészet is kontrasztban a geometrikus absztrakcióval.

Ennyi előzetes után ugorjunk 1919-be, felvéve az utópikus gondolati szálát és képzeljük el, ahogy néhányan – építészek, költők és festők egymástól szinte függetlenül – nagyjából egyszerre rátalálnak a FUNKCIÓ primátusára, minden tárgyat igyekezvén egyszerűsíteni, majd saját magukat is így kezdik szemlélni, mint funkcionális gondolatrendszerek gazdáit, sőt, a társadalomra is kiterjesztik a programot: változtassuk meg az embereket, a rendet, hogy egyenlőbbek és funkcionálisabbak lehessünk! **Neue Sachlichkeit**ot a művészetnek! – avagy a jövőnek szüksége van az egész emberre,¹⁰ és még nem sejtették, őszinte társadalmi igényeik milyen elemi veszélyek és gonoszságok Pandóra-szelencéjét nyitogatják.

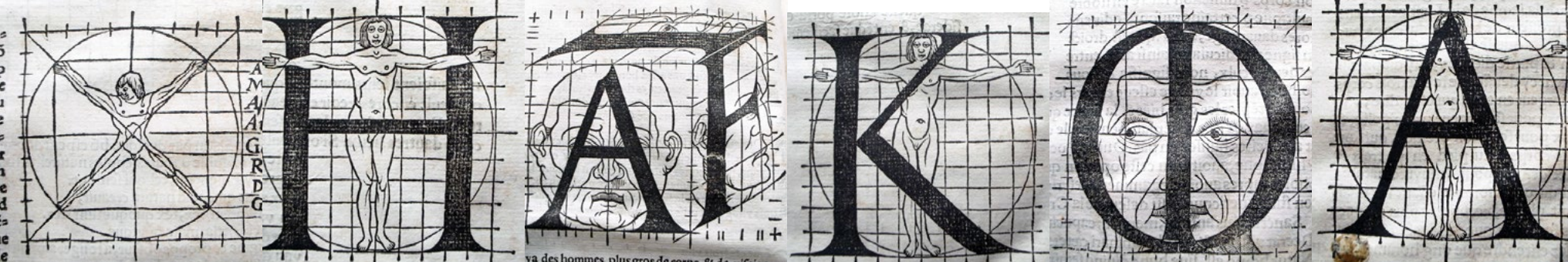
2. társadalmi bauhaus: mozgalmi ismérvek

Érdekes, hogy a designfogalomhoz milyen erősen hozzátartozik a társadalmi feltételrendszer: ha nem akarok segíteni az embereken, nem lesz okom az újításra,

tervezésre, koncepcionálásra. A designban a modulrendszer, a sorolhatóság és gyárthatóság szempontjainak kidolgozása a bauhausos gondolkodás vívmánya, ám emberi viszonyokra áttenni a gyárthatóság és megfelelő működés tanait, tudjuk, nem megy – bár megjegyzendő, 1919-ben még nem rendelkeztek a filozófusok ezirányú negatív társadalmi tapasztalattal. Henry Ford épp pár éve vezette be a futószalaggyártást, azaz épp beköszöntött a fordizmus, aminek megismerték a cégek a negatív tapasztalatait, hogy beköszönthessen a 70-es évektől a posztfordizmus/toyotizmus/a tudásalapú gazdaság. Nem akarom szándékosan összemosni a designtrendeket a társadalmi trendekkel, de elég lehetetlen nem észrevenni a párhuzamokat – és főleg azt, hogy a társadalmi trendből, kényszerből, feltételből lesz egyúttal a jó design megalkotásának feltétele.

A társadalmi feltételek után az eseményekről: a tanácsköztársaságot¹¹ például ne egy egyedi, a semmiből kipattant és a semmibe tűnő eseménynek képzeljük el, hanem amolyan franchise-rendszerű hordozható forradalmi modellnek, amit először Bécsben akartak megrendezni, végül a rendezvényigazgatóságnak Budapestre esett a választása. Ahogy utólag teljesen világos, mennyire eltorzult és abszurd volt az egész, úgy világos az is, amikor kísérletező kedvű tervezők újfajta betűtípusokon, tárgyakon, jelmezeken, épületeken gondolkodnak és az eredmény vagy csodálatos vagy szégyenletes lesz. A baloldali mozgalmakat természetesen 1920-tól üldözték Magyarországon és a környező nemzeti radikálissá vált államokban, bizonyára ismerős karakterek a titkos kommunista ügynökök figurái,

11 Cseri Péter, „Sokan úrutazóként éltek meg a Tanácsköztársaságot. Interjú Hatos Pállal,” 24.hu, 2021. 03. 20., hozzáférés: 2022.05.01., <https://24.hu/kozelet/2021/03/20/hatos-pal-tanacskozarsasag-rosszfiuk-vilagforradalma-feherterror-vorosterror-interju/>.

Tory-iniciálék. Forrás: flickr.com, History of the Book - Allard Pierson AMSTERDAM, Paris@Geoffroy Tory

amelyet például **Fehér Béla** írt meg fürdőregényében. Vagy **József Attila** 1932-ben a Külvárosi éjben: „**Röpcédulákkal egy-egy elvtárs iramlík át...**”

Ezzel párhuzamosan a tárgyi formálás területén a Bauhaus volt **A Mozgalom**, tagadhatatlanul nyitottan a baloldali eszmékre. Szintén másodlagos volt iskolájuk helyhez kötöttsége, több városban – Weimarban, Dessauban, Berlinben és Chicagóban – oktatták a tárgyi rendszerek egyenlőségét. És a végső párhuzam: mindkét említett balos mozgalom erőszakos véget ért – a tanácsköztársaságot nálunk először a román sereg, majd egy fehér lovon érkező tengerész, a másikat a Gestapo zárta be. A kedves olvasó bizonyára elégtételt is érezhet, hogy a gonosz Szamuely¹² végül megkapja a büntetését, de azért már kevésbé illik lelkesedni, amikor a Bauhaus, a sztáregyetem legtehetségesebb tanárát fogságba viszik Németországban. Jan Tschicholdot, aki egyébként a méltóságos Sabon¹³ font mellett pl. a **Penguin Books** logót is tervezte. Figyelem, a történelmi kontextus mai nézőpontból a nyugalom abszolút megzavarására alkalmas! Nem pusztán annyiról van szó, mint amikor elköltözött egy egyetem Pestről Bécsbe 2018-ban, mert ott kedvezőbb a klíma, hanem hogy a rendőrség bemeleg a házadba, orosz konstruktivista¹⁴ plakátokat talál és gyorsan börtönbe kerül. A kiállítás a kompozíciós elvek mellett¹⁵ tehát kockázatos is lehetett, és nem csak a reakciós esztétákkal kellett számolni.¹⁶

Ám az eszme, mint tudjuk, tovább él és hat: következik az újabb reneszánsz párhuzam. Mi a közös Geoffroy Tory emberes betűje és Le Corbusier modulorembere közt? Le

Corbusier alkotása egy aránylány, ami mint az ember által lakott tér mértéke saját arányrendszerű épülettípust hivatott tervezettni. Ideológiai megfontolású tervezésről beszélünk tehát, ami addig jó, amíg nem kényszerít észszerűtlen megoldásokra. Ez a logikai láncolata: változtassuk meg a funkciófogalom által magát az embert, magát az építész és így az építészeti koncepciót! Le Corbusier bár maga nem volt bauhausos, viszont Mies Van der Rohe kortársa és szellemi kollégája – utópiákra, újító eszmékre fogékony elme. Az általa alkotott modulatorfigura¹⁷ univerzális jellege mai szemmel erőltetettnek hat és mint szabvány nem terjedt el. Mi már óvatosak vagyunk a túl ideologikus megoldásokkal és totális eszmékkel, ha azok a tökéletes emberi mértékkel igazolják magukat. Ennyit a 20. századi szabványemberről – a párhuzam reneszánsz párja, **Tory** rajzfigurája még könnyebben rajtakapható a túlidealizáláson – ő ugyanis három dolgot rakott össze: egy kört (mértani tökéletesség), egy emberfigurát (a természet középpontja) és egy betűt (ami nyilván e korábbi kettőnek köszönheti szépségét) – hogy elmélete tudományosan mennyire igazolható, ki-ki maga döntheti el.

3. bauhaus stíluskérdések

Első kérdésünk: ha „örök reneszánszát éli a Bauhaus”, akkor játszhatunk a stílusfogalmával? Ebből következik egy újabb kérdés, hogy stílus-e a bauhaus (ekkor írandó kis b-vel). Képzeli el a mondabeli Midasz királyt, akinek az volt a

17 „Modulor Man by Le Corbusier”, ICON, 23.06.2009, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.iconeye.com/opinion/icon-of-the-month/modulor-man-by-le-corbusier>.

12 Munkácsi Krisztina, „Szamuely Tibor hagyatéki ügye.” hozzáférés: 2022.05.01., https://stotic-cdn.hungaricana.hu/media/uploads/library/BFL/munkacsik_szamuely.pdf.

13 Jan Tschichold fontja: Sabon, MyFonts, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.myfonts.com/collections/sabon-font-linotype>.

14 „The New Typography & Russian Constructivism,” Ba Hons Graphic Design, 02.11.2009, hozzáférés: 2022.05.01., <https://stevenh85.wordpress.com/2009/11/11/the-new-typography-russian-constructivism/>.

15 „Tschichold' New Typography and the Relationship to the Bauhaus,” Graphic Design History, hozzáférés: 2022.05.01., <http://www.designhistory.org/Avant-Garde-pages/Die-NeueType.html>.

16 Richard Hollis, „The party line,” The Guardian, 18 Dec 2000, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.theguardian.com/culture/2000/dec/18/artsfeatures2>.

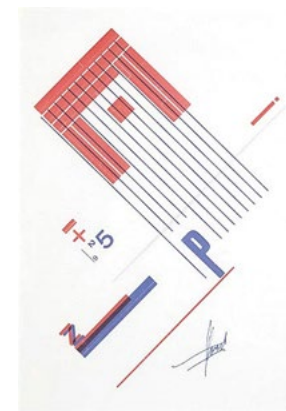
Szalamiki: Bauhaus power logo

sorsa, hogy minden, amihez hozzáért, arannyá vált. Mi lenne hát, ha elképzelnénk, hogy valami még ravaszabb istenek meghekkelik rajta az átkot, és minden, amihez hozzáért, bauhaussá válik. Ezt úgy képzelhetjük el, hogy ornamentikával díszített, öncélú tárgyakat érint meg ez a fura Midász és a tárgyak átváltoznak szabályos formák, tiszta színek kombinációivá, megfelelő anyagúakká, sorozatgyártottakká, értelmes és egyszerű-nagyszerű használati tárgyakká. Ilyen modern érintése lenne ennek a megbauhauszbűvölt Midasz királynak. Ezek után azon lenne jó elgondolkodni, mit jelentene ez konkrétan, milyenek is ezek az átváltoztatott tárgyak? Mondhatjuk, hogy Midász érintése funkcióérintés? Lehet-e általánosságban definiálni a funkciót, meddig erőltessük a szabályos mértani tervezés jelentőségét, hol lép színre az ergonómia, ki gondoskodik a szabályos mértani és az ergonóm szempontok kiegyensúlyozásáról? Ha létezne ilyen érintés, az eredményét mi csak valamilyen stílusúnak tudnánk elképzelni, miközben a tényleg csak a funkció szempontjait szemmel tartó tervezést nem a stílus érdekli – ez így önellentmondásos tehát. A design nem üresedhet ki pusztá stílussá, mert akkor baj van. Vigyázzunk tehát, ha a Bauhaus nyomdokait követjük, a stílust ne emeljük olyan alapelvvé, amit követelményként, elvárásként közvetítünk a tervezők felé.

Következő kérdésünk így szól: ha "**A rock'n roll az nem egy tánc**", akkor a Bauhaus az nem egy micsoda? Így visszagondolva mit mondanánk elsőre: a Bauhaus egy korszellem, egy gondolkodásmód, esetleg egy márka? Minden valamirevaló iparművészeti intézményben tanítják, hogyan kell bauhausul gondolkodni és a tanulók bármikor

képesek alapformákból és -színekből valamilyen ideológiai ösvényen járva bauhauskompozíciót készíteni. Mindebben van valami ironikus, az előző bekezdésben elmondottak miatt: nyilvánvalóvá lesz mindaz, amit ők is félreértettek egykor, és ami furává tette őket az akkori hagyományos gondolkodókkal szemben. A tiszta színek és formák őszintesége és együgyűsége elsőre megható – de ez csak a dolgok egyik fele, máza, mert másrésztől ami máig jó bennük, egykori Bauhaus-tanárok közös meggyőződésében, arról kiderül, hogy számunkra annyira természetes, hogy már észre sem vesszük. Ha összművészetben gondolkodunk, a Bauhaus-iskolaalapítás ideje egyébként kísértetiesen egybeesik egy zeneelméleti reformmal is: a 20-as években kezdte meg a Schönberg-iskola a dodekafón komponálást.

A harmadik kérdésünk a szimbólumtalanításra irányul. Amit designnak tartunk, azt ugyanis képesek vagyunk nem észrevenni, amit művészetnek, azt nem tudjuk nem észrevenni. Ha bauhausul alkotunk, ha ilyet művelünk, milyen szimbólumokat használhatunk, ha egyszer nem használhatunk szimbólumokat? A kérdést jobban árnyalom, ha megkísérlem világosan szétválasztani a régebbi, pl. 19. századi iparművészet díszes termékeit és a bauhausos design követelményei szerint készült tárgyakat. Az a gyanúm, nem feltétlen a díszítékényszer volt a fő visszatartó erő a célszerű tárgyak tervezésétől, hanem a társadalmi státuszt jól mutatni képes szimbólumok használatának igénye. Maga a szakítás ezzel a státusz-szimbólumhasználattal már fél siker a jó design felé, de az agyunk mindig szimbólumértelmezés-üzemmódban működik, tehát a csupasz tárgyban is

Piet Zwart:
Egy fiatal lány emlékére,
magasnyomat, 1925

forrás: https://www.wright20.com/items/index/2000/396_0_moder_nists_20_michael_and_gabrielle_boyd_september_2003_piet_zwart_homage_to_a_young_girl_wright_auction.jpg?r=1517413689

szimbólumot lát, a csupasz tárgyegyüttesben is stílust. Ha ugyanis szakítottunk a korábbi szimbólumokra építő tervezői-alkotói attitűddel, ahol méltóságteljes griffek, bölcs baglyok vagy egyéb megszemélyesítések alapozzák meg a megtervezendő tárgyak alapformáit és a kanalak nyelét virágfüzér vagy faunfej díszíti, az immár szimbólumtalan (grifftelenített, baglyatlanított) modern tárgyak mellbevágóan egyszerűek, ironikusak lesznek elsőre. A legfontosabb, hogy komolyan vegyük az így keletkezett iróniát – hiszen csak egyetlen váltást hajtottunk végre és a griffek helyett a legegyszerűbb megoldás, idom vagy egy vörös kocka, egy kék gúla és sárga gömb lesznek a szimbólumok. A Memphis Design 80-as évekbeli posztmodern tárgyai, formajátékai¹⁸ eme irónia komoly példái. Tudom, hogy fura, de némely bauhaus-tárgy, sőt, némely posztmodern, tehát bauhaus-ironizáló tárgy is egész jól használható (lám, komolyan veszem az iróniát).

A negyedik kérdésünk az ideológiára és a rendszergondolkodásra irányul. Mennyire hajlítható meg egy eszme? Ha eltörik, akkor rögeszme volt. Nézzük, a Bauhaus mennyire eszme és mennyire rögeszme? Próbáljuk meg eltörni az eszméjét. Milyen talajból nőtt ki? A korszak, az 1910-es évek túlzottan is gazdag történelemben: a magyarok számára az Osztrák-Magyar Monarchia vége és Trianon, nyugatos költők, Párizsba emigráló fotóművészek és olyan elképesztő furcsa szerelmek ideje, amilyen Gáspár Margit és Marinetti¹⁹ volt. Margit ugyanis fiatal pesti zsidó lány volt, Marinetti pedig a futurizmus atyja, aki fasisztaként Mussolinin tekintette példának. Kassák avantgardizmusa²⁰ és Balázs

Béla színművei – vörös négyzet és vörösteror. És nem utolsó sorban forradalom a nőiség eszményében: Coco Chanel a bauhaus működési korszaka alatt divatba hozza az agáralkatú hölgyek szépségideáját, a fűzőtlen, egyszerű kosztümöt. Magyarországon eközben az általános választójog hiánya és anarchisták alakuló ülései – történelmi léptékben kicsit sok a hirtelen és nehezen kontrollálható változás és zavar. A zavarra adható válasz szilárd rendszer kell legyen – a merevségre egyelőre még nem adtunk választ.

Ötödik kérdésünk ebből következik és a formára irányul. Miben van zavar? A fogalmakban, az ideológiák társadalmi kísérlettel alakításában? Mindkettőben. Ha úgy hisszük, a tárgyak a társadalmi problémákra akarnak válaszolni, féltő, hogy zavaros kérdésre zavaros válaszokat kapunk. De biztos, hogy jól tettük fel a kérdést? Befolyásolhatja-e a társadalmi zavar egy teáskanna megtervezését? Problémánkat modellezhetjük úgy is, formai szintre terelve a bölcselkedést, hogy megszemléljük Barcelona térképét, ahol „zavaros” és „tisztá” formai halmazokat látunk²¹. A kérdésünk: az óvárosok zezzugossága vagy az újabb városrészek tervezett szabályossága az élhetőbb? Melyik a kreativitás számára hasznosabb? Akarom mondani, ha a kreativitás a cél, a zezugos és kaotikus óvárosok vagy a tiszta ésszel tervezett újjáépítések a funkcionálisabbak? Milyen kellemetlen, ha például a zezugokban születnek a funkcionalista gondolatok, és a tiszta térháló csak sivár gondolatokat szül. Ugyanis e három: a városok mintázatai, a tárgyalakítás általában és a társadalmi változások egyaránt tekinthetők kísérleti terepnek. Mi pedig a kísérletek eredményeit látjuk és nehéz megértenünk, hogyan

18 Jill Krasny, „Why 1980s Memphis design is popular once again,” 19 May 2017, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.1stdibs.com/blogs/the-study/1980s-memphis-group/>

19 Sárközy Péter, „Budapesti kaland: Marinetti és a „Csárdáskirálynő” Hítel (2017/3): 55–63.
20 „Kassák Lajos (1887-1967),” Kassák Múzeum, hozzáférés: 2022.05.01., https://www.kassakmuzeum.hu/index.php?p=lajos_kassak

21 „Mapping Barcelona, Spain,” Etruxes Architecture, Spring 2011, hozzáférés: 2022.05.01., <http://www.etruxes.com/architecture/mapping-barcelona/>

Szalamiki: Play Bauhaus logo

is lehetett őszinte a lelkesültség, idealizmus e kísérletek kezdetekor. Barcelona oké, társadalmi kísérletek nem oké? Pedig mi is kísérletezünk, velünk is kísérleteznek, társadalmi kísérletnek számít minden virtuális közösségi oldal, és tapasztaljuk, miként változtatja az agyat a túl sok facebook, a bolygót a túl sok plasztik. Sőt, e logika szerint mi magunk is tovább kísérletező kísérleti eredmények vagyunk. A mi dolgunk eldönteni, hogy csak éljük az életünket, vagy büszke kísérleti példányoknak tartjuk magunkat – ami utópikusan cseng. Végül is a kísérletezés az állandó a történelemben. És hogy a rögeszmés kérdésre is válaszoljak: ahogy az idő igazolja, a bauhaus-eszme lényege flexibilis és törhetetlen.

márka, stílus, eszme

A Bauhaus márka, az *arts and crafts* mozgalom kiteljesedése. A luxustermékek megfizethetlensége és a silány gyári portékák mellett a harmadik utat, a szebb jövőt ígérte, kidolgozva e jövő társadalmi elméletét, alapfeltételeit. Sőt, taníthatóvá tette önmagát. Tárgy és elmélet egy csomagban. Gyráthatóság, gazdaságosság és okos tervezői döntések – nem a szimbólumérték, hanem a funkció javára. Elmélet és gyakorlat egyensúlya az oktatásban, kiegyensúlyozott szemlélet az alkotásban, normális használati tárgyak – ez jó. Radikális, botrányos balos figurák és merész gondolatok, ez a márkaígéret, szerethető és különleges szemléletű dolgok, ez a márkaérték. A márkák világában az értéket az árfolyam fejezi ki, hiába szeretne egy márka ebből kimaradni, ha egyszer ő is ezen a pályán játszik. Így a Bauhaust is elérte

a végzet, ha ez annak mondható: a művészet fogalmát hiába próbálta feloldani baloldali elméletekben és mozgalmi elixírekben, csak kikristályosodott valami fétis körülötte. A pozicionálás sem sikerült jól, hisz inkább mozgalom volt, mint márka. Izgalmas személyekkel, de nem egy igazgatótanáccsal és központi stratégiával. Demokratikus sorozattermékek tervezési receptjével, de elitista hatással: menő bauhausos építészek luxusvillái a Napraforgó utcai mintatelepen,²² a Breuer-féle Wassily-szék vagy a Rohe-féle Barcelona-szék Knoll-replikáinak borsos árai.²³ De a recept jó volt – és 1955-től a köznapi valóság talaján is megjelent az, ami bauhausabb a Bauhausnál is: az IKEA – hisz még az otthoni összeszerelés demokráciáját is hozzászámíthatjuk.

A bauhaus stílus, bauhausban lakni életstílus.

Petri György arról ír, a bauhaus kezdetben számára hűvösséget jelentett: „[...] *Akkoriban egyébként már tudtam valamit a Bauhausról, és ugyanazt a kísérteties hidegséget véltem fölfedezni abban az építészetben, amit Schönberg zenéjében éreztem.*”²⁴ A mértaniasság, kimértség célja persze nem ez a bármelyikünknek érzékelhető hűvösség volt, inkább a végső megoldások, a legegyszerűbb formavilág keresése hozta magával. Ezt illusztrálандó néhány tipográfiai példát mutatok a Bauhaus-időkből – mert a betűtípusok stílustörténeti mérföldkövek. A hűvösség említett esztétikája a tipográfiában tiszta és finom eleganciával mutatkozott meg, amikor a 19. század suta talpnélküli betűtervei után az 1920-as években sikerült egy sereg harmonikus geometrikus típust tervezni: Erbar, Kabel, Prisma, Futura. Kezdsnek

22 Zubreczki Dávid, „Sosem volt még ilyen szépen felújított Bauhaus-villa Budapesten,” Index.hu, 2015.01.07., hozzáférés: 2022.05.01., <https://index.hu/urbanista/2015/01/07/bauhaus-napraforgo-utcai-lakotelep-felujitas-pa-saret/>.

23 „Marcel Breuer, Wassily™ Chair, Gold, 1925,” Knoll, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.knoll.com/product/wassily-chair-gold>.

24 Petri György, „Magyarozatok P. M. számára,” *Holmi – a folyóirat online kiadása*, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.holmi.org/2000/12/petri-gyorgy-magyarozatok-p-m-szamara>.

egy olasz tipókitérő: szintén a korszak alkotása a Fregio Mecano sablonbetű, Giulio Da Milanótól, amihez hasonló típust használ logójához a Blueprint magazin.²⁵ Jakob Erbar²⁶ betűje talán az első szerethető geometrikus font, mellette a Phosphorral, ami mai koncertplakátokon, áruházi feliratokon népszerű. A legalapvetőbb bauhausos font Joseph Albers sablonbetűje,²⁷ közeli rokona a Futura Black stencilbetűnek Paul Rennertől, mindkettő szabályos testekből építkezik. Szintén geometrizálnak a Kabel és a Prisma fontok Kochtól – összességében érezhető a német tervezők fölénye, bár politikai meggyőződésben nem egységesegek – Koch például nacionalista volt. Jan Tschicholdot, a konzervatív betűtervezőt a Bauhaus tette radikálissá, a tipográfia fenegyerekévé – így Rennerrel együtt menekülhettek Svájcba a Gestapo elől. A 2008-as történelmi-német és egyszerre avantgárd Klute font és sok hasonló mai moduláris betűtípus előképe kereshető abban az esztétikában, ami először a bauhaus stílussal forrt össze.

Felsorolhatjuk, mi teszi a bauhaus designt: többek közt a preferált kisbetűhasználat, mértaniasság és a moduláris esztétikából következő utópikus szám-eszmények, amilyen a 10 x 10 x 10 méteres vörös kockaház²⁸ Molnár Farkastól 1923-ból. Ami a kikényszerített méterekről szól és nem a lakójáról és sosem épült meg, de múzeumban jól mutat, a tárlatvezető kisasszony szájából lelkesültség árad. Pedig ez ugyanaz a modoros, modulos, geoffroy tory-s kényszeresség. Esetleg lakjunk víztoronyban, az még mértanibb és menőbb! Az arány minden, a szám magában semmi. Ennek következménye a lakótelepek kiagyálása, ami a lakójától abszolút nem kíván holisztikus szemléletet, viszont az egyenirányítható

25 Blueprint Magazine, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.design-curial.com/aboutus/blueprint-home-page.html>.

26 Erbar font family designed by Jakob Erbar in 1927, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.linotype.com/642213/erbar-family.html>.

27 P22 Albers font, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.myfonts.com/person/Josef-Albers/>.

28 Osvárt Judit, „100/16: A Vörös Kockaház,” Bauhausism, Sep 3 2019, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.bauhausism.hu/post/100-16-av%C3%B3r%C3%B6s-kockah%C3%A1z>.

font: Giulio di Milano moduláris betűje 1933-ból, a Fregio Mecano, ami külön karakterekből rakja össze a betűket a számozás szerint, tehát nem lehet vele "csak úgy" írni.
lent: a Blueprint magazin kopfja, szintén moduláris építésű.

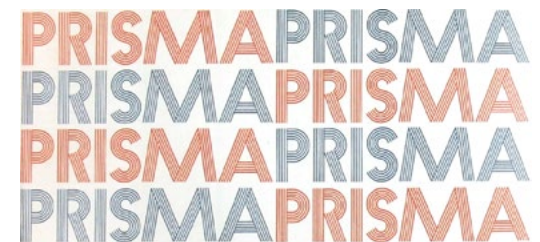
Erbar-Grotesk

1911-1919
Reichs-Handwerkertag in Frankfurt a.M. vom 6.-7.Juni 1939
Olympische Winterspiele 1940 in Garmisch-Partenkirchen

1926-1928
Deutsches Spring-Derby in München-Riem
Westfälische Drahtindustrie, Hamm i.Westf.

1931-1933
Die St.-Pauls-Kathedrale in London

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz,.,:;|'."\$%&&&&111000
ABCDEFGHIJKLMN O PQRSTU VWXYZ A O U 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 É Ê Ë Ç

font: Erbar Grotesk, 1922.
középen: Joseph Albers modulbetűje, 1926 körül
lent: Rudolf Koch Prisma betűje, 1931.

tömeg könnyebb falat a politikai vezetőknek, mint megannyi sétálgató okoskodó ember valami filozófusligetben: a rendezettség kiszámítható gépekké teszi az embereket, és ez a birodalomnak jó – a légerek megtervezése is Bauhaus.

Figyeljük meg az Újpalotai lakótelep térelrendezését.²⁹ sehol egy nyugodt térség, az épületek vagy 45 fokban állnak és így nagyon könnyű eltéveszteni a házszámot, vagy tömbösített, lendületes futurista díszletekre hasonlítanak, amik jól nézhetek ki tuskihúzóval, pauszon 1972-ben, vagy egy akciófilmben Philipp Glass zenéjére menő lenne helikopterrel berepülni közéjük... leginkább erre a suhanásra vannak tervezve. Az Újpalota-makett mint valami kapcsolási rajz vagy műszaki berendezés áramszekrényének belső látványa önálló értékű kisplasztika azzal a tragikummal, hogy tudjuk: nagypasztikává lett. Megvalósult futurizmus? Johannes Itten új vallási lelkesültsége? Ez a stílus tehát többet követel az embertől, túl sokat, és nem mindig esik jól a hagyományos harmóniaforrások elzárása, negligálása csak azért, mert valaki megmagyarázta nekünk, hogy ami nem a funkciót szolgálja, az ne is legyen. Jó, legyen, de azért itt átlag feletti a félrecsúszott koncepciók mennyisége.

Ezzel kontrasztban viszont szintén bauhaus-példaképek Mies van der Rohe minimál-reprezentatív épületei, amik viszont a Bauhaus szegénységi fogadalmát szegik meg.

A bauhaus eszme. Egy intézmény kitalálta eszme, az integrált designgondolkodásé: társadalmi méretekben igényfelmérni, csapatokra osztani le a projektet, majd végigmanagelni, míg meg nem születik a jó design. Ne az ideológiát, ne a mértani formákat nézd, nem az a lényeg – a

projektszemléletet figyelj! Ez ma a legkommerszebb módszer, ami úgy beépült minden tervező gondolkodásába, hogy nem is vesszük észre a jelenlétét. Ennek a baloldaliságnak egyik eredménye, hogy tanult európai embernek nem illik használhatatlan luxusterméket vagy olcsó bővlit terveznie. És – a bauhausnak is hála – megtörtént valami mindaddig elképzelhetetlen: design és művészet szekularizációja és a design önállósodása. Az eszme, a módszer a lényeg, ami tanítható – hiszen a Bauhaust tanárok csinálták és az ő révükön lett értékes. Nekünk mint tanítóknak kell megismernünk egymást és használnunk-integrálnunk egymás tudását, mert ez a legfontosabb bauhaus-üzenet.

A Bauhaus egy iskola volt, ez igaz, de nem írtam volna egy esszét csak azért, hogy méltassam. Ha azt állítom, csak egy mozgalom volt, ami elment a falig, azzal az eleve kudarcra ítéltettségét emelem ki, ami azért igaztalanság. Mi volt még? Tekinthető stílusnak, művészettörténeti korszaknak és designtörténeti fordulópontnak is, de végül számomra egyik megközelítés sem volt igazán meggyőző. Csak abban vagyok bizonyos, hogy a Bauhaus utópia; az utópiát elsősorban irodalmi műfajnak szokás tekinteni, nem designtörténetileg vagy kulturális értelemben, hanem úgy, hogy mint eszme csodálatos, de senki nem várja el, hogy igazán megvalósuljon, vagy hogy a gondolat és a megvalósíthatóság súrlódása kiiktatható legyen. Mivel nem kiiktatható, ezért utópia – designutópia, ha létezik ilyen szó. •

²⁹ Mészáros Ábel, „Útkeresés a 70-es évek lakásépítésében II. Az újpalotai kísérlet,” Lechner Tudásközpont, 2017. március 27., hozzáférés: 2022.05.01., <https://lechnekkozpont.hu/cikk/utkereses-a-70-es-evек-lakasepiteseben-ii>.

Bibliográfia

„Hirschvogel's Geometria (1543).” The Public Domain Review, October 15 2012, hozzáférés: 2022.04.20.,
<https://publicdomainreview.org/collection/hirschvogel-s-geometria-1543>.

„Kassák Lajos (1887-1967).” Kassák Múzeum, hozzáférés: 2022.05.01.,
https://www.kassakmuzeum.hu/index.php?p=lajos_kassak.

„Koloman Moser (Wien 1868 - 1918 Wien).” Galeria bei der Albertina Zetter, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.galerie-albertina.at/en/artists/13689/koloman-moser/>.

„Mapping Barcelona, Spain.” Etruxes Architecture, Spring 2011, hozzáférés: 2022.05.01.,
<http://www.etruxes.com/architecture/mapping-barcelona/>.

„Marcel Breuer, Wassily™ Chair, Gold, 1925.” Knoll, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.knoll.com/product/wassily-chair-gold>.

„Modular Man by Le Corbusier.” ICON, 23.06.2009, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.iconeye.com/opinion/icon-of-the-month/modular-man-by-le-corbusier>.

„The New Typography & Russian Constructivism.” Ba Hons Graphic Design, 02.11.2009, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://stevenh85.wordpress.com/2009/11/11/the-new-typography-russian-constructivism/>.

„Tschichold' New Typography and the Relationship to the Bauhaus.” Graphic Design History, hozzáférés: 2022.05.01.,
http://www.designhistory.org/Avant_Garde_pages/DieNeueType.html.

Ady Endre. „Négy fal között (Kosztolányi Dezső verses könyve).” Magyar Elektronikus Könyvtár, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://mek.oszk.hu/00500/00583/html/ady67.htm>.

Blueprint Magazine. hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.designcurial.com/aboutus/blueprint-home-page.html>.

Czigányik Zsolt, „Utópia és utópizmus: egy irodalmi és politikai fogalompár nyomában,” *Korunk* 30, 2. sz. (2019/2): 11–22.

Cseri Péter. „Sokan úrutazásként élték meg a Tanácsköztársaságot. Interjú Hatos Pállal.” *24.hu*, 2021. 03. 20., hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://24.hu/kozelet/2021/03/20/hatos-pal-tanacskozrtarsasag-rosszfiuk-vilagforradalma-feherterror-vorosterror-interju/>.

Dukes, Hunter. „Solid Objects: 16th-Century Geometric and Perspective Drawings.” The Public Domain Review, July 8 2021,
hozzáférés: 2022.04.20., <https://publicdomainreview.org/collection/solid-objects>.

Erbar font family designed by Jakob Erbar in 1927. hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.linotype.com/642213/erbar-family.html>.

Hollis, Richard. „The party line.” The Guardian, 18 Dec 2000, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.theguardian.com/culture/2000/dec/18/artsfeatures2>.

Jan Tschichold fontja: Sabon. MyFonts, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.myfonts.com/collections/sabon-font-linotype>.

Jugend Magazine. hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.jugendmagazine.net/>.

Kovács Dániel. „Gömbház, a tökéletesség mintaképe.” hg.hu, 2011. május 29., hozzáférés: 2022.04.20.,
<http://hg.hu/cikkek/varos/12025-gombhaz-a-tokeletesseg-mintakepe>.

Krosny, Jill. „Why 1980s Memphis design is popular once again.” May 19 2017, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.1stdibs.com/blogs/the-study/1980s-memphis-group/>.

Mészáros Ábel. „Útkeresés a 70-es évek lakásépítésében II. Az újpalotai kísérlet.” Lechner Tudásközpont, 2017. március 27.,
hozzáférés: 2022.05.01., <https://lechnerkozpont.hu/cikk/utkereses-a-70-es-evек-lakasepiteseben-ii>.

Moholy-Nagy László. „A szelét-embertől az egész emberig (1929).” hozzáférés: 2022.05.01.,
<http://www.intermedia.c3.hu/mszovgy1/moholyhtm>.

Morris Fuller Benton fontja: Franklin Gothic. fonts.com, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.linotype.com/3525-22459/textsansseriffonts.html>

Munkácsi Krisztina. „Szamuely Tibor hagyatéki ügye.” hozzáférés: 2022.05.01.,
https://static-cdn.hungaricana.hu/media/uploads/library/BFL/munkacsi_szamuely.pdf; Osvárt Judit. „100/16: A Vörös Kockaház.” Bauhausism, Sep 3 2019, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.bauhausism.hu/post/100-16-a-v%C3%B6r%C3%B6s-kockah%C3%A1z>.

P22 Albers font. hozzáférés: 2022.05.01., https://www.myfonts.com/person/Josef_Albers/.

Petri György. „Magyarázatok P. M. számára.” *Holmi – a folyóirat online kiadása*, hozzáférés: 2022.05.01.,
<https://www.holmi.org/2000/12/petri-gyorgy-magyarazatok-p-m-szamara>.

Reynolds, Dan. „Schriftkünstler. A historiographic examination of the relationship between handcraft and art regarding the design and making of printers' type in Germany between 1871 and 1914.” TypeOff, 26 January 2019, hozzáférés: 2022.05.01., <https://www.typeoff.de/2019/01/artists-and-craftsmen-in-german-type-1871-1914/>.

Sárközy Péter. „Budapesti kaland: Marinetti és a „Csárdáskirálynő”” *Hitel* (2017/3): 55–63.

Zubreczki Dávid. „Sosem volt még ilyen szépen felújított Bauhaus-villa Budapestén.” *Index.hu*, 2015.01.07., hozzáférés: 2022.05.01., <https://index.hu/urbanista/2015/01/07/bauhaus-napraforgo-utcai-lakotelep-felujitas-posaret/>.

Berta Fanni Iótványtervező
tipográfója a tematikus
Bauhaus-feladatra (2019)

**Appelshoffer Péter, Ficzek Ferenc,
Gimesi Judit, Gyenes Zsolt,
Jónás Péter, Károly Sándor Áron, Mátis Rita,
Molnár Ágnes Éva, Szabó Zsófia,
Szalay Miklós, Szigethy Anna**

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

Artcadia, ú.f. 1(1), 26–47. (2022)

DOI: 10.57021/artcadia.3292

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

Bauhaus-kurzusok a Rippl-Rónai Művészeti Intézetben

A 2018/2019-es tanév tavaszi szemeszterében a Rippl-Rónai Művészeti Intézet oktatói a százesztendősi Bauhaus jegyében adták ki művészeti kurzusaik feladatait a hallgatóknak.

Ez a kísérlet arra irányult, hogy a Bauhaus módszerei friss, kortárs megközelítésben keljenek új életre. Mint a Bauhaus stílusát megidéző parafrázisok, reflexiók, újraértelmezések - különböző műfajokban, technikai háttérrel és médiumban (festmények, grafikák, animációk, filmek, installációk, performanszok, printek stb.) készültek el a hallgatói alkotások. Ez a katalógusszerűen megszerkesztett szöveg a projektek illusztrált dokumentációja: az egyes kurzusok konkrét feladatairól, a munkafolyamatokról és tapasztalatokról szóló oktatói beszámolók.

kulcsszavak: kortárs művészeti képzés, parafrázis, reflexió, újraértelmezés, Bauhaus-évforduló

Bauhaus Courses at the Rippl-Rónai Art Institute

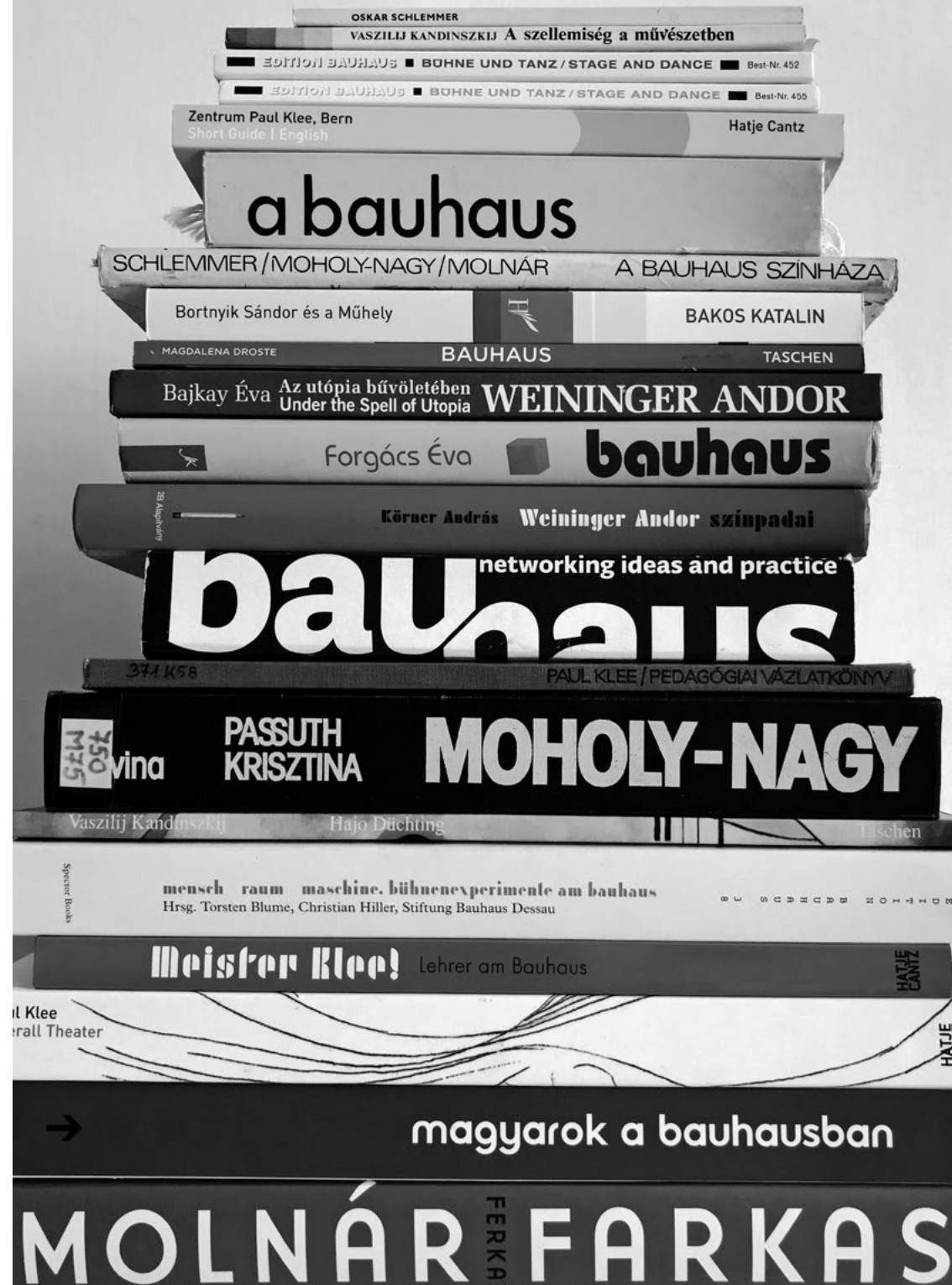
In the spring semester of the 2018/2019 academic year, the Rippl-Rónai Art Institute's teachers designed student projects in the spirit of the Bauhaus centenary. This experiment was an attempt to revive the Bauhaus methods through a fresh, contemporary approach. As paraphrases, reflections and reinterpretations of the Bauhaus style, the students' works were produced in different genres, technical backgrounds and media (paintings, graphics, animations, films, installations, performances, prints, etc.). This text, edited in catalogue format, is an illustrated documentation of the projects: teachers' reports on the specific tasks of each course, the work processes and the experiences.

keywords: contemporary art education, paraphrase, reflection, reinterpretation, Bauhaus anniversary

A Bauhaus (1919–1933) innovatív oktatási gyakorlata az elmúlt száz esztendőben változatos módon integrálódott a képzőművészet, a design és az építészet képzési struktúrájába. Ez inspirálta, hogy a Bauhausban bevezetett módszereket a kaposvári Rippl-Rónai Művészeti Intézetben kortárs képzési közegben gondoljuk újra. Az alapokhoz akartunk visszatérni, hogy a Bauhaus tanárainak, növendékeinek eredményeit, a pedagógiai szemléletet és magát a stílust konkrét feladatokon keresztül ismerhessék meg hallgatóink, és egy szemeszteren át saját újragondolásaik révén fedezzék fel a Bauhaus ma is érvényes eszköztárát.

A félév során 16 oktató 18 kurzusán hozzávetőleg 130 hallgatónak adott feldolgozandó témát a Bauhaus: mozgóképes gyakorlatokon, fotográfia, rajzolás-festés, színtan, multimédia tervezés stb. stúdiókon kapták feladatuk, hogy készítsenek különböző parafrázisokat, próbáljanak ki új technikákat, nézőpontokat, ismerjenek meg alkotói életműveket, és reflektáljanak a száz évvel ezelőtti témákra, jelenségekre. A tanórák projektjei mellett a hallgatók részt vehettek a Bauhaus-témát különböző nézőpontokból elemző előadásokon, tanulmányutakon, workshopon, valamint ízelítőt kaphattak az ünnepségek és performanszok köréből is.

A Bauhaus kísérletei tehát kortárs megközelítésben, változatos médiumokban, egyéni feldolgozásokon keresztül keltek új életre. A hallgatói munkák születésének háttéréről a következő oldalak informálnak, oktatóink rövid leírásai az egyes kurzusok konkrét feladatairól, a munkafolyamatról, az elkészült alkotásokról és tapasztalatokról nyújtanak áttekintést.

„Formai eszközökkel és a színek kölcsönhatásaival való foglalatosság”

A RIPPL vizuális tanszék adjunktusa,
rajzolás-festést oktat.

(APPELSHOFFER PÉTER KURZUSA)

Készítették
a Képzőművészeti BA szak
hallgatói:

Friebert Klaudia
Csiga Klaudia Mirtill
Doboróczi Gábor
Gillich Bettina
Berényi Sándor

A gyakorlat nem valamiféle „egy az egyben” megidézett Bauhaus feladat, ugyanakkor nem is csupán az egykori oktatási alapelvek inspiratív felhasználása volt. A feladat(sor) valójában Paul Klee interdiszciplináris didaktikai megközelítésének egyfajta kivonata, s annak Josef Albers szín-kutatásaival megvalósuló szintézisének alapult.

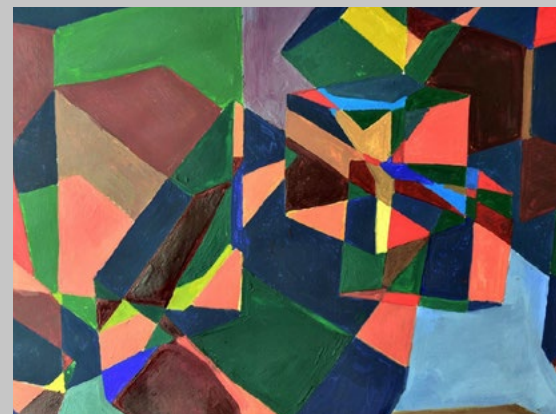
A gyakorlati – konkrétan festési – feladatok alapját a látható formákból elindítható, absztraháló-generáló, ritmizáló folyamatok adták. A természettel – melynek mi magunk is részei vagyunk – folytatott párbeszéd Klee szerint nem kevesebb, mint „conditio sine qua non” azaz, elengedhetetlen (elő)feltétel. Ugyanakkor „A régi mesterek iskolájának vége. A művész nem az önmagában vett természetet adja vissza, hanem a természeti törvényt.” – írja Klee a *Pedagógiai vázlatkönyvben*, azaz: „A művészet nem a láthatót adja vissza, hanem inkább láthatóvá tesz.” Természetesen a fenti feltételrendszer átfogóbb értelemben a diákoknak a társaikkal, tágabb környezetükkel, illetve a tanárral való együttműködésére, kommunikatív aspektusaira is vonatkozik.

1928/29-ben a Klee-féle szabad formálás elméleti oktatásának – ahogy a kiadott feladatnak is – kézzelfogható témája a kocka lett. „Kívülről és belülről, a legkisebb részműveletekben, a részfogalomtól az egész felé haladva tapogattuk le, vizsgáltuk meg minden egyes részterületét; behatoltunk a térbe, a felállított térkereszt középpontjából újra ki a külső síkokig, végül kívülről vettük szemügyre az immár meghitt ismerős térképződményt; de mi minden játszódtott itt le közben: beosztottuk kisebb kamrákra, kívülről-belülről leírtuk sajátos jellegüket, megfigyeltük a felületek feszültségei és a térbeli csomópontok közötti viszonyt,

válaszfalakat emeltünk mindenfelől, átlós lépcsőket építettünk és másztunk meg, megvizsgáltuk, hogy különböző helyzetű kockák hogyan hatnak egymásra a fő kockán belül – mindezt pedig a festő eszközeivel tettük, ponttal, vonallal és síkkal, fény árnyékkal és színnel (mértékkel, súllyal és minőséggel tehát ...)” – emlékszik vissza Helene Schmidt-Nonne egykori tanítvány.

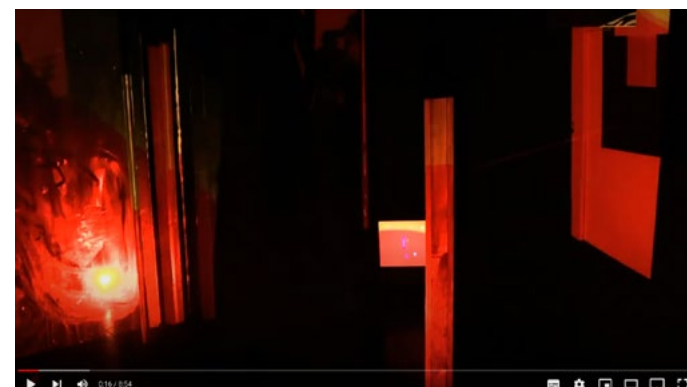
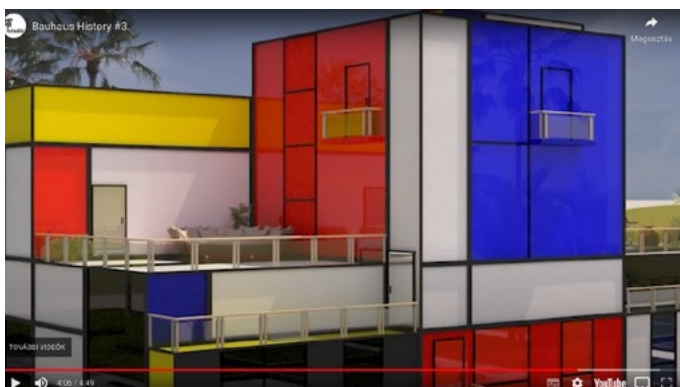
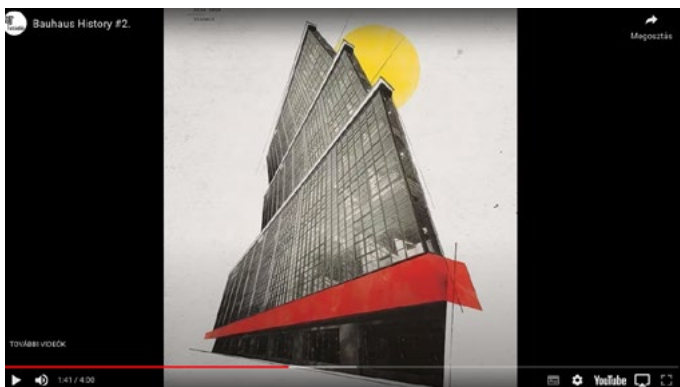
A cél az volt, hogy a többszörözések, különféle térábrázolási megközelítések, nézőpontváltások, egyensúlyi és kompozíciós megfontolások, a mérték-súly-minőség triász, a szín-forma összefüggések, ritmusok eszköztárával – merev szabályok nélkül – érzük el érzéki hatásainkat a műveken, elszakadva lehetőleg az olyan kötöttségektől, mint a tények, szokások vagy a különféle divatok. A fentiek életre hívásához Josef Albers szín-kölcsönhatásait vettük alapul, különös tekintettel például az utóképekre, illetve szimultán kontrasztra, a színek szubsztrakciójára, az additív és szubtraktív színkeverésre, az átlátszóság illúziójára, a tér-, valamint Bezold-hatásra, vagy a Weber-Fechner törvényre.

Válogatás hallgatói
festményekből

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/13-formai-eszkozokkal-es-a-szinek-kolcsonhatasaival-valo-foglalatossag>

*Az első oszlopban
a Bauhaus Historyból,
a másodikban a Moholy-
fénygyakorlatokból,
a harmadikban
a Bauhaus Up! filmből
láthatók részletek*

Vetített

képarchitektúrák

(FICZEK FERENC KURZUSA)

Ficzek Ferenc DLA (1975)
a RIPPL vizuális tanszék
docense, képzőművész

*Készítették
a Képzőművészeti BA
szak hallgatói:*

Király Ágnes

Králik Csaba

Molnár Dániel

Nyakas Márton

Orosházi János

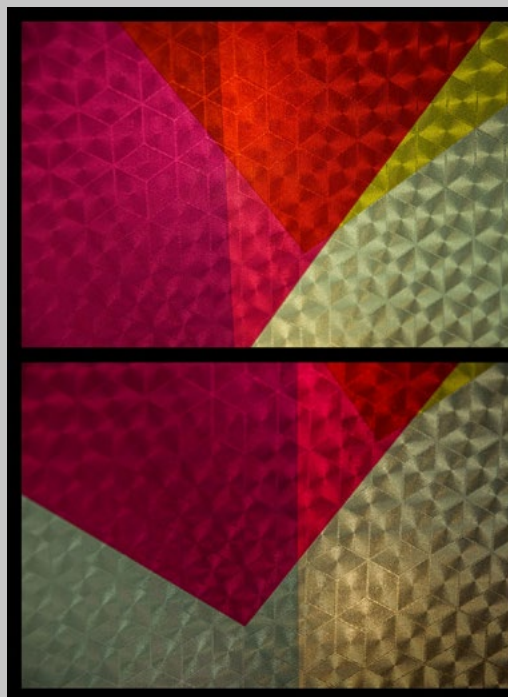
Szente Szimonetta

A Bauhaus szellemiségére reflektálva olyan megkomponált, komplex látványok létrehozása volt a cél, amelyek fényvetítés útján különböző tárgyak felhasználásával jönnek létre. Az elkészült munkák Moholy-Nagy László fényvel végzett fotókísérletei, valamint Schöffer Miklós nyitott mű teóriájának inspirációjából születtek, ahol a transzparens rétegeknek, a plasztikus felületekre vetülő árnyékoknak és tükröződéseknek a vizuális struktúraépítő szerepe dominál. A fényből és tárgyakkal konstruált kompozíciók mint vetített képarchitektúrák értelmezendők.

Felhasznált eszközök, anyagok: írásvetítő, színes műanyag fólia, különböző mértani testek, egyénileg választott, egyéb tárgyak.

A hallgatók az ismerttetett koncepció és a bemutatott technikai lehetőségek után önállóan hozták létre egyéni kompozícióikat. Néhányan otthoni környezetben valósították meg elképzeléseiket, melyhez saját tárgyi környezetüket használták fel. A végeredményt jelentő fotók a képkivágás révén túlmutatnak a dokumentáción, autonóm művekként értékelhetők.

*Alkotók:
balra fent: Molnár Dániel
jobbra fent: Abai Nagy Sára
balra lent: Králik Csaba
jobbra lent: Orosházi János*

Színkör sátor

(GIMESI JUDIT KURZUSA)

Gimesi Judit, a RIPPL
Vizuális Tanszék adjunktusa,
textiltervező iparművész,
kutatói területe az
intelligens textilek.

*Készítették a Képzőművészeti BA
szak hallgatói:*

Berényi Sándor
Cseke Fruzsina
Csiga Klaudia
Doboróczi Gábor
Farkas Fanni
Friebert Klaudia
Gillich Bettina
Huszi Zsóka
Kók Rebeka
Králik Csaba
Littván Lili
Lohner Lilla
Májér Viktória
Murvai Franciska
Nákity Nikolett
Orosházi János
Szarka Szíra

Szintan kurzus keretein belül tanulmányoztuk Johannes Itten és Bauhaus iskola által kidolgozott szintani elméleteket, különböző gyakorlati feladatokon keresztül foglalkoztunk az általuk felvetett szintani kérdéskörökkel. A hallgatók feladata az volt, hogy válasszanak egy szintani problémát, majd az adott témához kapcsolódóan készítsenek egy olyan installációt, amely anyag- és eszközhasználatában kilép a hagyományos keretek közül, és reflektál az adott szintani területre.

A hallgatók egyénileg készítették el az ötleteket, vázlatokat, majd közösen választottuk ki a kivitelezésre szánt installációt. A kiválasztást az eredetiség és ötletesség mellett a kivitelezhetőség (anyaghasználat, technikai felkészültség és időigényesség) szempontja határozta meg.

A választott installáció az Itten-féle színcsillag felhasználásával egy színkör-sátor lett. A különböző színárnyalatok szitanyomással készültek. A sátor szabása, megszerkesztése és a színkeverés csapatmunkában történt, a varrást egy hallgató vállalta magára. A hallgatók megküzdöttek a léptékváltás nehézségeivel, a nagyobb méretekben való szerkesztéssel, a színkeveréssel. Hasznos tapasztalatokat szereztek más technikák használatában, más nézőpontból láttak rá a már ismert témára.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/16-szinkor-sator>

Színkör sátor, installáció

Projektogram (reflektorikus szín-játék)

(GYENES ZSOLT KURZUSA)

Készítették az Elektronikus
ábrázolás BA szak hallgatói

animáció, videó:
Balogh Anett
Czigler Beatrix
Harangozó Veronika
Kadir Mert Kilic
Kárpáti Milán
Keszerice Tünde
Mackó Dorina
Mihály Marietta
Molnár Dóra
Rúzska Karolina
Seregély Alexandra
Sipos Bence
Somogyi Inez
Szi Anett
Tóth Orsolya
Törteli Zsombor
Ványai Réka
Végh Luca

hang, zene:
Pendert Ákos
Tóth Adrienn

Projektogram, animáció-videó akció, 08:55 min, 2019

A kurzus Bauhaus-feladatában a vetítés különféle, akár hagyományos módjai és a legújabb számítógépes programok (pl. Adobe After Effects) fuzionáltak. A hallgatók az első lépésben rövid animáció-szekvenciákat készítettek egyénileg, melyek kapcsán a főszínekből és az alapvető geometrikus formákból indultak ki. A transzparencia is lényeges kiindulási elemként szerepelt. A mozgóképi megformálással párhuzamosan hang, illetve zene is készült, melynek megalkotását az erre az alkalomra formálódott duó vállalta el a csoportból „kiválva”. A hangulat, a kiindulás adott volt. Az elkészült zene alkotta a végleges mű struktúráját, hosszát.

A következő lépés, az audiovizuális akció számított a produkció legizgalmasabb fázisának. Az összefűzött szekvenciákat különféle mozgó, vagy statikus felületekre vetítettük (pl. tükör, guruló paravánok, drapéria, a folyosó íves, megtört, forduló falsíkjai), több berendezés használatával.

A korábban már véglegesre formált zene alkotta a keretet ehhez (is). Több helyszínen, több változatban rögzítettük az akciókat. A vetítő és a vetített felület közé különféle módosító tárgyakat, anyagokat helyeztünk, mozgattunk (pl. törött üvegtömb, füst, tüll, mozgó alak szolgált erre a célra). A tükröződéseknek is nagy szerep jutott. Az alkotói szerepek cserélődtek, igazi improvizációk valósultak meg. Az elkészült nyersanyagokból (akciók vetített anyagából) egy végleges változatot szerkesztettünk szintén a már jól ismert, adott

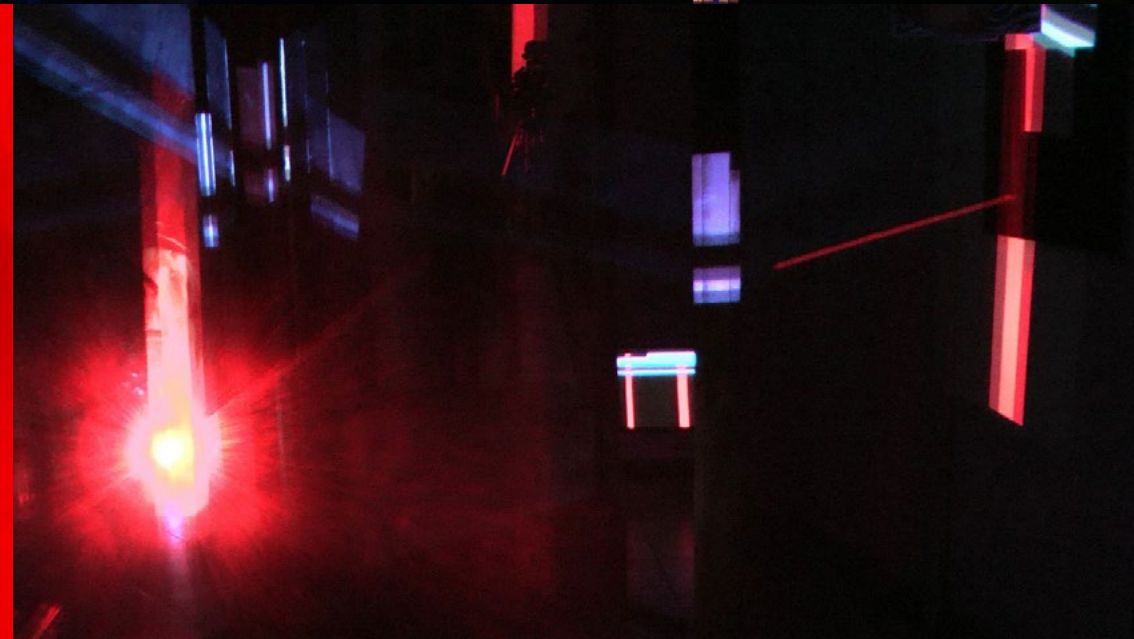
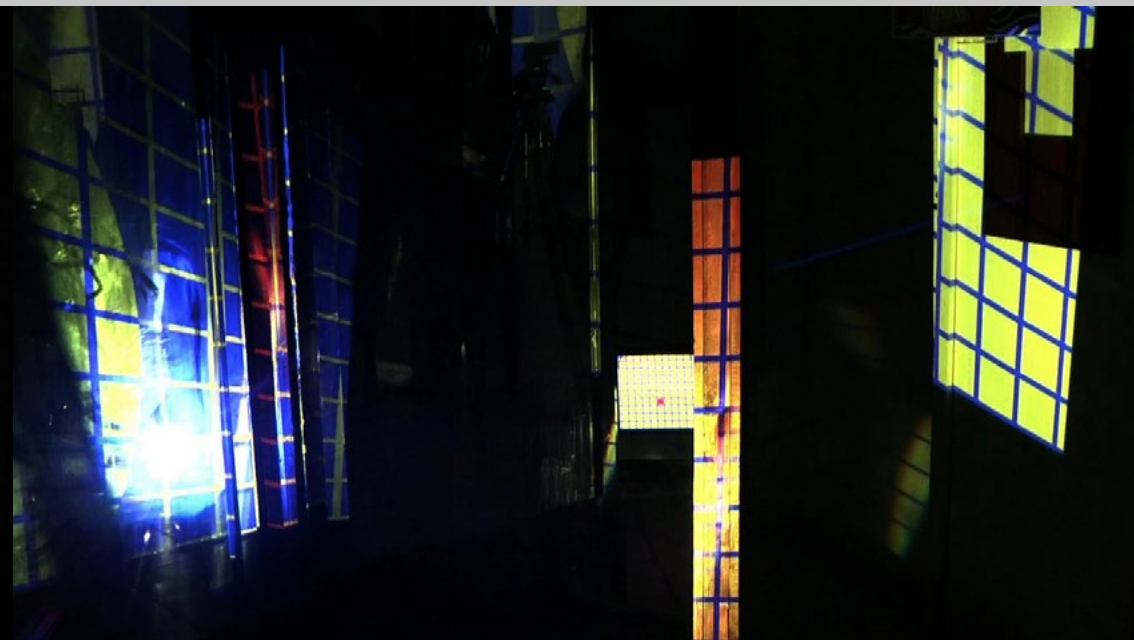
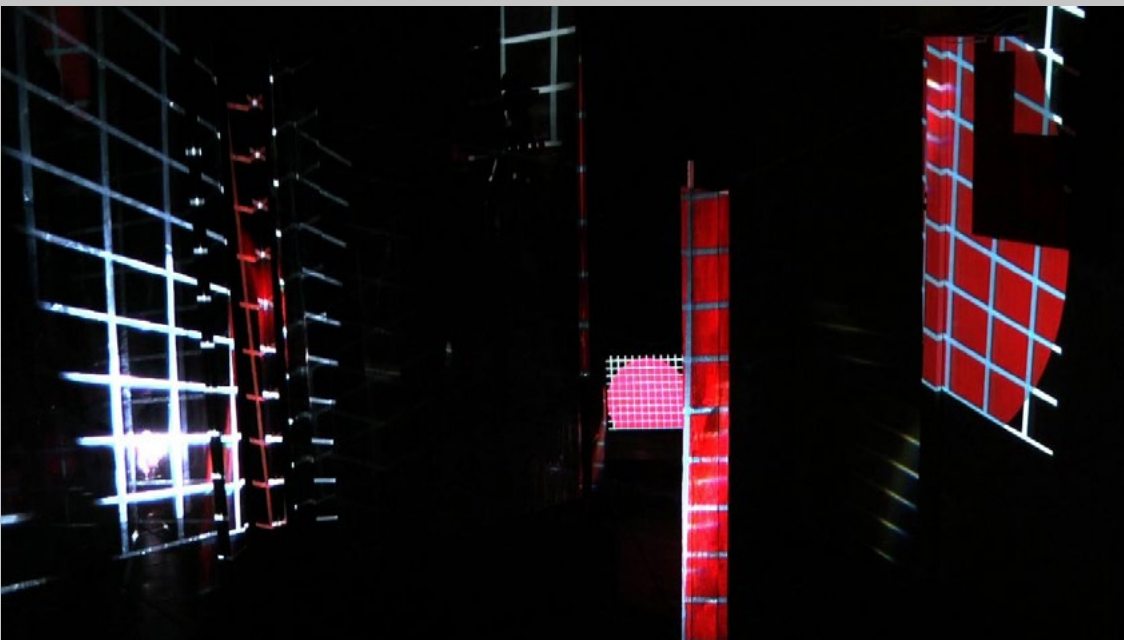
zenénkre. Az eredeti cím (**Projektogram**) változott, az akciót helyben **Katarzisk**nak keresztelték el a résztvevők.

E mű előképei között Moholy-Nagy Lászlónak a fény és mozgás jegyében fogant alkotásait, a Kurt Schwertfeger és Ludwig Hirschfeld-Mack által tervezett és bemutatott **Szín-szonatinát**, és a Bauhaus korszakát követő, de szellemiségét meghagyó olyan kísérleteket is megnevezhetjük, mint pl. Gyarmathy Tihamér fotogram-filmjét.

A projekt elsősorban a kreatívan kísérletező, szabad alkotó attitűdjét erősítette a hallgatókban. A Bauhaus szellemiségét is meghatározó játékosság és holisztikus szemlélet is kiemelt szempont volt. A közös munka, az egymásra-figyelés mással nem pótolható energiákat, emóciókat szabadít fel. A játékos, felfedező tanulás, az ilyen típusú tapasztalatszerzés a múlt ismereteire és újak szerzésére egyaránt irányul. A motiváción alapuló élményszerzés kapcsán az ismeretek is élővé válnak. Múlt, jelen és jövő találkozik, minden téren...

Gyenes Zsolt (1962) a RIPPL Vizuális Tan-
szék habilitált egyetemi docense. Médi-
aművész, szakíró, szerkesztő és kurátor.

[https://bauhausup.uni-
mate.hu/archiv/10-katarzis](https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/10-katarzis)

Bauhaus-reflexiók

(JÓNÁS PÉTER KURZUSA)

Készítették a Képzőművészeti BA szak hallgatói:

Csík Dominik
Deli Dorina
Fazekas Réka
Kiss G. Dániel
Kovács Maja Etna
Molnár Adrienn
Nákity Nikolett
Pavelka Patrik
Tippel Teodóra

A projekt során mindenki szabadon választhatott a Bauhaus iskola különböző szakterületeiről vagy alkotóitól. Elsősorban motívumgyűjtés előzte meg a munkák megszületését. Több esetben csak a stílusra való utalások jelentek meg akár szögletes konstruktív formák, alakzatok képében, de készültek parafrázisok, formai átírások, különféle absztrakciók is.

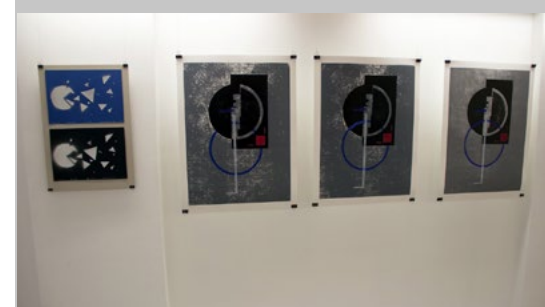
Csík Dominik kétféle hidegtű-grafikájában Lego-elemekből felépített halmazszerű kompozíciókon keresztül utalt a formai építkezésre, a konstrukció laza kohéziójára. **Deli Dorina** kisméretű nyomataiban labirintusszerű alakzatokban dinamikus elemként a méhek mozgását jelenítette meg, sorozatában a sárga háttérszín markánsan kiemeli a fekete rajzolatokat. **Tippel Teodóra** ritmizáló sávokból kialakított sajátos óraalakzatot készített, jellegzetes centrális kompozíciót felhasználva. **Kovács Maja Etna** a Bauhaus iskola logóját, nevezetesen a Schlemmer-féle kompozíciót gondolta újra az elemek színezésével, átrendezésével: több képből álló papírmetszet-sorozatot állított össze tiszta és semleges színek összehangolásával. **Kiss G. Dániel** egy stilizált képernyőhalmazt ábrázolt jellegzetes adáshibára utaló szemcsés sávokkal – sok kicsi képkockát létrehozva. **Nákity Nikolett** egy Moholyról készült jellegzetes félalakos fotográfiát szerkesztett át, aminek portróját Bauhaus alakzatokkal látta el. A munka hidegtű technikával készült, ami némiképp magában hordozza a fotó jelleget. **Pavelka Patrik** portrékat konstruált Bauhaus stílusban, ahol szinte már teljesen elvonatkoztatott a fej alakjától kizárólag jól válogatott tiszta

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/27-bauhaus-az-alagsorban>

Jónás Péter a RIPPL adjunktusa, képzőművész, oktatósi tematikájában többek közt a sokszorosító grafikát képviseli.

és tört színek alkalmazásával. **Fazekas Réka** már jól kivehető figurális alakot ábrázolt linómetszetével, nála inkább egyfajta stilizálás jellemzi az alkotói folyamatot. **Molnár Adrienn** munkájában a befestékezett, hajtogatott papíralakzatok lenyomataival találkozhatunk, ahol a nyomtatás során keletkezett festékfelületek finom vagy esetleges rajzolata adja meg a végeredményt.

A hallgatóknak a kurzus során használt sokszorosító grafikai technikák valamelyikét használva kellett munkájukat megvalósítani. Az esetek többségében sikerült a megfelelő technikát alkalmazni (hidegtű, papírmetszet, linóleummetszet). Gyakori volt a papírmetszet alkalmazása – ami mellesleg a Bauhausban is elterjedt volt. Ugyanakkor a hidegtű munkák is ígéretes végeredményt mutattak. Köztudott, hogy ezt az eljárást eredetileg nem használták. Így sajátos végeredmények születtek. Végül nagyon változatos, kreatív átírások jöttek létre, amelyeknek képi és technikai kivitelezése is jó színvonalú lett.

Válogatás hallgatói munkákból

(KÁROLY SÁNDOR ÁRON KURZUSA)

Károly Sándor Áron (1978)
a RIPPL Média Tanszék
docense, fotó-képzőművész.

*Készítették a Fotográfia BA
szak hallgatói:*

Bácsai Vivien
Fábry Anna
Gyöngyösi Soma
Kocsis Ágnes
Ludmann Dániel
Tamás Fanni
Pataki Botond

A Bauhaus fotográfiai hagyományaira építve olyan képi világ kialakítása volt a cél, amelynek gyökerei érintőlegesen – vagy éppen teljesen – a Moholy-Nagy László által képviselt iskola tanításaiból eredeztethetők. A kiindulópont az 1985-ben megjelent *Bauhaus Photography* című könyv volt, melynek tartalmára alapozva a munkafolyamat szerves részét egy mai (kortárs) megfogalmazás, a technikával, kompozícióval, tárgyi és képi valósággal való játék képezte.

Azok a technikák, amelyeknek használata napjainkban többnyire a laborálás első alapgyakorlatai/technikái közé sorolandók, az 1920-30-as években virágkorukat élték. Nemcsak a technikai megvalósítás, hanem a kompozícióval, a formákkal és a képi világgal való a szabad játék is fontos volt. Ezt a játékos/kísérletező alkotói attitűdöt próbáltuk feleleveníteni, egy pár hónapnyi munkába sűríteni, tulajdonképpen belekóstolni a kor képelméleti és technikai problémáiba.

A hallgatók/alkotók 13 x 18-as fotópapírra öt különböző eljárással dolgoztak fel egy egységes témát, amelyet ők találtak ki maguknak. A téma kapcsolódhatott csak formailag vagy csak elméletileg a Bauhauzhoz. Az eljárások, amelyekkel dolgoztunk a szolarizáció, montázs 2-3 különböző negatívról, relief eljárás és kép raszterre bontása.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/19-bauhaus-photography-most>

Alkotó: Ludmann Dániel

Alkotó: Tamás Fanni

Alkotó: Bácsai Vivien

Alkotó: Bácsai Vivien

Figura mozgása belső térben, geometrikus elemek között

(MÁTIS RITA KURZUSA)

*Készítették a Képkalkotás
BA szak hallgatói:*

**Cseke Fruzsina
Lohner Lilla
Orosházi János**

A kurzuson a Bauhausra jellemző vizuális elvek, konstruktív elemek megjelenítése volt a cél a rajzi, festészeti feladatokban, mint például Bortnyik Sándor képei kapcsán a tér és figura kapcsolatának vizsgálatában, illetve „lehetetlen terek” ábrázolása Escher grafikái és a saját vázlatok, fázisrajzok nyomán.

1. feladat: A Művészeti Kar aulájában, az oszlopok mellett, geometrikus elemeket (kocka, hasáb stb.) helyeztem el. A hallgatók lerajzolták a teret a tárgyakkal együtt. A modell ebben a térben mozgott. A hallgatók fázisrajzokat készítettek a modelltől. Ezek a mozdulatrajzok csak kontúrrajzok voltak, amiket különböző színekkel rajzoltak meg, így nem keletkeztek takarások.
2. feladat: A modelltől készített krokikat, mozdulatrajzokat alakították át úgy, hogy geometrikus elemekre bontották a figurákat.
3. feladat: A tetőtérben, a folyosón, az oszlopok között, a tér különböző pontjain mozgás közben ábrázolták a modellt, akit már eleve geometrikus alapformákra bontottak. Ezeket a figurákat az alapszínek szerint festették meg.
4. feladat: Egy hosszú papírhengert végiggurítottak a rajzbaokokon a hallgatók. A hosszú csíkot részekre osztották. A teremben geometrikus testek között mozgott a modell (pl. kockán ült, hasábnak támaszkodott). A diákok ugyanazokat a beállításokat festették meg különböző nézőpontból. A papírcsík olyan volt, mint egy filmtekercs, fázisképekre, filmkockákra bontva, amiken ugyanaz a jelenet különböző nézőpontból mutatkozott meg.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/31-figura-mozgasa-belső-terben-geometrikus-elemek-kozt>

Mátis Rita DLA (1967) a RIPPL Vizuális Tanszék docense, a képzőművészet mestere. Hobbija a hivatása, szabadidejében figurális képeket fest.

5. feladat: „Lehetetlen tér” ábrázolása. A hallgatók a saját vázlaik (pl. a tetőtérben készített rajzok, a modelltől készített mozgásfázis rajzok) felhasználásával, Escher grafikái nyomán különös, végtelen teret ábrázoltak, figurával.

A Bauhaus Up kapcsán adott feladatok hasznosak voltak a hallgatók számára: fejlesztették a térlátásukat, és azt, hogy nagyobb egységekben, alapformákban tudják látni az emberi figurát. Egyes feladatoknál – mint az adott térben geometrikus tárgyak között mozgó figura ábrázolásánál – arra kellett ügyelniük a hallgatóknak, hogy méretarányosan rajzolják fel a teret, mert a mozgó figurát csak a tárgyához, magához a térhez tudták viszonyítani. A takarásokat úgy oldották meg, hogy különböző színnel csak sziluettszerűen rajzolták fel a modellt.

A második feladat fejlesztette az egyszerűsítő képességüket, azt, hogy hogyan tudják a korábban lerajzolt modellt úgy geometrikus formákra, forgástestekre bontani, hogy az leginkább hasonlítson az ábrázolt ember testrészeire. A harmadik feladat összetettebb volt, mert itt az adott térben már geometrikus formákra átírva kellett alapszínekben, mozgásfázisokban megfesteni a modellt. A negyedik feladatnál arra kellett ügyelniük a hallgatóknak, hogy a közösen használt tekercsen egyforma nagyságúak legyenek a különböző nézőpontból megfestett figurák. Az ötödik feladat szabadabb volt, saját krokikat használtak fel, a tér megsokszorozásával és a figurák méretarányainak megváltoztatásával tudtak „lehetetlen teret” létrehozni.

Hommage à Moholy-Nagy

(MOLNÁR ÁGNES ÉVA KURZUSA)

Molnár Ágnes Éva (1980) a RIPPL Média
Tanszéken a Média design BA szak
vezetője, egyetemi docens, médiaművész.
Szakterületei: objektív alapú képalkotás,
multimédia, performansz.

*Készítették a
Mozgóképkultúra és
médiáismeret szak
hallgatói:*

**Bárány Péter
Czár Kristóf
Pándi Patrik**

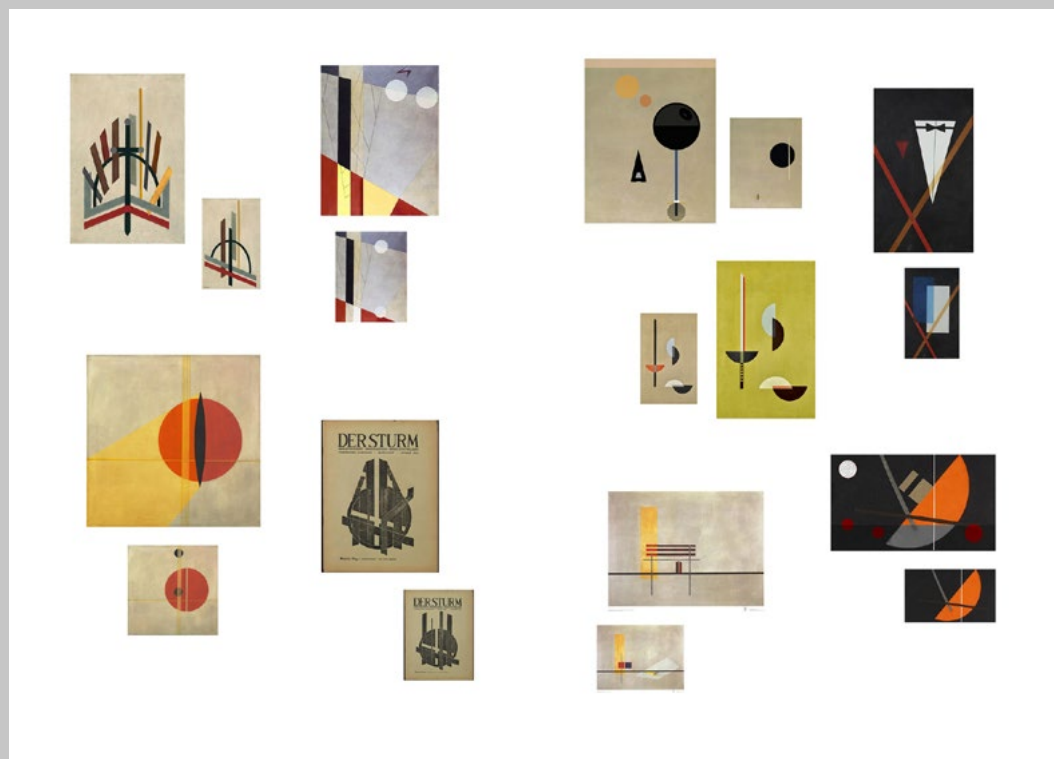
A Bauhaus évforduló kapcsán a mozgóképes hallgatók a Multimédia tervezés II. kurzus keretein belül azt kapták feladatnak, hogy dolgozzák fel Moholy-Nagy László egyik munkáját. Moholy-Nagy számos médiummal dolgozott, készített fotómontázsokat, úttörő volt a fotográfia sajátos felhasználásában, kísérleti elképzelései és megvalósult experimentális munkái voltak a mozgókép, a kinetikus művészet területén.

Az egyénileg létrehozott válaszok két opció mentén jöhetnek létre, az egyik Moholy-Nagy egyik kiválasztott munkájára való reflexió, a másik Moholy-Nagy munkásságának történelmi feldolgozása volt. Javasolt volt olyan munkák létrehozása, ami a Bauhaus szellemiségéhez híven a médiumok közötti átjárhatóságot, a médiumok közötti határok elmosását vizsgálja.

A munka során a hallgatók előbb a Bauhausszal, majd kifejezetten Moholy-Nagy László munkásságával ismerkedtek meg. Jelentős forrásként szolgált a Moholy-Nagy Alapítvány által kezelt honlap, ahol a művész teljes életművének dokumentációja elérhető.

A választható opciók közül népszerűbb volt a Moholy-munka átdolgozása, ezért ilyen jellegűek a látható munkák. A munkafolyamatban fontos szempont volt az is, hogy a nagyjából 100 évvel ezelőtt készült műveket mai kulturális, technikai környezetbe tudjuk ágyazni.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/24-hommage-a-moholy-nagy>

Alkotó: Czár Kristóf

AVANTGARDE - „DERRIÈREGARDE” – Bauhaus és társadalmiság

(MOLNÁR ÁGNES ÉVA KURZUSA)

*Készítették a Fotográfia BA
szak hallgatói:*

Angalét Péter

Biró Milán

Bokor Borbála

Gutay Bálint

Iványi Luca

Kanicska Soma

Kondricz Ákos

Molnár Bence

Nagy Olivér

A kurzus felvetése az volt, hogy ha volt avantgarde – francia szó, jelentése előfutárság, előőr – , akkor kell lennie valamilyen „utóőrnek” is, tehát az avantgárd művészetnek kell, hogy legyenek örökösei, kell, hogy valakik folytassák ezt a kulturális örökséget (a cím ezért lett Avantgarde – „Derrièregarde” – ez utóbbi egy fantáziaszó). Erre a szerepre kaptak felkérést a hallgatók, hogy kíséreljék meg a Bauhaus szellemi örökségének továbbvitelét, a Bauhaus gondolatok átültetését 21. századi technológiai és társadalmi környezetbe az objektív alapú képalkotás (fotográfia, mozgókép) eszközeinek segítségével.

A kurzuson kiadott feladatra való válaszadáskor elég tág spektrumból lehetett választani. A hallgatók két téma mentén indulhattak el: az egyik a Bauhausra jellemző technikai kísérletezés, a másik a társadalmi elkötelezettség, a művészet társadalomba való szorosabb integrálásának témája. Az elkészült hallgatói munkák többnyire ez utóbbival foglalkoztak, a kortárs társadalmi állapotok, helyzetek és problémák felismerése, az ezekre adott válasz, véleményformálás jelenik meg a munkákban. Mivel a hallgatók önálló döntésére volt bízva, hogy megtalálják saját témájukat, ezért mind a felvetések, mind a válaszadások szerteágazóak lettek.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/25-bauhaus-es-tarsadalmisag>

Válogás hallgatói munkákból

Passzázs performansz

(SZABÓ ZSÓFIA KURZUSA)

Szabó Zsófia (1977) a RIPPL Elméleti Tanszék docense, művészettörténész, színháztörténész. Nincs kedvenc korszaka, kedvenc művésze, általában nincsen kedvence, és ez innentől filozófiai problémaként is megragadható.

Részt vettek a Látványtervező BA szakos hallgatók:

Bense Kata Dorka
Dima Tímea Rita
Domokos Dominika
Fridrich Csilla
Jákóhalmi Zsófia
Karczag Krisztina
Kiss Donatella
Mayer Klára Anna
Nyári Virág
Szabados Kata
Szabó Anna Mária
Törteli Judit
Treszka Fanni
Urbancsek Adél
Végheő Hanna

Száz esztendővel ezelőtt a Bauhaus színpadi műhelye egy sajátos, a klasszikus tradíciótól jelentősen eltérő színházi formanyelvet dolgozott ki. Az Oskar Schlemmer irányítása alatt álló műhelyben az ember és tér viszonyrendszerét, valamint a mechanikus mozgásformákat tanulmányozták, sokszor uniformizált jelmezeket használtak, ugyanakkor kedvelték a burleszk és a vásári színjátszás spontaneitását. Az I. éves látványtervező szakos hallgatók egy olyan performansz létrehozását kapták feladatuk, ami a Bauhausbühne képzőművészet felől építkező szemléletén alapul, hogy újragondolják annak gépies mozdulatokkal, geometrikus elemekkel operáló stílusát.

A *Passzázs* című performansz a 2019. május 7-i Bauhaus UP! kiállítás megnyitóján valósult meg. A performansz egy gesztusfestési akcióval indult, amelynek során a fehér védőöltözetbe bújt diákok teljes testükkel mozgásban a tenyerükre felvitt piros, kék, sárga festékekkel festettek. Ezt a felszabadult mozgásformát egy kötöttebb, gépiesebb mozdulatsor váltotta fel. Az egyes terek adottságaihoz idomulva az aulából a lépcsőn lefelé, majd az udvaron, különböző alakzatokba rendeződve folytatták a szabályos mozdulatokat a hallgatók. A külső térben két ponton szakadt meg a mozgás, mivel ezekben a statikus pillanatokban a hallgatók (élő)képeket hoztak létre: a kezükben színes formákat (négyzet, téglalap, pálcá) és tárgyakat (labdák, vödörök) tartottak, ezekkel reflektáltak a Bauhaus konstruktivista, absztrakt-konkrét kompozícióira.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/2-bauhaus-up-2-kiallitas>

A performansz koreográfiájának kidolgozása előtt a hallgatók bevezetést kaptak a Bauhaus színpadi műhelyének történetébe, megismerkedtek az alkotókkal, a színházi formanyelvel, tanulmányozták a jelmezeket, a mozgások stilizáltságát stb.

A következő fázisban a diákok különböző ötleteket vetettek fel: a legtöbben a közös festést, a visszafogott, egyszerű mozdulatsorok létrehozását, a mozgás közbeni alakzatokba rendeződést, illetve a kartonból vagy egyéb anyagból alapszínekre festett geometriai formák/idomok mint kellékek használatát javasolták. Ezek az elképzelések lettek a performansz alappillérei, amik további felvetésekkel és elemekkel egészültek ki a próbafolyamat közben. Hallgatói ötletek alapján került kiválasztásra az egyszerű, de látványos alapmozgás és a zene, közös gondolkodás eredményeként formálódtak az alakzatok, és születtek meg az átkötő elemek az egyes helyszínek között.

A próbák alatt a hallgatók aktív együttműködéssel, a Bauhaus kísérletező és játékos színházi miliójét megidéző módon, igazi csapatmunkában dolgozták ki és gyakorolták be az előadás koreográfiáját, gondoskodtak a technikai háttérrel, a szükséges kellékekről. A létrejött produkció azt tükrözte, hogy a hallgatók nemcsak megértették a Bauhaus egykori színpadi törekvéseit, de képesek voltak azokat a gyakorlatba is átültetni és kortárs szemlélettel újragondolni a kiindulópontokat.

Lent: Passzázs performance a látványtervező hallgatókkal, werkfotó a próbáról
jobbra: Passzázs performance

Performansz nap

(SZABÓ ZSÓFIA KURZUSA)

Részt vettek a Látványtervező

BA szakos hallgatók:

Bense Kata Dorka

Dima Tímea Rita

Domokos Dominika

Fridrich Csilla

Jákóhalmi Zsófia

Karczag Krisztina

Kiss Donatella

Mayer Klára Anna

Nyári Virág

Szabados Kata

Szabó Anna Mária

Törteli Judit

Treszka Fanni

Urbancsek Adél

Véghseő Hanna

2019. május 31-én az I. éves látványtervezőkkel egy egész napos performansz-sorozatot tartottunk. Az esemény közönség nélkül zajlott, mivel a folyamaton volt a hangsúly: mind a négy különálló, rövid produkció aznap, a hallgatók előzetes ötleteiből kiindulva született meg.

A *Tér & forma* című részben Sipos Bence azonos című videójának falra vetített képsora előtt mozogtak a hallgatók, a felhasznált mozgókép alapjául is szolgáló Fény-tér-modulátorra különböző színű fóliák, lámpák és tükrök használatával utaltunk. A *Domino-Fabrik* részben az eredetileg Sörös Rita projektjéhez kapcsolódó falapokból egy komplex térkonstrukció készült az aulában. A munka a hagyományos Dominó- napokat idézte: az élmény a konstrukció/dekonstrukció kettősségéből, feszültségéből keletkezett, a performansz során az építményt több fázisban semmisítették meg építői. A harmadik, *Blacklight* című esemény a sötétség és fény játékán alapult: egy terem két fala között kifeszített fonalak konstruktív vonalrendszere UV-fényben lépésről lépésre vált láthatóvá, ahogy a hallgatók a tenyerükbe nyomott UV-festékkel beszínezték a szálakat. Ezek az események a Bauhaus kísérleteinek egy-egy aspektusát mutatták fel – a konstruktivizmusból, az ember és tér viszonyának analíziséből, a Gropius törekvéseinek fókuszpontjában álló építészeti megközelítésből és az új technológiai elemek művészeti felhasználásából indultak ki.

A záróesemény a dinamikára és a spontaneitásra épített, hogy ezzel a Bauhaus-ünnepek és mulatságok felszabadult hangulatát idézze meg. A *Finálé: a színrobbanás* címre keresztelt akció kültéren, a sportpályán leterített

papírszalagok között valósult meg, ahol először festékbe mártott vízbombákkal vívott „ütközet” zajlott két csapat között, végül pedig magasba szórt színes porok látványos, tűzijátékszerű „színrobbanása” búcsúztatta az eseménysorozatot.

A program megvalósítására kijelölt nap előtt összegyűjtöttük a hallgatói ötleteket, ezekből elkészült egy vázlatos forgatókönyv, amin aztán a hallgatókkal közösen dolgoztunk tovább a helyszínen. A diákok külön csoportokat alakítottak, így lehetőség nyílt arra, hogy az általuk jobban preferált eseményben vegyenek részt. Volt, aki az építésben lelte örömét, mások a performanszok koreográfiájának kidolgozásában és előadásában jeleskedtek. Sikerült a különböző szakok között is kapcsolatot teremteni, az egyik performanszhoz ugyanis egy olyan videomunkát használtunk fel, amelyet Sipos Bence képalkotás szakos hallgató korábban egy másik Bauhaus-projekt feladatákként készített el.

Oktatóként nem titkolt szándékom volt, hogy ez a nap a közös élményről és az önfelelt szórakozásról szóljon elsősorban, s úgy vélem, ennek megvalósítása maradéktalanul sikerült. Az együttgondolkodás és a kollektív alkotás tartalmas, produktív, vidám és katartikus pillanatokban gazdag minőségi időt és jelenlétet teremtett mindannyiunk számára.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/23-performansz-nap>

Bauhaus Play

(SZALAY MIKLÓS KURZUSA)

Szalay Miklós (1972) a RIPPL vizuális tanszék
docense, szabadúszó tervezőgrafikus,
arculattervező. Másodállásban ipari alpinista.

Készítették a
Látványtervező BA, az
Elektronikus ábrázolás BA és a
Fotográfia BA szak hallgatói:

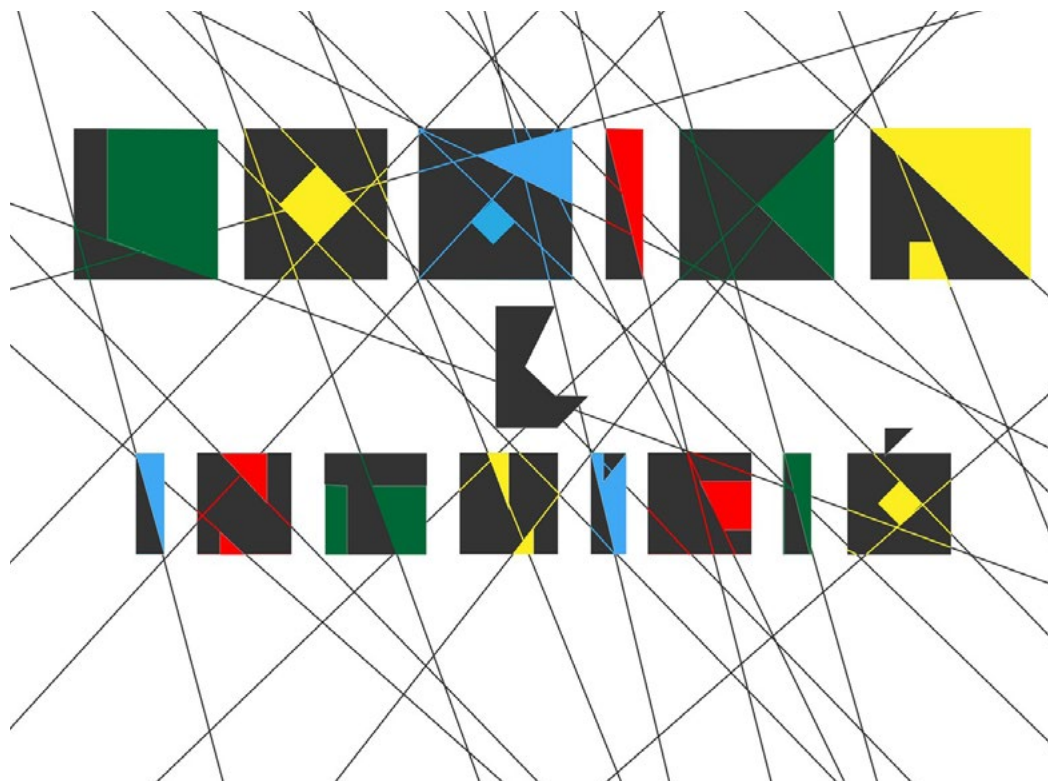
Berta Fanni
Börzsönyi Noémi
Hegedüs Vid
Kalmár Fruzsina
Kondricz Ákos
Nagy Dorottya
Németh Sára
Piros Adél
Szakács Vivien
Vass Edina

Van egy emblemikus jelenet a *Brian élete* című filmben, amikor fölteszik a lázadó zsidók a kérdést: „Mit adtak nekünk a rómaiak”? Így kérdelem én is, mit adott nekünk a Bauhaus? A válasz sokrétű, gazdag és akár a filmben, önironikus helyzetbe hozza a kérdezőt: a Bauhaus adta a moduláris szemléletet; a fogyasztói tudatosságot, avagy a felhasználói alapú tervezői közelítésmód alapjait fektette le, aminek ma a UX volna a betetőzése; a gyártásoptimalizált termelési feltételekre is odafigyelő tervező eszményképét, s még persze sok más is.

Mára a Bauhaus az oktatásban inkább stílusvonalat jelent, vagy azt is gondolhatjuk, ezek az eszmék beépültek a csontjainkba, és már észre sem vesszük áldásos jelenlétüket. Amikor egy hallgatónak az a feladata, hogy „bauhausosan” készítsen el valamit, az az ő olvasatában az alapvető mértani idomok és a tiszta színek használatát jelenti. A munkák pedig mintha megtöltenének egy mókás színpadot, ahol ilyen fura szabályok szerint kell létezni, akár abban a játékban, mikor az a szabály, hogy eszperentéül beszéljünk vagy épp fél lábon ugrálva a fülünket fogva kell verset szavalni.

Itt is ez történik: a feladat az volt, hogy tipografáljunk bauhaus módon, az eredményt látva a tanár alapélménye az ironia érzése, a fricskái – a látogató persze lehet, hogy komoly szándékú tervezőgrafikát érzel. Mindenesetre sem a tanárnak, sem a hallgatónak nem kell szégyenkeznie.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/21-bauhaus-play>

Alkotók:
balra fent: Molnár Bence
jobbra fent: Németh Sára
lent: Piros Adél

(SZIGETHY ANNA KURZUSA)

*Készítették a Képkalkotás
BA szak hallgatói:*

Berényi Sándor
Bodorkós Máté
Czömpöl Kristóf
Cseke Fruzsina
Csiga Mirtill
Friebert Klaudia
Gillich Bettina
Husztai Zsóka Király
Ágnes Kovács
Domonkos Majer
Viktória Molnár
Dániel Szarka
Szira
Szita Réka

A feladat George Perec **A dolgok** című kisregényének alapján a körülöttünk levő mindennapi és vágyott tárgyak feltérképezése, vizuális listájának elkészítése, vicces vagy ironikus körbejárása volt. A Bauhaushoz a tárgykultúra, a design és filléres tárgyak közötti különbségek vizsgálatával kapcsolódik; egy lehetséges kritika, elemzés a minket elárasztó fogyasztói társadalomról.

Az külön öröndetes, hogy a feladat témája, azaz a mindennapi tárgykultúránk és annak kritikája a hallgatók által megfogalmazott felvetésként merült fel. Ez a fiatal felnőtt generáció mindennél jobban elkötelezett, de legalábbis érdeklődő a fenntarthatóság és ökológiai kérdések iránt. Ahogy mindannyian, ők sem tudnak egyértelmű válaszokat, megoldásokat adni a fogyasztói társadalom problémáira, de mindenképpen foglalkoztatja őket az egyéni felelősség és kollektív tenni akarás, amelynek ebben a feladatban hangot is adhattak a maguk vizuális eszközeivel.

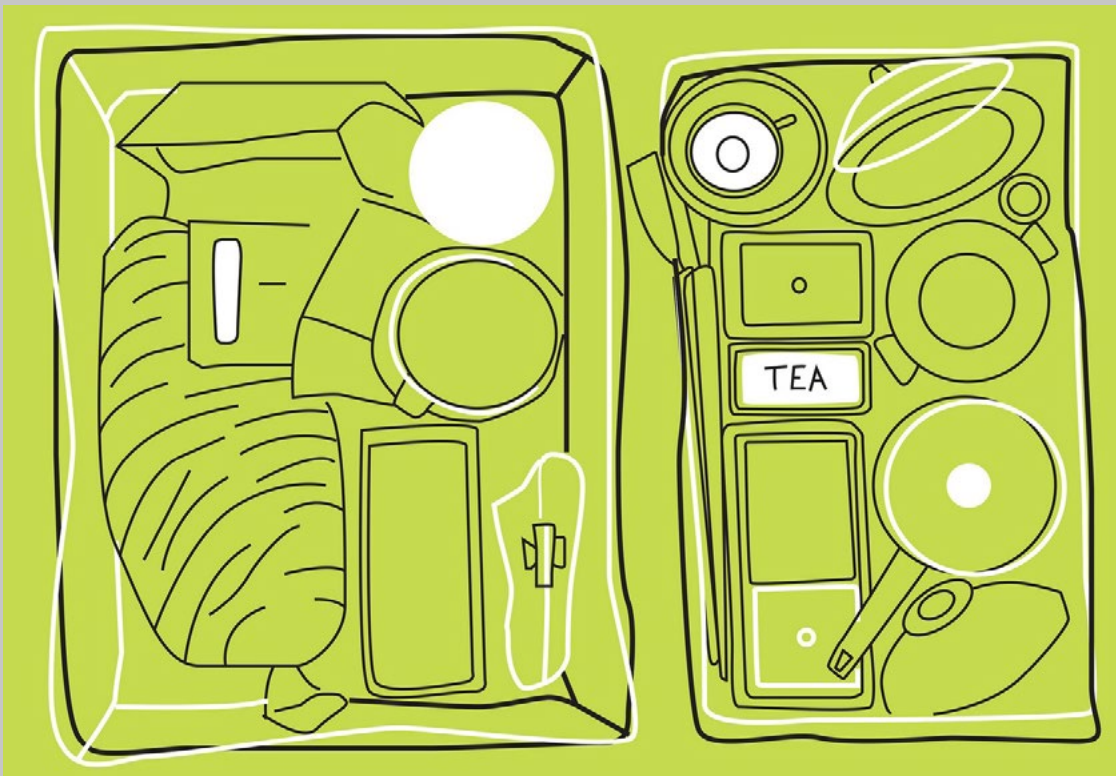
Perec regényének mintájára a szűkebb és tágabb környezetük aprólékos vizsgálatával kezdték a hallgatók a munkát, amelyből aztán konkrét tárgyakat vagy azok képeit kiválasztva dolgoztak tovább egy saját mű megfogalmazásában. Az elkészült munkák technikailag változatosak, lehetett videóban, stop-motion technikában, fotósorozatban is gondolkodni és manuális technikákkal is dolgozni, mint akvarell, illusztráció vagy plasztika. A kurzus és a Bauhaus fontos elve, hogy a koncepcióhoz, a tervhez a hallgató keresse meg azt a kifejezési módot, eszközt, amelyet a legpontosabbnak érez, nem maradva feltétlenül a hagyományos művészeti ágak vagy szakirányi besorolásoknál.

Egy irodalmi mű ihlette feladatnál, amely komoly társadalmi kérdéseket boncolgat, a vizuális alkotás kiindulópontja is a kutatás kell, hogy legyen. A regény és ökológiai, természetvédelmi szövegek, a fogyasztó társadalom mozgatórugóinak rövid elemzésén túl részletesen foglalkoztunk vizuális előképekkel és kortárs művészek mai megfogalmazásaival.

A hallgatók előadásokat tartottak a Pop art művészet társadalmi beágyazottságáról, Andy Warhol ikonikus tárgyairól, a Hellowood építészcsoport tárgyainak, épületeinek újrafelhasználó, közösségi gondolkodásáról. Megnéztük néhány mai művész reakcióját: elemeztük Thorsten Brinkmann kollázsszerű, különböző korok és stílusok szerint összeválogatott tárgyakat tartalmazó fotóit, Thomas Hirschhorn hangsúlyozottan olcsó anyagokat, szemetet eltúlzott méretben és mennyiségben használó installációit vagy David Fincher **Harcosok klubja** című filmjének híres „Ikea fészekrakó ösztön” jelenetét. Ezek a művészek és művek pro és kontra foglalkoznak értékes és értéktelen tárgyainkkal, életmódunkkal és segítettek a diákoknak a hangnem kiválasztásában, hiszen nem mindegy, hogy vicces, örömteli vagy kritikus, esetleg negatív módon „szólnak hozzá” a témához.

Kulcsszavaink a feladatban a gyűjtés-gyűjtögetés mechanizmusa, mindennapi tárgyaink újrafelfedezése, kiüresedés, felesleges tárgyak gyűjtögetése, szemétermelés vs. vágyott tárgyak és vágyott életmód elérése, örömteli, elfogadó vagy társadalomkritikus megközelítés, vélemény megfogalmazása – azaz a fogyasztói társadalom kritikája vagy az aktuális helyzet kiélvezése volt.

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/15-a-dolgok>

Válogatás hallgatói munkákból,
fent balról jobbra: Berényi Sándor, Szarka Szíra, Bodorkós Máté
lent: Majer Viktória, Gillich Bettina

A Bauhaus meg én

(SZIGETHY ANNA KURZUSA)

Készítették a Képkalkotás
BA szak hallgatói:

Bálint Ádám
Berényi Sándor
Bodorkós Máté
Czömpöl Kristóf
Cseke Fruzsina
Halász Gábor
Király Ágnes
Kocsis Roland
Kováts Domonkos
Köves Ádám
Mayer Viktória
Sipos Bence
Szarka Szíra
Szeidl Luca
Szente Szimonetta
Wágner Levente

A feladat a Bauhaus néhány ikonikus művét vette alapul, amelyekhez a hallgatók különböző megközelítésű és műfajú feldolgozásokat készítettek. Egy mai vizuális reagálást kellett készíteni a 100 éves művek szellemiségére, amelyek egyrészt elemzik magát a munkát, utalnak a mű létrejöttének körülményeire, történetére, funkciójára, ugyanakkor mindig tartalmaznak egy saját megközelítést is: bemutatják, hogy egy fiatal művésznak ma mi a fontos ezekből a műtárgyakból.

A választható műtárgyak listája ugyanolyan változatos volt, mint maga a Bauhaus, azaz ipari formatervezés, festészet, jelmezterv, szobor, betűtípus, fotográfia egyaránt szerepelt a listán, amelyből a hallgatóknak választaniuk kellett. A művek: Wassily Kandinsky: *Composition 8.*, Breuer Marcell: *Vaszilij szék*, Mies van der Rohe: *Haus Lemke*, Josef Hartwig: *Bauhaus sakk-készlet*, Oskar Schlemmer: *Triadisches Ballett jelmezek*, Moholy-Nagy László: *Light Space Modulator*, Marianne Brandt: *ME*, Marianne Brandt: *teáskanna*, Hannes Meyer: *Önarckép*, Herbert Bayer: *Universal Bayer font*, Moholy-Nagy László: *Gret Palucca a verandán*.

Az elkészült munkák technikailag igen változatosak lettek. Ennek kevésbé az az oka, hogy a Bauhaus pedagógiai elveihez kapcsolódóan a hallgatókkal mindig megkerestük a legadekvátabb technikát a koncepciójukhoz – bár ebben is igyekeztünk követni az ottani módszert. Az alapvető ok a kurzusra járó hallgatók összetételében keresendő; ugyanis egy olyan szabad alkotás-kurzusról van szó, amelyet mozgókép és képkalkotó szakos hallgatók egyaránt felvehetnek, akik maguk is igen sokféle háttérrel érkeznek. A filmes diákok sokszor fotós vagy animációs előképzettséggel,

a képkalkotók pedig kép- vagy tervezőgrafikai, festészeti, illusztratori előélettel csatlakoztak be az órára. Ezért az elkészült munkák között van videó, animáció, plakátsorozat, fotókollázs, dokumentumfilm, illusztráció vagy plasztika.

A feladat a történeti Bauhaust vette alapul. Az előző feladattal ellentétben itt kevésbé kellett vagy lehetett magától a műtől és a Bauhastól elvonatkoztatni, eltávolodni; ugyanakkor mai technikai eszközökkel kivitelezett, hozzáforgatott részekkel, most készített művekkel kiegészítve egy mai munka jött létre. A választásnál szempont volt, hogy a hallgató olyan művet dolgozzon fel, amelyhez valamiféle kötődést, hasonlóságot, személyes szempontokat tud kötni, ami jelenjen is meg a szubjektív bemutatás-részben.

Nem egyszerű parafrázist kellett készíteni, hanem egy saját feldolgozást, amely nem annak a bizonyos műnek egy újabb verziója, hanem abból kiindulva egy új mű. Hogy milyen mértékben lehet-érdemes eltávolodni vizuálisan, koncepcióban az eredeti munkától, az minden esetben közös konzultáció eredménye volt.

Alkotó:
Halász Gábor

<https://bauhausup.uni-mate.hu/archiv/29-bauhaus-meg-en>

Hallgatói munkák,
felülről lefelé:
Szarka Szóra
Bodorkós Máté
Kovács Domonkos

A feladat kivitelezése során fontos kulcsszavak, fogalmak voltak a következők: mai reagálás 100 éves művekre, szellemiségre; egy műalkotás vagy designtárgy vizuális feldolgozása saját szemszögből; a mából visszanezés a múltba, minél jobban megérteni és bemutatni a választott mű létrejöttét, jelentőségét. Ezekből a fogalmakból is egyértelmű, hogy a feladat kiindulópontja mindenkinél egy alapos magyar és idegen nyelvű kutatás kellett, hogy legyen az eredeti műről és alkotójáról. A művész életrajza, munkássága, fontos gondolatai, a technika, amivel dolgozott, a hely, ahol dolgozott – mind adhattak és adtak is alapot az új létrehozandó munka koncepciójához. A konkrét mű elemzése forma, szín, kompozíció, az ábrázolt világ, funkció vagy utóhatás szempontjából pedig a technikai megvalósításhoz szolgáltak információval, ötletekkel.

A létrejött munkák nem tartalmazhatták a kutatásban, gyűjtésben szereplő szövegeket, hiszen nem az volt a feladat, hogy adatokat, információkat vizualizáljanak vagy alkalmazott művészeti szempontok szerint bemutassák a művet; hanem reflektáltak rá és látványos vagy rejtett módon tartalmazták a nagy előd munkásságát.

Szerzők / Authors

Appelshoffer Péter

„Formai eszközökkel és a színek kölcsönhatásaival való foglalatосkodás”

Working with pictorial elements and the interaction of colours

ORCID: 0000-0003-2030-6691

appelshofferpeter@gmail.com

Metropolitan Egyetem, Budapest

Ficzek Ferenc

Vetített képarchitektúrák / Projected picture-architectures

ORCID: 0000-0002-7059-7856

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

ficzek.ferenc@uni-mate.hu

Gimesi Judit

Színkör sátor / Colour star tent

ORCID: 0000-0002-7858-1242

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

gimesi.judit@uni-mate.hu

Gyenes Zsolt

Projektogram / Projectogram

ORCID: 0000-0001-6037-5224

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

gyenes.zsolt@uni-mate.hu

Jónás Péter

Bauhaus-reflexiók / Bauhaus reflections

ORCID: 0000-0002-2313-4779

EKKE Eger

jonpet76@gmail.com

Károly Sándor Áron

Bauhaus Photography Now / Bauhaus Photography Now

ORCID: 0000-0002-0135-2783

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

karoly.sandor.aron@uni-mate.hu

Mátis Rita

Figura mozgása belső térben, geometrikus elemek között

Movement of a figure between geometric elements

ORCID: 0000-0001-7728-8362

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

matis.rita@uni-mate.hu

Molnár Ágnes Éva

Hommage à Moholy-Nagy / Hommage à Moholy-Nagy

Avantgarde - Derrièregarde. A Bauhaus és a társadalmisság

Avantgarde - Derrièregarde. The Bauhaus and society

ORCID: 0000-0002-4693-7101

Metropolitan Egyetem, Budapest

agnesevamolnar@gmail.com

Szabó Zsófia

Passzázs performance / Passage performance

Performansz nap / Performance day

ORCID: 0000-0001-5460-9450

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szabo.zsofia@uni-mate.hu

Szalay Miklós

Bauhaus Play / Bauhaus Play

ORCID: 0000-0002-6228-3734

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szalay.miklos@uni-mate.hu

Szigethy Anna

A dolgok / The things

A Bauhaus és én / The Bauhaus and me

ORCID: 0000-0003-2342-1724

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szigethy.anna@uni-mate.hu

Halász Gábor

2017-2022 között a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának képzés (BA) szakos hallgatója volt, mozgóképkultúra- és média szakirányon végzett, a diploma megszerzése óta főként kommunikációs területen dolgozik.

hgabor98@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7012-8662

Artcadia, ú.f. 1(1), 48–51. (2022)

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

Szubjektív centenárium

Ez a rövid ismertető hallgatói nézőpontból mutatja be a Bauhaus-centenárium eseményeit. A szerző korábban egyetemi hallgatóként (képzés szak, mozgóképkultúra és média szakirány) a programok aktív résztvevője és dokumentálójá volt. Ez a szöveg a programsorozat legemlékezetesebb momentumait és szubjektív élményeit idézi fel: többek között Moholy-Nagy László kiállítását, és egy Wassily-szék felkutatásának izgalmas feladatát.

kulcsszavak: Breuer Marcell, Wassily-szék, Moholy-Nagy László, dokumentáció, kiállítás

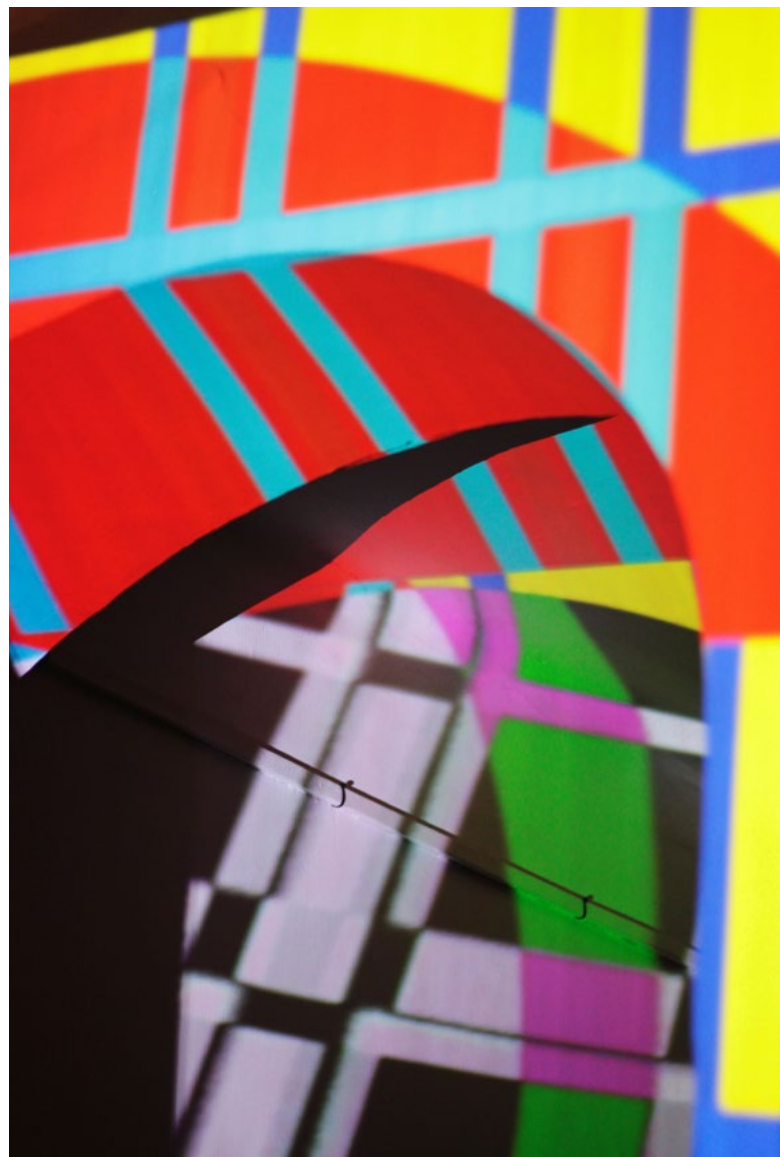
Subjective centenary

This short guide presents the Bauhaus centenary from a student's perspective. As a former student (Film Culture and Media Studies), the author was an active participant and photographer of the programmes. This text recalls his most memorable moments and subjective experiences of this period, including the exhibition of László Moholy-Nagy and the exciting challenge of finding a Wassily chair.

keywords: Marcel Breuer, Wassily chair, László Moholy-Nagy, documentation, exhibition

Őszintén szólva – utólag már igencsak szégyellve ezt – sajnos keveset tudtam a Bauhausról a centenárium előtt. Különösen hálás vagyok azért, hogy Szigethy Anna tanárnő megbízása és vezetése által, Sipos Bence barátommal-csoporttársammal együtt végigdokumentálhattuk a Művészeti Intézetben zajló rendezvényeket, eseményeket, kiállításokat, kisebb tanulmányutakat, szakok/kurzusok diákmunkáit, csoportos alkotásait, ezáltal sikerült mélységeiben részletesen megismerni a kultúrtörténeti jelentőséggel bíró Bauhaust. Visszaemlékezésemben három személyes emléket, élményt szeretnék kiemelni.

A Bauhaus meg én – ez volt az egyik féléves feladat címe a Szigethy Anna tanárnő által vezetett kreatív **vizuális gyakorlatok** kurzuson. Amikor azt a hirtelen elhatározást tettem az órán, hogy mindenképp szeretnék találni egy Wassily-széket, még nem sejtettem, milyen merész vállalás volt ez. Breuer Marcell ikonikus bútordarabja ugyanis szinte fellelhetetlen kincs. Napokon keresztül folyamatosan csak kerestem-kerestem, hol tudnám lefotózni ezt a különleges bútort. Sokat telefonáltam régiségkereskedőknek, aukciósházaknak, antik bútorosoknak, néztem az online aukciós piacokat, de sehol sem találtam, ennek ellenére nagyon hajtott a belső vágy. Hihetetlen módon Pécsen, Breuer Marcell szülőföldjén találtam egy eredeti, gyönyörű állapotban lévő példányt. Sipos Bence csoporttársammal együtt néztük meg és dokumentáltuk. A „találkozást” fokozta még, hogy nem kiállítási tárgyként, elzárva, vitrin mögött tekinthettük meg, hanem szabadon „hurcolászhattuk” kedvünkre – a fotózás igényei szerint. Nagyon meghatározó élmény volt. Az itt készült fotóból született az a képmontázs alkotásom, amin kvázi egy térben ülhetek Breuer Marcellal, illetve a reklámmal együtt.

Halász Gábor fotója
Gyenes Zsolt kurzusáról

A zseniális kísérletező

2019-ben egy kiállításlátogatás során szintén Bence barátommal eljutottunk a Mai Manó Házba Budapestre, ahol Baki Péter volt segítségünkre. Rendkívüli élmény volt előben látni Moholy-Nagy László fotografiai kísérleteit, absztrakcióit, fotogramjait, illetve a kiállítótérben vetített **Fekete-Fehér-Szürke** című filmjét. A kiállított képanyag Moholy-Nagy európai korszakából mutatott be fényképeket, melyek 1922 és 1937 között készültek. Nagyon inspiráló élmény volt végignézni ezt a különleges tárlatot.

Fényjáték

Másodévben **mozgóképes gyakorlatok** órán azt kaptuk feladatként, hogy reflektáljunk a Moholy-Nagy László által készített híres Fekete-Fehér-Szürke Fényjátékra. Örömmel fogadtam a feladatot, hiszen nagyon szeretek kísérletezni, és a fekete-fehér képi világot különösképp magaménak érzem. Míg Moholy a **Fény-tér modulátorral** készítette ezt a különleges kísérleti alkotást, addig én a kéznél lévő „háztartási eszközökkel” igyekeztem kísérletezni. Összegzésképp tehát hálával gondolok vissza ezen időkre, különleges öröm volt Sipos Bence csoporttársammal együtt alkotni és ennyi jelentős múltbéli alkotással, történettel megismerkedni, illetve fiatalos, friss szemlélettel megközelíteni. Nagyon fontosnak tartom, hogy alázattal és tisztelettel gondoljunk ezekre a művészekre, tanárookra, magyarjainkra és ismertessük meg az új nemzedékkel neveiket és munkásságukat.

Halász Gábor

Életképek az AU (Architecture Uncomfortable) workshopjáról
(fotók: Halász Gábor)

Cseke Fruzsina

Cseke Fruzsina Budapesten végzett grafikusként, majd ezt követően az akkor Kaposvári Egyetem nevet viselő intézményben folytatta tovább tanulmányait. 2018-tól a Rippl-Rónai Művészeti Intézet Képzőművészet alapszakán, Festő/grafikus szakirányon tanult és diplomázott 2021-ben. Ezt követően Budapesten helyezkedett el grafikusként alkalmazott grafikai területen. Emellett további saját grafikai és művészeti projektjeit folytatja.

csekefruzsi@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9662-697X

Artcadia, ú.f. 1(1), 52–54. (2022)

Májer Viktória

Májer Viktória Katalin 2018-ban kezdte el tanulmányait az akkor még Kaposvári Egyetem néven működő intézmény Rippl-Rónai Művészeti Karán, Képzőművészet alapszak, Festő/grafikus szakirányon. 2021-ben szerzett diplomát. 2022-ben nyert felvételt a Magyar Képzőművészeti Egyetemre, Képzőművész mesterképzésre.

majer.viktoria.2014@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3369-1509

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

A Bauhaus és mi

Ez a leírás hallgatói nézőpontból reflektál a Bauhaus-centenáriumi eseményeire. A két szerző korábban egyetemi hallgatókként (képzőművészet szak, festészet és grafika szakirány) a programok aktív résztvevői voltak, számos kurzuson dolgoztak a Bauhaus feladatokkal. Írásukban felidézik e félévek tapasztalatait: a legérdekesebb gyakorlatokat, alkotásokat, kihívásokat és módszereket.

kulcsszavak: kortárs művészeti képzés, színcsillag, reflexió, Bauhaus-ünnepek, élmény alapú tanulás

The Bauhaus and us

This description reflects on the events of the Bauhaus centenary from a student's point of view. As former students (Painting and Graphics Studies), the two authors were active participants in the programmes, working on many courses with Bauhaus tasks. In their writing, they recall the experiences of these semesters: the most interesting exercises, creations, challenges and methods.

keywords: contemporary art education, colour star, reflection, Bauhaus celebrations, experience-based learning

A Bauhaus megalapításának 100. évfordulóját ünnepeelve egy egész éven át ismerkedhettünk, foglalkozhattunk ennek az intézménynek a szellemiségével, és az egykor készült alkotásokkal. Először előadásokon vettünk részt, így jobban megismerhettük a Bauhaus iskolát, a stílust, munkamódszereiket, filozófiájukat. Betekintettünk az alkotásaikba, a színházukba. A zene érdekes, nem éppen klasszikus módját szintén megismerhettük általuk: egyes esetekben egészen furcsa hanghatásokat gerjesztettek. Mégis valami újat alkottak, amit kombináltak a fényekkel, a mozgással, és ha mindez élő szereplőkkel is kiegészült, máris megszületett egy igazi Bauhaus-előadás.

Ezek után egy féléven keresztül részt vehettünk jó pár kurzuson, amelyek során különböző feladatok által kapcsolódhattunk be ebbe a világba, és reflektáltunk a 100 évvel korábban készült munkákra. Végül az elkészített munkáinkat kiválogattuk és létrehoztunk egy kiállítást, amellyel mindannyian a részeseivé válhattunk az ünnepségnek. A munkák egy része kivetítve vagy nyomtatott plakátok, képeslapok formájában jelent meg végül, de voltak olyanok is, amelyek teljesen manuális módon készültek. Persze nem minden szak és kurzus munkafolyamatába láthattunk bele részletesen, de a következőkben kiemelünk párat azok közül, amelyeknek mi magunk is részesei voltunk.

A bauhaus stílus a vizuális művészet számos műfajában jelen volt. A feladatok megoldása során egyrészt az alapvető stílusjegyekre koncentráltunk. Festészet és rajz órákon például a modell utáni tanulmányokat a Bauhaus által képviselt színek és formák használatával készítettük el, a hagyományos figurális festészeti elemektől eltérve az alakokat stilizáltan, geomet-

rikus formákkal és alapszínekkel, bábuszerűen jelenítettük meg. Műhelygrafika órákon szintén a Bauhausra jellemző kompozíciós elvek alapján minimalista stílusú, egyszerű mértani elemekből álló nyomtatásokat hoztunk létre.

A *Számítógépes kreatív gyakorlatok* kurzuson digitális munkákat készítettünk. Mindenki olyan művet alkotott és olyan technikát választott, amelyben jártas. A csoport egyik fele, akik közé mi is tartoztunk, a festő-grafikusok, például grafikákat, fotósorozatot, plakátokat készített. Az oktatóink által összegyűjtött bauhausos művészek munkássága inspirált bennünket. A tipográfiai plakátokkal, amelyek a Bauhaus sajátos betűit, megoldásait dolgozták fel egységes kompozícióikon, még az órákról kiérve is találkozhattunk. Láthattuk a folyosókon, paravánokon, amint épp különböző iskolai eseményeket hirdetnek, és ezek szintén hozzátettek ahhoz, hogy ebben a hangulatban maradhassunk a kurzusokon kívül is.

Egy másik műfajban, a kollázsok készítésében például Marianne Brandt alkotásai inspiráltak bennünket. A régebbi, főként papír alapú kollázsokkal ellentétben készült egy olyan kollázs, ami egy digitális kijelzőn keresztül jelenített meg egy folyamatosan épülő képet. Ugyanígy a múltból merítettek, de mai eszközöket használtak mozgóképes társaink, akik fotókat, animációkat, pár perces filmeket alkottak – újragondolva és felhasználva a Bauhaus-művészek munkáit.

Sokakat inspirált az iskola középpontjában álló iparművészet, a konstruktív szemléletmód, az anyagok és formák. Ezért többen különböző, akár egyszerű hétköznapi vagy a Bauhaus formaképzését idéző tárgyakkal dolgoztak, hol absztraktabb, hol konkrétabb módon. Volt, aki a közvetlen környezetéből merített, és padláson talált régiségekből vagy épp a konyhájában felhalmozódott,

ma is népszerű eszközökből alkotott. Készült egy színes, szívószálakból felépített test is, amelynek érdekes mintázatai egy fotósorozaton szintén megörökítésre kerültek. Ahogy korábban említettük, a félévet megelőzően az előadások alkalmával már hallhattunk a Bauhaus színházi jelmezeiről, így volt olyan hallgató, aki Oskar Schlemmer öltözékeit (Triadisches Ballett) vette alapul, és ezekre reflektáló grafikai feldolgozásokat készített digitális illusztráció formájában.

A félév során a **Szintan** kurzusunkon csoportmunkában készítettünk egy nagy méretű színekörét. Johannes Itten csillag alakú színekörét mi 2 méteres nagyságban képzeltük el, majd alkottuk meg. Fehér vásznat használtunk a kör alapjának, majd szabtuk belőle a csillag ágaihoz is. Tizenkét ágú csillag minden kis szekciójához külön-külön kevertük ki az adott színű festéket, lehetőleg az eredetihez legközelebbi árnyalatot. A megfestett textileket száradás után összevarrtuk. A színekör-készítés több mint egy hónapos munka volt. Nagy feladatot jelentett nemcsak a mérete, hanem a színek pontossága miatt is, hogy a részek végül harmonikusan összeálljanak.

A félév végére már volt, aki kissé besokallt a Bauhaus-láztól, viszont ekkor értünk el az időszak talán legizgalmasabb részéhez, a kiállításhoz, ahol végre láthattuk, ki min dolgozott az eltelt idő alatt. A kiállítást szintén magunk építettük. A bemutatott tárgyak között szerepeltek fotók, plakátok, festmények és grafikák, ezenfelül a munkák nagy részéről készült, sokszorosított reprodukciókhoz bárki hozzáférhetett. Így mindenki vihetett haza magával egy kis darabot az egész élményből. A mozgóképeket a falakon elhelyezett tableteken tekinthették meg az érdeklődők.

A kiállítás nem lett volna egész a látványtervezők előadása és a fényfüzéres fotók nélkül, ahogy az oktatóink által készített bauhaus stílusú finomságok nélkül sem. A performance, amely a projekt egy újabb műfaji megközelítése volt, a kiállítóterem kívül, az iskola aulájában kezdődött és egész az udvarig vezetett bennünket. Először egy kifeszített fóliára színes festékeket vittek fel a kezükkel, de az ikonikus alapszínek és -formák a továbbiakban is feltűntek.

A fény már a Bauhaus iskola előtt is téma volt a művészetben, úgy napjainkban, és valószínűleg a jövőben is az lesz. A galéria fehér falai tökéletes alapként szolgáltak a különböző színes vetített háttereknek, valamint a fényfüzerekkel felszerelkezett hallgatók és oktatók számára. A különböző erősségű, nagyságú és színű fények, a változatos arcok, mozdulatok tették különlegessé az ott eltöltött időnket és a fotókat. Az oktatóink különleges finomságokkal és italokkal vártak minket. Az innivalók és a harapnivalók mind az ikonikus Bauhaus-színekben tündököltek, és feldobták a már amúgy is remek hangulatot.

A félév nagyon érdekes volt számunkra annak köszönhetően, hogy ezeken a gyakorlati feladatokon keresztül vizsgálhattuk és érthettük meg jobban azt, amit a Bauhaus képviselt. Nemcsak egyszerűen tanultunk róla, hanem át is vehettük ennek a világnak a hangulatát és elveit erre az időre. Ezek az ismeretek ezáltal sokkal maradandóbbak lettek, és ennek az időszaknak különböző emlékeihez kapcsolódva élnek bennünk tovább. A kiállítás a félévnek tökéletes lezárása és egy különleges élménye volt, ahol mindenki láthatta a többiek munkájának eredményét a saját alkotása mellett.

Sipos Bence

médiaművész, a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának mesteroktatója. Az ELTE Bölcsészettudományi Karának filmtudomány mesterszakán végzett 2022-ben. Alapszakos tanulmányait a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának képzés szakán folytatta 2017-től 2020-ig. Kutatási területe a film peremterületei, mediális átjárhatóságai, valamint az új média

Artcadia, ú.f. 1(1), 55–59. (2022)

technológiai vetületei. Alkotóként szintén a mozgókép határai, képzőművészeti vetületei, valamint más, interaktív médiumokkal való kapcsolata foglalkoztatja.

sipos.bence@uni-sopron.hu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7049-5561>

bsipos93@gmail.com

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

A Bauhaus-szellem ajándéka

Ez a szöveg hallgatói nézőpontból mutatja be a Bauhaus-centenárium eseményeit. A szerző korábban egyetemi hallgatóként (képzés szak, mozgóképkultúra és média szakirány) a programok aktív résztvevője volt, emellett az események dokumentálásában is részt vett. Írásában felidézi e félévek legemlékezetesebb pillanatait: a Moholy-Nagy László művészetéhez kapcsolódó feladatokat, a dokumentálás kihívásait, a közös munka élményét.

kulcsszavak: kortárs művészeti képzés, Moholy-Nagy László, dokumentáció, élmény alapú tanulás, eseményvideó

The gift of the Bauhaus spirit

This text presents the events of the Bauhaus centenary from a student's point of view. As a former student (Film Culture and Media Studies), the author was an active participant in the programs and also took part in documenting the events. In this writing, he recalls the most memorable moments of these semesters: the tasks related to the art of László Moholy-Nagy, the challenges of documentation, the experience of working together.

keywords: contemporary art education, László Moholy-Nagy, documentation, experience-based learning, event video

Egy kellemesen telt nap délutánján érkezett meglepetésként a megtisztelő felkeresés Dr. Szabó Zsófia tanárnőtől, hogy néhány bekezdés erejéig lehetőség nyílna a lapban számot adni a féléveken átívelő, **Bauhaus Up!** programsorozat nagyszerű kezdeményezéséről, az abban vállalt szerepünkről, illetve azokról a belső megélésekről, melyeket ezekben a nagyszerű időkben tapasztaltunk. Ez a röpké esszé kissé talán különbözni fog a tudományos igénnyel készült, objektivitásra és tényekre építkező anyagoktól, és inkább érzelmi alapon, amolyan anekdotikus betétekkel tarkított módon, jóízű, baráti élménybeszámolóhoz hasonlóan igyekszik betekintést nyújtani intézetünk hétköznapijaiba, egy meghatározó kezdeményezés időszakát végigkövetve.

rajtkövekre pillantva

Egy tartalmas beszélgetés – azelőtt ismeretlen felek között – rövid bemutatkozással kezdődik. A médium korlátai szükségyszerűen egyoldalúvá teszik eme bemutatkozást, ám úgy vélem, mindez segíti majd az eligazodást a textus későbbi felében, illetve rögtön választ is kínál számos további felvetésre. A kérdés tehát, hogy ki is vagyok pontosan és miképpen kerültem a **Bauhaus Up!** legbenső vérkeringésébe?

Üdvözlöm a kedves olvasót, Sipos Bence vagyok a Rippl-Rónai Művészeti Intézet végzett hallgatója. Képzőművészet szakon mozgókép-kultúra és média szakirányon szereztem diplomát, és azt gondolom, az egyetemünkön eltöltött három esztendő vitán felül legmeghatározóbb féléve volt a Bauhaus centenáriuma körüli, nagyszabású kezdeményezés. Az egész a Bauhaus 100. évfordulóját megelőző esztendőben kez-

dődött. Dr. Szigethy Anna, Dr. Uhl Gabriella valamint Dr. Szabó Zsófia tanárnők nagyszabású víziójának, kitartó és fáradhatatlan munkájának köszönhetően kezdeti lépésként előadások, foglalkozások, kiállítások és rendezvények jöttek létre, amolyan előfutárként beharangozva a későbbi programsorozatot. Így esett, hogy a 2018-as évet záró Bauhaus **Lampion(f)est** dokumentációját mozgókép szakos hallgatóként barátommal és kollégámmal, Halász Gáborral együtt készítettük el. Mindig is kedveltem az úgynevezett „event videó” műfaját, a zenés összeállításokat, klipeket, montázsokat, így a vizsgaidőszakban – már a centenárium idején – vágóasztalomra huppant a nyersanyag, majd formát is öltött az előző egyetemi félévet lezáró, a tulajdonképpeni emlékévet megnyitó eseménysorozat videója. Ennek a kisvideónak köszönhetően nyílt lehetőségem arra, hogy a teljes elkövetkező sorozatot dokumentálhassam, szintén Gábor barátom hathatós közreműködésével.

Weimar, Dessau, Kaposvár

Oly sokszor felmerült eddig: nagyszabású kezdeményezés, féléveken átívelő programsorozat. Mit is jelentett ez a gyakorlatban? Röviden és tömören úgy fogalmaznék, hogy a Bauhaus-szellem beköltözött intézetünk falai közé. A tanárnők által kijelölt vízió egy összművészeti kavalkádot vetített előre, mely a hónapok során meg is valósult. Bauhaus tematikában alkothattak a különböző szakirányú hallgatók a legkülönbözőbb műfajokban. Mindemellettt folytatódtak az előadásorozatok, a faanyag esztétikai és praktikus funkciót is betöltő megmunkálására is lehetőségünk nyílt workshop formában, illetve különböző tanulmányutakon vehettünk részt, fővárosi, nagynevű,

Bauhaushoz köthető kiállításokat tekinthettünk meg. Úgy érzem, fontos és erős kulturális missziót vitt véghez a **Bauhaus Up!** programsorozata, hiszen egy kevésbé vagy egyáltalán nem ismert, de mindenesetre azelőtti tanulmányaink során nem eléggé és kellő alaposítással bemutatott iskolát, mozgalmat, művészeti kollektívát és közeget, illetve nagyszerű művészeket ismerttetett meg a hallgatókkal. Egy olyan tanulási folyamat indult el, ami azt hiszem, páratlannak mondható. Az elméleti információk és történeti érdekességek mellett munkáink révén a mába, hétköznapi közegünkbe kerültek azok a módszerek, fontos társadalmi kérdések, felvetések, amik egykor Walter Gropiusék is foglalkoztatták.

Moholy géniuszának fémes ragyogása

Kurzusaink tekintetében, mozgókép szakirányon elsősorban a filmes megközelítés felől dolgoztuk fel a témákat. A feladatokat Borbás Dávid és Dr. Szigethy Anna tanárnő óráin kaptunk. Az egészben az volt a leginkább izgalmas és egyben kihívást jelentő rész, tulajdonképpen hogyan is tudjuk modern módon átadni mindazokat a Bauhaus princípiumokat, melyeket megismertünk. A feladatok varázsát pontosan az adta, hogy a kísérletező, bátor, ugyanakkor megoldásaiban mégis rendszerszerű szemlélet mellett komoly elkötelezettséget mutató mozgalom modern megfogalmazását kellett meghatározni. Veszélyes terepre tévedtünk. A pusztán formai építkezés giccsbe torkollhatott volna, míg a precíz szabálykövetés az egyszerű, szolgai másolás veszélyét hordozta. Szerencsére úgy érzem, sikerült ezeket a szélsőségeket elkerülni és úgy létrehozni autonóm

alkotásokat, hogy kellő játékosággal, ugyanakkor mély tisztelettel álljanak alapanyagukhoz. Saját munkáimban Moholy-Nagy László munkássága került a középpontba, több alkotásom is az ő munkái nyomán készült el a félév során. **Fekete-fehér-szürke** című kisfilmje – melyhez „**tér & forma**” címen készítettem 3D-s animációt – egy elektromos árammal működtetett, fémből készült kinetikus installációt tár elénk, annak különféle fénytöréseit, megcsillanásait és térbeli torzulásait kiemelve. Első körben gondolkodóba estem, miképpen tudnám kellően átadni ennek a szerkezetnek a belső szubsztanciáját, amikor is megleltem a leginkább kézenfekvő választ. Arra a gondolati ívre kapaszkodtam fel, amelyben eljátszottam annak a lehetőségével, mi történt volna akkor, hogyha Moholy művészete digitális formában is létrejöhetett volna. Ha a művész komputer elé ülhetett volna és így álmodhatta volna meg saját világait. Így a 3D-s térben létrehoztam egy olyan procedurális, folytonosan véletlenszerű módon változó rácsszerkezetet, amelynek megjelenése a fém anyagát szimulálja. Azért éppen a fémét, mert egyrészt ebből az anyagból készült maga a kinetikus eredeti is, másrészt Moholy a Bauhaus iskolában tanárként töltött idejében a fémműhely vezetőjeként is tevékenykedett. Szerkezetem tehát egy egységesen fekete színű térben, különféle fajtájú izzók világítják meg, így minden egyes pozícióban, minden pillanatban másképpen törik meg rajta a fény. Ezzel igyekeztem reflektálni a fény-tér modulátor sajátosságaira. Filmes módszerek tekintetében a 3D-s tervezőprogramban különféle nagylátószögű és makró lencsék szimulálására is lehetőségeim nyílt, így egészen új vetületeket kaptak az

egyes jelenetek. Az egész anyag 4:3-as képarányban készült, monokróm színekben, akárcsak a **fekete-fehér-szürke** című kisfilm, amolyan apró csavarként pedig analóg zaj is került a végleges anyagra, amely sajátos érzést kölcsönöz a teljes mértékben digitálisan létrehozott produktumnak.

élményeink mentén

Ami az egész eseménysorozat dokumentációját illeti, minden létező tekintetben izgalmas, valós szakmai kihívásnak tekintettem. Az első olyan alkalom volt, ahol az addig elsajátított szakmai ismeretek, az egyéni kreatív elképzelések és a Bauhaus szelleme egyedülálló szimbiózisba léphetett. A feladat a Bauhaus modelljét idézte meg előttem. Autonóm művészeti igénnyel készül, ugyanakkor alkalmazott művészeti szemlélettel – a piac igényeit maximálisan kielégítő módon – rögzített és feldolgozott anyagokra volt szükség. Ebben az időszakban teljesedett ki alkotásaimban az a kísérletező, vállaltan játékos jelleg, amelynek jegyeit sok későbbi alkotásom is magán viseli – ekkor történt egyfajta paradigmaváltás bennem. A klasszikus konvenciók helyett a filmet mint médiumot a festővászonhoz hasonlóan kezdem látni, melyre az alkotó szabályok mentén vagy akár azoktól teljesen elszakadva egészen egyedi műveket hozhat létre, felkészültségének, értékítéletének, akkori világszemléletének és ízlésének megfelelően. A vágóasztal lett hát az én vásznom, a nyersanyagok pedig a festéket jelentették. Ezek a hatások járták át erőteljesen a **Bauhaus Up!** projektre készült anyagok kivitelezését. Oda-vissza ható folyamatokról volt szó, hiszen pontosan a történeti jelentőségű mozgalom adta a kiindulópontot mindehhez, gon-

dolatiságuk pedig számos formai megoldásban köszön vissza a végső dokumentációs anyagokban. Halász Gáborral nagyszerűen kiegészítettük egymást, öröm volt egy olyan emberrel együtt dolgoznom, akivel a szakmai megfontolásaink is hasonló értékrend mentén bontakoztak ki.

A videós rész kivitelezése állt a munkám fő fókuszában, ebben másodoperatorként volt segítségemre Gábor, teljesen önálló területe, melynek kiváló és beható ismerője kifejezetten a fotográfiai dokumentációban csúcsonodott ki. Duónk temérdek nagyszerű momentum részese lehetett. Jártunk a workshopokhoz szükséges faanyag beszerző úton, melynek minden mozzanatát rögzítettük, majd a belőlük készülő bútorokat – melyek mostanra a Művészeti Intézet tereinek és udvarának berendezési tárgyaiul szolgálnak – sikerült lencsevégre kapnunk, de az olyan elképesztő igényességgel és szakmai hozzáértéssel prezentált kiállításról is értékes muszterekkel tértünk vissza, mint a budapesti Mai Manó Ház 2019-es **Moholy** kiállítása. Ne feledkezzünk meg az intézeti eseményekről sem, a programsorozatot záró vagy éppen az összefoglaló, csoportos kiállításmegnyitóról a Rippl Galériában. Itt csúcsonodott ki igazán a programsorozat hallgatói oldala. Egyben láthattuk azokat a képzőművészeti, média és egyéb vizuális művészeti anyagokat, melyek a félév során látták meg a napvilágot a legkülönbélebb Bauhaus tematikák szerint. Számos szakunktól eltérő kurzus munkafolyamatából kaphattunk ízelítőt, és a végére hagytam a legfontosabbat, az egész projekt legnagyobb ajándékát: számos olyan lelkiismeretes oktatóval ismerkedhettünk meg, akikkel annak előtte nem töltöttünk időt, és velük köthettünk barátságot, mélyíthettünk szakmai és emberi kapcsolatainkat. Úgy érzem, ez az, ami megfizethetlenné tette számomra a Bauhaus félévét.

együtt építeni

A programozat tanulsága és a szubjektív tapasztalataim kétségkívül korrelálnak. A saját bőrömön éreztem, milyen az, amikor mindenki azonos feltételek közt hívja életre a maga művészetét. Nem elzárkózva, hanem közösen alkotva, néha egyik alkotásból a másikba kerültünk vagy éppen egy önálló munka vált egy másik alapjává. Nagyszerű érzés volt a szemeszterzáró kiállításon az összes munkát egyben látni – azt, ahogyan a kiállítás önmaga is egy önálló történetet mesélt el. Ez a fajta közösségi személet az egyik legmeghatározóbb eleme volt a **Bauhaus Up!** kezdeményezésének.

Fontos és szükséges ismernünk az elmúlt korok módszereit, szemléleteit és történeteit, nem pusztán azért, mert elképesztően sokat tanulhatunk belőle, hanem mert az egykori kérdések és problémák, történeti helyzetek egyetemesek vagy folytonosan újratermelődnek más és más formában. Egy-egy mozgalom törekvései vagy módszerei alapul szolgálhatnak, iránytűként funkcionálhatnak a modern időkben is. Rendkívül hálás vagyok, amiért részese lehettem ennek a projektnek, nagyon szépen köszönöm a lehetőséget Uhl Gabriellának, Szigethy Annának, Szabó Zsófiának és köszönöm a nagyszerű félét és a segítséget, a teljesség igénye nélkül: Gyenis Tibornak, Doboviczki Attilának, Gyenes Zsoltnak, Baki Péternek, Károly Sándor Áronnak. Remélem a Rippl-Rónai Művészeti Intézet számos ilyen nagyszabású projektnek adhat otthont, akár egyéb más iskolák, mozgalmak, művészeti ágak vagy alkotók előtt tisztelegvén.

Szabó Zsófia

ORCID: 0000-0001-5460-9450

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szabo.zsofia@uni-mate.hu

Artcadia, ú.f. 1(1), 60–67. (2022)

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

A Bauhaus nekünk. Interjú Szigethy Annával

Szigethy Anna DLA, képzőművész, kurátor, a MATE kaposvári Rippl-Rónai Művészeti Intézetének egyetemi docense.

A 2018/2019-es tanévben a Bauhaus-program egyik fő szervezője volt Kaposváron. Az interjúban művészetének inspirációiról és jellegzetes témáiról kérdeztük. Beszél a külföldi utazásairól és élményeiről, a városi terek átmenetiségéről, az otthonról és az otthontalanságról, azokról a fogalmakról, amelyek megragadására törekszik művein. Aktuális munkái és a közeljövőben rendezendő kiállításai mellett a múltat, a Bauhaus-évforduló legemlékezetesebb pillanatait és projektjeit is felidézte. kulcsszavak: interjú, képzőművész, Bauhaus-centenáriumi, egyéni és iskolai projektek.

kulcsszavak: interjú, művész, Bauhaus centenáriumi, személyes és iskolai projektek

The Bauhaus for us. Interview with Anna Szigethy

Anna Szigethy DLA, visual artist, curator, associate professor at the Rippl-Rónai Art Institute of MATE, Kaposvár. In the academic year 2018/2019 she was one of the main organisers of the Bauhaus programme in Kaposvár. In this interview she was asked about the inspirations and typical themes of her art. She talked about her travels and experiences abroad, the transience of urban spaces, home and homelessness, the concepts which she tries to capture in her artworks. As well as talking about her current work and upcoming exhibitions, she also looked back on the past: the most memorable moments and projects of the Bauhaus anniversary.

keywords: interview, artist, Bauhaus centenary, personal and school projects

Szigethy Anna DLA, képzőművész, a Rippl-Rónai Művészeti Intézet docense, a média design képzés szakfelelőse. 2016 óta tanít Kaposváron, művészi és oktatói feladatain túl kurátorként is dolgozik, 2019-től az intézet RIPPL Galériájának vezetője. Hosszabb ideig élt és dolgozott Franciaországban, valamint Németországban, de artist-in-residence programok résztvevőjeként más országokban is megfordult. Művészetében főként a városi terekkel és létformákkal, a hely és nem-hely fogalmával foglalkozik, az épített környezet és a benne élő ember lehetséges nézőpontjait, viszonyrendszereit vizsgálja. 2018/2019-ben a művészeti intézet Bauhaus-programjának egyik fő szervezője volt.

Milyen motivációk tereltek a képzőművészi pálya irányába?

Olyan családból jövök, ahol az alkotómunka fontos és majdhogynem természetes; bár inkább bölcsészek – író, filozófus, művészettörténész – vettem körül, de eléggé egyértelmű volt, hogy én is kreatív hivatást választok. Fiatalon egy ideig bizonytalankodtam, hogy mi lesz a végleges irány, a bölcsészkar vagy a Képzőművészeti Egyetem. Vonzott az építészet is. Innen ered az érdeklődésem épített környezetünk, a nagyvárosok iránt, és ez maradt az elsődleges inspirációm a mai napig. Itthon vagy utazásaim során általában nagyvárosokban csatangolok, és az eközben felfedezett momentumokkal vagy helyekkel dolgozom tovább.

Festő szakon végeztél a Képzőművészeti Egyetemen, de jó ideje más médiumokat használsz. Mi volt a váltás oka?

Nem is váltásnak mondanám, inkább úgy írnám le: a festészet

egy lépcsőfok volt számomra a vizuális művészetekkel való ismerkedés során, amelyben több lépcsőfokot megmásztam – vagyis még mindig szeretek nyitni új technikák és műfajok felé, tehát ez, ha lassabban is, de folytatódik.

Számomra a festészet inkább csak a kezdet volt a képzőművészeti tevékenységemben és nem végállomás. Az egyetemi években mindent kipróbáltam, amit lehetett; mintáztam, képgrafikai eljárásokkal kísérleteztem, nagyméretű installációkat próbáltam építeni, még gobelint is szőttem, aztán a vége felé jött a fotó és a videó.

A festőművész diplomám sem egy festménysorozat volt, hanem nagyméretű, lakkozott szénrajzok falemezekre kasírozva; ennek aztán lett egy olyan installációs kifutása, ahol a rajzokat nemcsak falra helyeztem, de a padlóra is fektettem, egy saját teret hozva létre, amiben a közönség sétálhatott. Ráadásul ez együtt jött azzal a gondolattal, hogy diploma után szakítani akartam a hagyományos műtárgyformával, a műtermi munkával. A letelepedettség helyett valami sokkal illékonyabbra vágytam, a valóságot, a pillanatot gyorsan megragadó technikára – a fotó és a videó erre sokkal alkalmasabbak voltak.

Számos külföldi városban éltél és dolgoztál. Ezek az élmények hogyan befolyásolták, alakították a témáidat?

Igen, hosszabb ideig éltem és dolgoztam Franciaországban, főleg Párizsban, aztán Berlinben. A rennes-i és a nizzai Képzőművészeti Főiskolán is tanultam, de mindenféle együttműködések, artist-in-residence programok keretében sok helyen megfordultam, például Bécsben, Marseille-ben, Rómában, Haifán és Salzburgban.

1-2: Home, sweet home installáció, 2022
 fotósorozat, 90x120 cm, 2018 és papírtáskák egyedi printekkel, 60x70x30 cm, 2022

6. Lakótelep
 fotósorozat, 100x70cm, 2013-15

5. Véletlen egybeesések - gerjesztett bizonytalanság
 risográfíáról készült fotográfia, 138x200 cm, 2021

7. Nem-hely
 - Ile-de-France
 fotósorozat 50x60 cm,
 2006-07

Nem előzmények nélkül és valószínűleg nem véletlenül, de amikor az egyetem befejezése után elindultam az első tanulmányi ösztöndíjakkal és meghívásokkal artist-in-residence programokra, néhány hét alatt nyilvánvalóvá vált számomra: óriási felszabadulást jelent az új környezetben, a gyakorlatilag előzmények és kötöttségek nélküli munka lehetősége. Az öt-éves MA képzés után szükségem volt arra, hogy minden értelemben eltávolodjak az addig tanultaktól, és folyamatosan új környezetbe, új feltételek közé „dobjam be” magam. Ez aztán több mint 15 évig tartott, gyakorlatilag erre rendezkedtem be életformában és az alkotómunkámban is. A mai napig ez a munkamódszerem, egy új-váratlan helyzetben és helyszínen (akár számomra is meglepő) vizuális válaszokat keresek – az otthoni műtermet inkább csak kivitelezésre használom.

A 2022-es Godot Katalizátor díjának finalistái közé válogatták legutóbbi munkádat, ami elsősorban az otthon szerepét vizsgálta. Beszéljél erről?

Az utóbbi években elkezdett érdekelni az, ami nem a városi környezet, azaz a külvilág, hanem az intim, saját terek. Egy aktuális esemény miatt – néhány éve eladtuk a családi otthon, ahol felnőttem –, elkezdett foglalkoztatni az otthonosság-otthonalanság jelentősége. Hogy mit kezdjen az ember az emlékeivel és az élményeivel, amelyek szorosan kapcsolódnak egy adott térhez.

A Godot Kortárs Művészeti Intézetben ennek a *Home, sweet home* című projektnek az egyik részét mutattam be, egy installációt, amelyben ugyanannak a lakásnak a különböző részleteit láthatjuk a nagyméretű printeken a falakon

és mellettük a padlón utazótáskákra emlékeztető tárgyakra printelve. Az akvarellpapírra nyomtatott képek inkább grafikának hatnak, és nem a fotó hozzákötött objektív tényszerűségét erősítik. Ez a papír matt és „kiszívott” színeket, egyúttal időtlenséget kölcsönöz a képeknek, amelyek üres tereket ábrázolnak a költözés, a személyes tárgyak elszállítása után. Csak egy-egy sarkot vagy falrészletet látunk a képeken, amelyeken mégis valamiféle időtlen nyugalom uralkodik.

A tér közepén elhelyezett, hatalmas bevásárlótáskák egy részét a költözést, a konkrét fizikai tér elhagyását, másrészt az emlékek egymásra halmozódását jelképezik. Közeli részleteket (parketta, fal, konyhai kőpadló) nyomtattam rájuk, így nem egészen lekövethető, hogy hol és miről készültek. Ezek hangsúlyozottan töredékek, valamiféle kifejezői azoknak az élményeknek és érzéseknek, amelyeket egy-egy fontos helyről magunkkal viszünk, de amelyek nem feltétlenül tárgyi emlékek. Reményeim szerint a konkrét tér-fotók és az emlékek szatyrjai így együtt beszélnek az otthon jelentőségéről.

Jelenleg min dolgozol?

Készülök egy őszi kiállításra, ami a tervek szerint csendélet-fotókból és nagyobb méretű plasztikákból áll majd. Itt elővettem azt a témát, ami már legalább 20 éve foglalkoztat (és a Bauhaus-évben feladatként a hallgatókkal is dolgoztunk ezen): a leghétköznapibb és legolcsóbb műanyag használati tárgyainkban rejlik esztétikát keresem. Mellesleg egyenszűr-kére lefestve ezek a tárgyak eléggé riasztóak tudnak lenni, kifejezve azt a félelmet is, amit a műanyag jelent a környezetünkre.

3. Lakótelep installáció, 2015
térplasztika a falra applikálva kilenc dohányzóasztalból, 360x120x100 cm
terítők v.s. lakótelep-alaprajzok, print tekercsben 106x660 cm

A másik anyag, amin dolgozom, egy januári kiállításhoz készül, rizográfiákról készített nagyméretű fotókat fogok bemutatni Budapesten, az ISBN Galériában. Az alapja egy képsorozat, amelyet városi csatangolásaim során készítettem Berlinben, Le Havre-ban és Haifán az elmúlt évtizedben. Szokatlan városi szituációkat, meglepő helyszíneket kerestem vagy találtam véletlenszerűen, amelyek már fekete-fehér fotográfia mivoltukban is inkább nyugtalanítóknak hatottak, és nem egy harmonikus élettér érzetét adták vissza. Az ebből készült rizográf nyomatok az elmozduló rétegek, a fekete-fehérben véletlenszerűen megjelenő kék tónus miatt dinamikus, drámai hatást mutatnak, amit a nagy méret még inkább felerősít.

Egyébként a rizográfia technika ötlete onnan jön, hogy 2021 őszén rendeztünk az Intézetben egy workshop-sorozatot, és meghívtuk a Hurrikan Press grafikai műhelyt, hogy készítsenek rizográf fanzine-t a diákjainkkal. Én is csináltam néhány próbát, aztán télen tovább dolgoztunk Pesten egy nagyobb sorozaton, ennek az eredményeként születtek meg a különböző méretű printek, valamint készült egy hajtogató fotókönyv is.

A Rippl-Rónai Művészeti Intézetben megvalósult Bauhaus-projekt kidolgozásában és lebonyolításában orosz-lánrészt vállaltál. Mi az, ami szerinted a 21. században is fontos a Bauhaus hatásai közül?

Kollégáimmal kíváncsiak voltunk arra, hogy milyen hatása lehet ma a Bauhausnak. A kutatások és a saját elképzelésünk alapján is evidens, hogy a 19. század végén és a 20. században megalakuló legtöbb európai képzőművészeti vagy iparművé-

szeti iskola, egyetem, akadémia, mind merítették a Bauhaus elemeiből. Vagy úgy, hogy bevezették az „előkészítő évet”, mint amilyen a Bauhaus híres alapozó kurzusa volt, amit először Johannes Itten, aztán pedig Moholy-Nagy László vezetett, vagy úgy, hogy a műhelyben dolgozó kézműves ÉS tervező művész-mérnök együttesévé próbálták nevelni a hallgatókat. De megjelenhetett ez a kiadott feladatok jellegében, abban a szemléletben, hogy nem egy valaha volt mitologikus, ideális művészethez, stílushoz, korszakhoz kell hasonlítani, illetve azt másolni a művészeti tanulmányok során, hanem mindig aktuális problémákkal kell foglalkozni. Azaz aktuális válaszokat kell adni felmerülő társadalmi, gazdasági, művészeti problémákra – talán ez a legfontosabb, ma is megfontolandó gondolat, amelyet hajlamosak vagyunk elfelejteni a napi rutin során.

Mi volt a legizgalmasabb számodra ebben a programsorozatban?

Sokféle programot szerveztünk: felkértük a Makovecz szakkollégium tagjait közös munkára, ők infografikákat, plakátsorozatokat készítettek a Bauhaus alapvető fogalmairól, helyszíneiről. Bevezetőnek rendeztünk egy előadásorozatot, próbáltuk megidézni a Bauhaus híres estélyeit lámpások helyett LED-es fényekkel; budapesti múzeumok Bauhaus tematikát érintő kiállításaira vittük a hallgatókat; szerveztünk egy workshopot az AU építészcsoporthoz tagjaival, ahol a manuális műhelymunkát és a közösségi építészeti gondolkodást ismerhették meg a hallgatók.

De a program legfontosabb megvalósulási formája mégis csak az volt, hogy több mint 15 tanárral, több mint 20 projek-

tet vittünk végig a hallgatókkal, amelyek mindegyike valamilyen módon a Bauhaushoz kapcsolódott. És ne felejtsük ki a leglátványosabb részt, a két kiállítást, amit az elkészült anyagokból rendeztem, rögtön a program végén az egyetemen, a RIPPL Galériában, majd következő évben Budapesten a FUGA – Kortárs Építészeti Központban egy válogatott anyaggal (amely a Design Week Budapest 2020 fesztivál része volt).¹ Összeállt egy nagyon jó színvonalú anyag; ami hűen tükrözi az egymásra ható, néhol kapcsolódó témákat, munkamódszereket, vizuális megoldásokat.

A BauhausUP
Fuga-kiállításának páros
tárlatvezetése,
Szigethy-Szalay
[https://www.youtube.com/
watch?v=8yA3iecNEG-
M&t=3238s](https://www.youtube.com/watch?v=8yA3iecNEG-M&t=3238s)

Milyen témákon dolgoztál a diákjaiddal a Bauhaus-évben?

Az előbb említett *Hétköznapi tárgykultúránk – műanyag és giccs* volt az egyik feladat, hiszen a minket körülvevő tárgykultúra, design a Bauhausnak is egyik fő kérdése volt. Többször kiderült, hogy a diákokat foglalkoztatja a környezetvédelem, a fogyasztói társadalom problematikája, hogy miközben az egyik oldalon túltermelés és túlfogyasztás van, a másik oldalon nem jut elég se ruhából, se ételből, se földből, se vízből. Ez a társadalmilag érzékeny hozzáállás vezetett oda, hogy egy 1960-as évek elején megjelent George Perec kisregény, *A dolgok* kapcsán – ami egy Párizsban élő, a fogyasztói társadalom bűvöletében élő fiatal pár természetrajza –, a diákoknak ironikus, komoly vagy humoros, kiábrándult vagy felháborodott válaszokat kellett adniuk arra, hogy mit szólnak a minket körülvevő tárgykultúrához, miben szeretnének ezen javítani és hogyan. Volt, aki önarcképeken műanyagokat applikált magára, volt, aki animációt készített mindenféle szemétből létrehozott karakterekkel, volt, aki kirámolta a szülői házban a

szekrényeket, hogy szembesítse a családját a felesleges felhalmozással vagy átvizsgálta saját hétköznapi szokásait, és az ehhez szükséges tárgyakat; tehát egy nagyon széles értelemmezésű és változatos műfajú anyag jött létre.

Ezenkívül még egy, a Bauhaushoz szorosabban kötődő témán dolgoztunk. A *Kreatív vizuális gyakorlatok* kurzusra különböző szakirányokról jönnek festő, grafikus és mozgóképes hallgatók, sokféle előképzettséggel és gondolkodásmóddal, képzőművészeti és alkalmazott művészeti irányultsággal. Kiválasztottam 18 fontos művet, például egy Kandinszkij-festményt, a Breuer-féle Vasziliuszéket, Marianne Brandt ikonikus teáskannáját és Josef Albers színes asztalsorozatát; design-tárgyakat és képzőművészeti alkotásokat egyaránt. Ezekkel kapcsolatban kellett egy új munkát létrehozni, ami némi információt hordoz konkrétan vagy átvitt értelemben, vizuálisan az eredetiről, például infografika formájában közöl adatokat az adott műtárgy keletkezéséről, az alkotójáról, a paramétereiről, a funkciójáról. Az elkészült munka esetében tehát fontos volt, hogy valamennyire dokumentumszerű legyen, de a hallgató azért tegye bele a saját kreatív énjét is.

A Bauhaus-évre jó érzéssel gondolok vissza, mert azt hiszem, a diákok nagy része valamilyen formában résztvevővé tudott válni: szerepelt egy performance-ban, kiállította a kurzusokon készült munkáját, vagy épp dokumentumfilmet forgatott a programról. •

Gesamkunstwerk

Összművészet, összművészeti alkotás, amikor a különböző művészeti ágakat (pl. zene, tánc, irodalom, képzőművészet) egyenrangúként egymásmellé állítja és használja egyetlen gondolat, eszme, idea kifejezése érdekében. A kifejezés a 19. század közepén Richard Wagner zenedrámai kapcsán merült fel először, s a Bauhausban az ipari tömegtermelés igényes tárgyalakítása érdekében tevődött át a jelentése.
A Bauhaus megalapítója, Gropius az építészetben látta az összművészeti alkotás megvalósulását.

„Hozzuk létre tehát a kézművesek új testületét, az osztályelkülönülés gőgje, a művészek és kézművesek közé falat emelő fennhéjzás nélkül!
Akarjuk, gondoljuk el, teremtsük meg közösen a jövő új épületét, amely egy alakban lesz minden: építészet, plasztika, festészet, s a kézművesek millióinak keze nyomán emelkedik majd egykor az ég felé, mint egy új, eljövendő hit kristály-jelképe.”

(Gropius)

Design

A modern formatervezés központi fogalma, nemcsak tükrözi, hanem meg is határozza az életminőséget.
A Bauhaus olyan funkionalista tárgyakat gondolt el, amelyek az ipari tömegtermelés világában is megőrzik a minőséget, sőt idealista álmaikban a társadalom szükségleteinek újratervezése szerepelt.
A design fogalmát már nemcsak egy-egy konkrét tárgy megtervezésére használták, hanem társadalmi problémák megoldására kerestek lehetséges utakat.

Mechanikus

A Bauhaus mesterei és növendékei a technikai haladás bűvöletében éltek. A gépek pontossága, szabályossága felértékelődött az emberi munkavégzéssel szemben. A mechanikus tulajdonképpen ezt a precizitást fejezte ki, egyfajta robotot, amely átvállalja az embertől a nehéz fizikai munkát, s az ember csak mint technikus a kapcsolópultnál működtetné a rendszert, a világegyetemet.
A Bauhaus még feltétlenül hitt a technikai haladás mára már utópikus szellemében.

„A négyzet: nyugalom-halál-fekete-sötét-vörös.
A háromszög: indulatosság=élet-fehér-világos-sárga.
A kör: nullától a végtelenig=egyöntetű-nyugodt, mindig kék.”
(Johannes Itten)

„Mi mindent
kiabertüvel írunk,
de mindenről
nagyolva beszélünk.”

„Valójában nyers tészta vagyok.
Az idő gyúr engem.
Amikor fel éve a Bauhausba kerültem,
egy motívumokkal feldíszített homlokzatra hasonlítottam.
Ma egy vörös kocka vagyok
(a vörös maga a sütés, ahogy ezt később megtudtam),
és még mindig sültök, a kocka végül is átkozottul egyszerű,
- gondolom - hasonló változást él meg.
A belső hőmérséklet azonban az egyes emberek
forrójától függ.”
(Xanti Schawinsky)

„A mai hallatlanul érdekes,
hogy végre valami pozitív új született,
mindent az ez lüktet a levegőben;
Nekünk, rokon szellemeknek,
igazán akarnunk kell, mégpedig
nem valami kísérletet, magunk elé tűzni:
a szellemi összefogásnak minden
sikerülnie kell.”
(Walter Gropius)

„Végre meglesz a mechanikus kép, a mozgó plasztika és mindenek befejezője, a helyét és formáját változtató architektúra.”
(Molnár Farkas, KURl-manifestum)

RIP
RIPI

**ripl-rónai
művészeti
intézet
2022**